

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

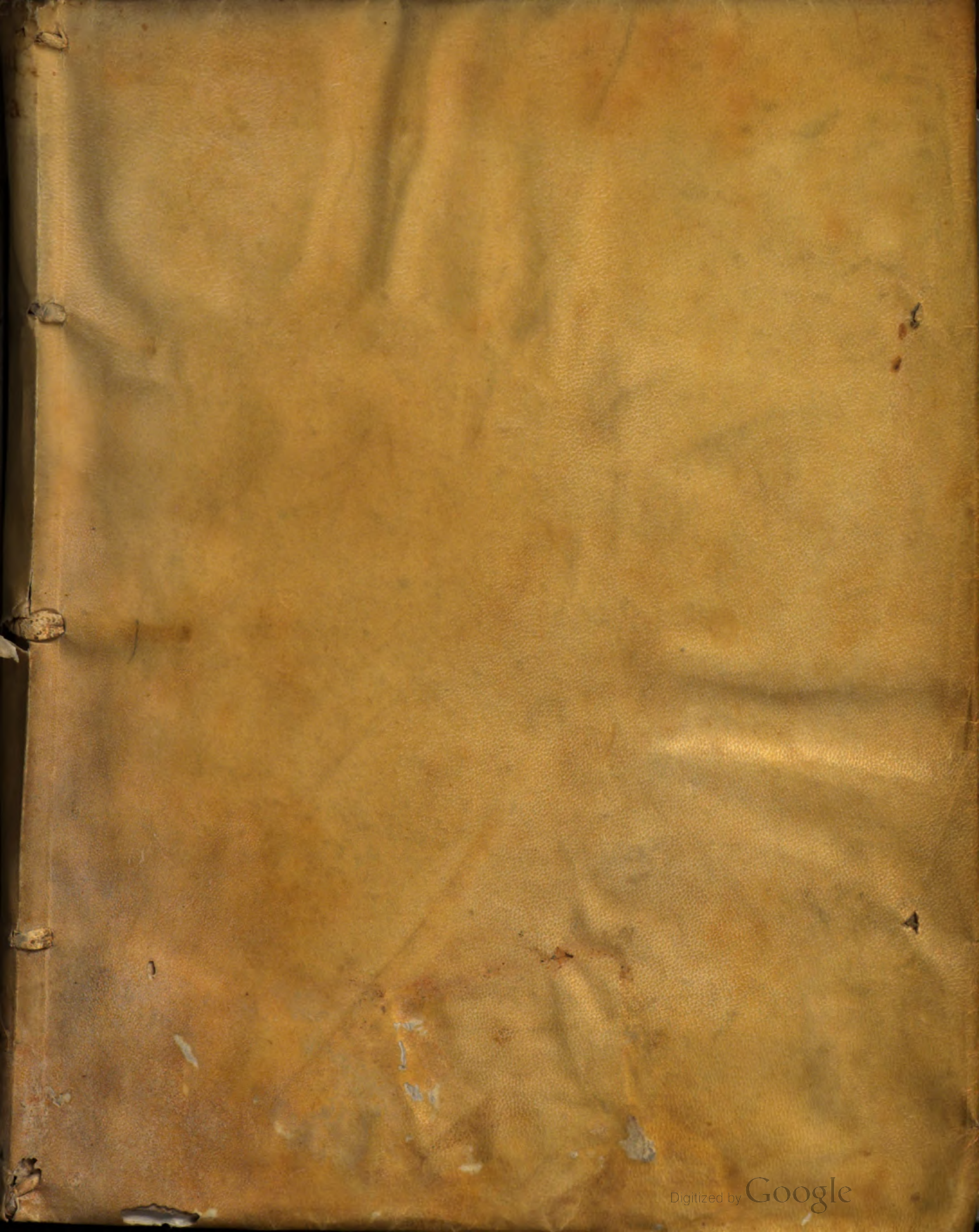
Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

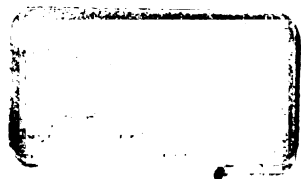
La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

Y

e: 22.

~~LC 13~~

H.g. 12.

~~H.g. 12.~~

HIERONYMI
ALEXANDRI
IUNIORIS I. C.
REFUTATIO
CONIECTURÆ ANONYMI
SCRIPTORIS DE SVBVRBICARIIS
Regionibus, & diœcesi Episcopi Romani.

LVTETIÆ PARISIORVM,
EX OFFICINA NIVELLIANA:
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, viâ Iacobzâ, sub Ciconiis:

M. DCXIX.

Cum Privilegio Regis, & Approbatione Doctorum.

SANCTISSIMO

P. A P Æ A C D. N.

PAVLO V. PONT. MAX.

HIER. ALEXANDER.

*Q*uæ gemina est apud iurisperitos
possidendi ratio, dum nimirum id
agimus aut per nosmetipsos, aut per
alios, utramque Christus adhibet
in Ecclesia possessione tuendâ, quam
suo adeptus est sanguine, iniusto
incubatore eiecto qui princeps huius mundi au-
diebat. Siquidem & suo ipse corpore presens est
in sacrosancto Eucharistia mysterio: & vicariam
præterea operam Romanis Pontificibus mandavit:
quod tu nunc munus P. B. naviter obis bono rei
Christiana. Eapropter quum teterrimus idem hu-
mani generis hostis, iurisque invasor alieni per frau-

A ij

dis sua ministros atque emissarios omnia propemodum impugnet Ecclesie dogmata, duo tamen illa precipue urget, ut augustissimum Domini corpus apud nos verè esse pernegent, utque amplissimam Romana Sedis auctoritatem conijcere in arctum satagant, perinde quasi rimam sibi hisce conatibus aperiri speret qua sese in aliena ut olim intrudat, Christiane possessionem interruptum, aut aliquo modo labefactatum iri confidat. Stultum illum! stultos eius satellites Hereticos, qui diuina vim amplitudinemq; potentia necdum sentiunt! & videmus tamen admirando huic Sacramento maius indies accessisse venerationis incrementum, atq; hisce concertationibus identidem partam esse perpetuam Romana Ecclesie materiem victoria ac triumphorum. Neque verò veteranorum illa solum manu, & virtute, sed & tyronum operà nouit peruincere. Id Libellus hic meus palam faciet, quo (ni fallor) coniecturam iugulauimus ab incognito auctore nuper emissam de Suburbicariis regionibus, & Ecclesiis, rem alias quidem vexatam, excussamq;, sed qua nouo argumentorum apparatu prodiens retundi de integro mereretur. rumore praesertim increbrescente, fuisse non sine plausu alicubi exceptam. Quam mihi ea de re cum Scipione Card. S. Susanna differere contigisset, atq; anonymi scriptoris quàm versutias, quàm hallucinatio-

nes coràm aperirem, ille ut est litterarum patronus,
Et Catholica veritatis ubiq; fautor, cohortatus me
est, uti scripto sententiam meam promerem. quod
eò feci libentius, quia domesticis quoque exemplis
excitari me videbam ad curas meas, laborésque pro
Apostolica Sede subeundos. Habui paterno ex genere
Cardinalè Brundusinum aui mei fratrem, mihiq;
cognominem. Habeo ex materno Atilium Amal-
theum Athenarum Archiepiscopum, Sanctitati
tuæ probe cognitum. quorum Antistitum egregia
opera apud complures Europa nationes præstita,
permultaque in Ecclesiam collata officia & conspi-
cua sunt omnibus, Et nunquam intermoritura.
Scio, libellum quem confutandum suscepi, quòd
exigua sit molis, dignum tantummodò contemptu
nonnullis esse visum. at summ quoque virus scor-
pionibus inest, et phalangijs, quo enecare queant,
minuta quamvis sint animantes. Quòd si unum al-
terumve ex imbecillioribus animis, Deo faciente, ab
errore auocauero, in quem fortè tanquam in scopu-
lum prave illius doctrina ductu impegerint, an non
operam ego meam perbenè collocatam existinem?
Hoc sanè nomine non ingratum fore confido meum
hunc qualemunque laborem Sanctitati tuæ, cui
gregis Christiani salus præ rebus omnibus est cordi,
quaque sollicitam se ad eò ostendit in Catholica

*veritate propugnanda. Vbi verò mei me voti com-
potem factum intellexero, siquid impetrare ab in-
genij mei tenuitate poterò, ad maiora quoque tuis
sub auspiciis animum viréque conuertam.*

Typographus Lectori. S.

LIBRUM, quem nunc edimus, Amice Lector, intra paucos dies Auctor, quamquam occupatus, absoluerat, eo consilio ut statim emissus Anonymi coniecturam è vestigio sequeretur. Omnes enim eius generis libellos plurimum nouitate placere, illisque vnicam ferè in festinatione gratiam inesse sciebat. Sed dum aliis auocatus curis editionem differt, alioqui minimè festinabundus, prodiit interim R.P. Iacobi Sirmondi in eandem Anonymi Coniecturam Censura; quam seu scriptoris eruditio, seu fama spectaretur, sufficere existimans Auctor noster, proprium iam foetum abiicere & velut parens multiplici prole generis incrementa fastidians, statim à partu perpetuis abolere tenebris immiti sane consilio decreuerat, ni amicorum preces obstitissent. Illis si quidem placere non poterat tam multa perire quæ obseruatu dignissima, seu in Ecclesiastica historia, seu in cognitione Antiquitatis, seu in Iuris disciplina hoc libello continentur. Nec ideò videbatur dici posse acta eum agere qui noua pleraque proferret, præsertim cù institutam Dissertationem latius exequeretur, & Anonymo in omnibus penè responderet. Quòd si in summa consentiret veritatis & pietatis, eam demum

esse notam. His tandem monitis cedens, & eorum auctoritati pariturus, qui tum dignitate, tum doctrina conspicui plurimum possunt sua nos edere passus est; Quo nomine & Auctori, & illis qui ab eo publicationem impetrarunt. Nobis denique gratiam te habiturum fore, Lector humanissime, non dubitamus Vale.

Approbatio Doctorum:

Nos subsignati Doctores in sacra Theologiae facultate Parisiensi, certificamus perlegisse nos librum qui inscribitur, HIERONYMI, ALEANDRI, JUNIORIS, I. C. refutatio coniecturae Anonymi scriptoris de Suburbicariis regionibus, &c. nihilque in eo offendisse quod Orthodoxae fidei, aut bonis moribus aduersetur, sed omnia plurimum utilia, quem proinde typis mandari opere precium fore censuimus. Datum Parisiis anno à Dominica Incarnatione millesimo sexcentesimo decimo nono die 2. Nouembris.

F. A. BESCHV.

F. M. BRACHET.

CANDIDO LECTORI.

LIBELLI, qui nuper in lucem prodiit de Suburbicariis regionibus & Ecclesiis, auctorem nosse auebam, candide Lector, nec dubito quin eadem te cupiditas incesserit, vbi compellatum in eius operis exordio te sensisti. etenim ex eius qui loquitur dignitate momenti plurimū ac ponderis orationi accedere satis constat. Latet ille tamen, atque vtinam Apellis more post tabulam & tanquā ex abdito aliorum iudicia excipiens, spem sanè conciperemus, fore tandem vt correctiones admonitus susciperet, errorésque deponeret. Interim dum quis sit non apparet; quæramus cuias sit & qualis: & quidem ortum se ille Galliæ debere, non semel innuit. Verùm nescio an fides homini sit habenda, cui veritas in reliquis non constat. Illud scio, id genus homines haud satis equo animo ferri à nobilissimâ natione, cuius religionem fidemque ab Apostolorum temporibus ad suam ætatem, scribit D. Hilarius, illibatam, purèque fuisse custoditam, neque vnquā vel næuo inspersam hæreticæ labis. Sed quid facias? *neque in bonâ segete (vt aiebat Varro) nullum est spicum nequam, neque in malâ non aliquod bonum.* Qualis verò tandem sit, ipse prodit se, cum in toto opere, tum præcipuè ipso in limine. nam quid de eo sentias qui se BONVM esse grandi hiatus iactat,

— *qualem vix repperit unum*

Millsbus è multis hominum consultus Apollo?

Id profectò cognomenti vni conuenire Deo, ipsa nos æterna Veritas docuit, vt propterea vel hac temeritate sordes sibi pro laudibus ingerat. Iam verò & arbitrum se constituit nullâ expectatâ lege Mamiliâ terminis pro arbitratu figendis refigendis, finibusq; diiudicandis. Sed nosse amas, quàm rectè potuerit eâ in re se gerere? non ille decempedâ in ciuilibus prouinciis: non in metandis ecclesiasticis diœcesibus aureo calamo vsus est, qualem in Apocalypsi, & apud Ezechielem adhibitum legimus in metatione Ciuitatis Dei: sed lituo coniecturali, è cuius obliquitate quid expectare par fuit, nisi obliquas dimensiones, actor-tuosas fallacias? Infaniores quinetiam molitiones præ manibus se habere iactabundus minitatur. Quare ne tam audacter veritatis luminibus obstruere tentet, occurrendum est hominis machinamento, nouumq; opus nunciandum. quod fiet iactu lapidis: eius nimirum lapidis, qui è monte spontè abscissus ingentem monarchiarum statuam prostrauit, comminuitque. Diruetur nullo negotio ædificium istud, cuius fundamenta multò apparent fragiliora, quàm si essent è luto compacta. Ac quòd ipsemet sectari se leuicula fatetur, atque adeo carbones ipsos: non aliud profectò expectandum inde tibi fuerat, candide lector, quàm (vt est in prouerbio) meri carbones pro thesauro.

AS

Hac dicit Dominus exercituum. Isti ædificabunt, & ego destruam: & vocabuntur termini impietatis. Malach. 1.

I N T A B V L A M CHOROGRAPHICAM REGIONVM

Suburbicariarum eiusque enarrationem.

QUAMVIS Orcigaleam indueris, video tamen te Coniector: eo videlicet modo, quo loquentes videbat Socrates. Te, inquam, video quasi limitum custodem, finiumque tutorem (quemadmodum statuebantur Hermule apud veteres) munus tibi arrogasse suos cuique limites assignandi. Verum alia prorsus te forma ab Hermulis ostentas. illi siquidem ita conformati erant, ut caput quidem affabre fictum haberent, cetera informes essent, atque indistinctis praesertim pedibus cruribusque. tu quum expeditissimis sis pedibus, quibus Occiduas plagas atque Orientales peragrarè celerrimè potes, appares tamen, ut est apud praestantissimum poëtarum, sine nomine corpus. Ceterum ut per varias terrarum regiones vagari tibi libueris; in suburbicariis tamen praecipuè pedem fixisti: adeoque tenaciter, ut se tibi conferri vix possit, qui olim in arce Capitolinâ

Ioui ipsi regi noluit concedere.

Earum tu regionum limites & nomina tuo arbitrato constituis. nec verbis tantum, sed & typo, ut ne oculi auribus inuideant. Sunt qui mirentur, cur tu ubi examine tam diligenti orationis veluti penicillo easdem regiones appinxisti, delineatam nihilominus tabulam exhibere quoque volueris.

B ij

mihitamen ad tui consilij penetralia & recessus (ni animi fallor) peruadere fas fuit. Tradit Tertullianus , propositam olim publicè ab nescio quo ex ethnicis ridiculam impiamque effigiem , cui aures asinina , & pes alter unguatus , appositio titulo : Deus Christianorum ononychites. Hodie petulantes heretici si non Christum ipsum , at Christi Vicarium Pontificem Romanum deformi facie , fronte cornibus toruâ , pedibus anserinis effingere consueuerunt. eo nimirum consilio , ut pueruli , rudēsque homines haustum ex detestandâ huiusmodi imagine odium in ipsum Pontificem , vix ac ne vix quidem ullo tempore eijciant tanquàm prauum alimentum in membra transmutatum. Qui tam elegantium picturarû repertor fuit & magister , non dubito quin tuam quoque manum per lineas duxerit in tuæ istius mappæ adumbratione. quæ mappa præ Circensi illâ Tertulliano (sat scio) diceretur Diaboli figura. Non te fugiebat , delicatulos esse quosdam , qui legendi libros auersentur laborem , paucis quam paginis absolutos. at tabulis huiusmodi curiosos omnium oculos effici , trahi , teneri. Hæc tu ratione fore sperasti ut in istorum animos hominum tua insinuetur de Romanâ dicepsi opinio. Tabula subdis enarrationem. quæ tamen non tam enarratio ipsius tabulæ , quam eorum est compendium , quæ fusius allata leguntur in duabus dissertationibus. Methodum ipsam ex diatribis pithanôn Philippi Berterij mutuatus es ; è quibus & quæ tuo in libello probanda sunt corrasisti. at hominem male identidem accipis , suppresso quamuis nomine ; ne quid forsitan te illi debere quisquam persentisceret. Alios etiam Catholicâ veritate imbutos tacitè lancinas :

*nominatim verò Bellarminum, & Baronium, duo præclara
hisce temporibus Ecclesiæ lumina. ut aliquid te esse credere-
mus, qui cum tantis heroibus manum conferere audeas. teneo
te: vis (ut ille apud Tacitum) magnis inimicitijs clarescere.
Sed muscam quis non rideat promuscide quamuis instructam
si congregari cum elephanto velit?*

*Initio tuæ enarrationis ais, Ecclesiã in Romana Republica
fuisse cõstitutã. mirari conatus sum tuũ istud effatum. an non
& ad alias gentes peruaserat Ecclesia? non in Persidem? non
ad Indos? Si ideo in Romanorum diuione constitutam in-
telligis, quia ipsius Ecclesiæ caput Romæ sedem fixit, rectè
loquutus es. at minus rectè colligis, Episcoporum dignitates
& gradus ad Magistratum Romanorum typum fuisse om-
nino conformatas. Fuerint sanè aliqua in parte conformes:
non tamen is penitus Ecclesiæ scopus, ut Romanam politiam
sequeretur. id potius amplexa est, quod recta gubernandi
ratio suasset. Neque ideo maioribus ciuitatibus maiores Epi-
scopi dati, quia maiores magistratus in easdem à Romanis
mittebantur: sed quia per commodum id visum est, quem-
admodum & ipsi Reipublicæ visum fuerat in suis magistra-
tibus constituendis, ut fusiùs postea patefiet. Erigebant
nationes suis Dijs templa. erexit & Ecclesia vero Deo.
nunquid Ecclesia ethnicorum morem imitari voluit? minimè
gentium, sed (quod & ijs in mentem venerat) optimum fa-
ctu censuit, loca ut essent, in quibus præcipuè Deo opt. max.
cultus exhiberetur. quòd si ethnici templa nunquàm constru-
xissent, constructura tamen erat Ecclesia. Idem tecum repu-
ta de ipsis magistratibus Ecclesiasticis & civilibus. Finge verò*

exortam Ecclesiam ante Caesares. qui Romae creandus erat
 episcopus, ad quem ex Romanis magistratibus conformasset?
 nonne ad Consules? ergo binos tu episcopos, eosque annuatim
 Romae constituisses. mirum etiam, quum Romanum Episco-
 pum Praefecto Vrbi contulisti, cur non & annum feceris,
 quemadmodum annuus magistratus erat Praefectus. Nosti
 praeterea pleraque municipia à Duumuiris, Quatuoruiris,
 Septemuiris regi solita. num tribuendi illis erant bini, quater-
 ni, septeni Episcopi? Dices, non eam tibi mentem circa nu-
 merum, circa tempus: ac subduces te ad modos territorij,
 prouinciarum, diocescon. haec quoque fuga frustra erit. Ci-
 uilibus prouincijs & diocesibus non semel immutationes con-
 tingerunt. Aliã diuisionẽ excogitauit Augustus, aliã Adrianus,
 aliam Constantinus. quam nam ex his amplexa est Ecclesia? si
 varias administrationes subinde recepit, doctum à te oportuit.
 at non fecisti. non enim fuit integrum. Allaboras praecipuè
 in Romano Episcopo, & Alexandrino, ut illos Praefectis
 componas Urbico, & Augustali. quam irritus fuerit la-
 bor, demonstrabitur in secunda Dissertatione. Praefectus Vr-
 bi dictus est à Iuuenale (ut tu mones) facies toto orbe
 secunda, at pontifex Romanus primus est in uniuersa Ec-
 clesia. Quid igitur secundo primũ assimilas? Primũ esse tu quoque
 fateris. at (dices) nomine tenus & sessione, non etiam aucto-
 ritate. vana isthaec sunt, & ridicula, ut suo loco dicemus. Me-
 tropolite Episcopos praecedunt auctoritate: metropolitae Pa-
 triarchae: ante ipsos Patriarchas quem collocabis? si neminem:
 iam defectam ordine Ecclesiam statues, cuius tamen studio-
 sissimam dixisti. (christus (inquis) Ecclesiae caput est, quis

*id neget? an non & Deus regnorum omnium est Dominus
 atque Galli ceteriq; populi præter magistratus minores, maio-
 res, unum omnibus præficiunt, Regem nempe, aut si quo
 alio nomine appellare lubet, non contenti ea, quæ oculos fu-
 git, gubernatione Dei. Ecclesia suum agnoscit caput Christum
 oculis non subiectum: subiectum verò Romanum Pontificem.
 Is quum uniuersæ Reip. Christianæ præsit, specialem tamen
 urbem habet, specialem prouinciam, specialem diæcesim.
 Alexandrinus patriarcha urbem habet specialem, prouin-
 ciam itidem specialem. qui eius diæcesim appellauerit specia-
 lem, minus propriè loquetur. non enim administrationem
 habet extra fines suæ diæceseos. Vides Hincmarum Remen-
 sem Alexandrini, & Antiocheni diæceses simpliciter no-
 minasse: diæcesi Romani Episcopi appellationem specialis
 addidisse; quia videlicet præter suam specialem, ius etiam illi
 est in ceteras diæceses. ut Soli cælestium luminum præstan-
 tissimo assignata est sua cali portio, quam non deserit. om-
 nibus tamen lucet, splendoremq; alijs stellis fænerat. Roma-
 næ Ecclesia congruere aptè videntur elogia illa apud sapien-
 tissimum Regem: Pulchra ut luna: electa ut Sol: terribi-
 lis ut castrorum acies ordinata. Veluti luna inter stellas,
 ita Romana inter reliquas Ecclesias eminet. Luna noctu viâ
 errantibus aperit: à Romana Ecclesia petenda lux est decli-
 nantibus à recta credendi semita. suum lumen Soli debet luna:
 Christo Ecclesia. Electa verò ut Sol dicitur; quia non sua præ
 natura Sol est (Christus enim eo pacto Sol iustitiæ appella-
 tur) sed electione, sed consociatione. Electa dicitur ad arguen-
 da sectariorum mendacia, qui fingunt, statui à Catholicis*

caput Ecclesie Romanum Pontificem, excluso vero capite Christo. Caput est Christus : caput Romanus antistes, Sed caput secundarium à primo capite ; visibile caput post illud oculis sensibusque subtractum. Sicut Sol Romana Ecclesia, sed electa ab ipso primario Sole Christo. per hanc enim suum promanare lumen voluit ad ceteras Ecclesias. eleganter D. Leo : quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multique pastores, omnes tamen propriè regit Petrus, quos principaliter regit & Christus. Denique terribilis dicitur vt castrorum acies ordinata : quia subegit gentes, deuicit hæreses. quia diabolo terrori est eiusq; ministris hæreticis : quibus ideo inuisa, quia ordinata. illuc enim ij anhelant, vbi nullus ordo. nec eructare desinunt ex inferorum portis odiorum flammæ, maledictorum putores. hæc portas esse hæreticorum ora testatur D. Epiphanius. Ipsa tamen Ecclesia in solida petra fundata isthæc non magis curat, quàm Luna latratus canum, quàm Sol Atlantum conuicia.

D E

REGIONIBVS
SVBVRBICARIIS.
DISSERTATIO PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

*DECLARATVS DIO AB ANONYMO
non intellectus. Non videri olim à Magistratibus ap-
pellatum ad Praefectum Vrbi. Senatus nomine non intelli-
gitur Praefectus Vrbius. Suetonij loci illustrati. A Prae-
fecto Pratorio non appellabatur. aliud ius in Praefecto Vrbi.
De iure Togae. Quae sint vrbes Togatae apud Statium. A
Magistratibus P. R. appellatus: quodam tempore Praefectus
Vrbi. alia Prouinciae postea assignatae eidem Praefecto.*

I cui recenseatur errata, quibus, Anonyme,
tuus scatet libellus, is haud dubie grãde abs-
te volumen elucubratum persuaserit sibi:
Exiguã tamen illum mole videmus, sed ma-
culosum adeo, vt veritus propè sim, ne tu de libris idem

A

censeas, quod de marmoribus, quæ maculis commendantur. Non tuum tamen opus variato marmori, sed leproso magis corpori conferendum est. Ac mirè quadrant in illud hæc D. Augustini verba ex lib. 2. quæst. Euang *Leprosi non absurdè intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. non enim abscondunt imperitiâ suam, sed pro summâ peritiâ proferunt in lucem, & iactantiâ sermonis ostentant. Nulla porrò falsa doctrina est, quæ non aliqua vera intermiscet. vera ergò falsis inordinatè permixta in unâ disputatione, vel narratione hominis, tanquàm in unius corporis colore apparentia significant lepram, tanquàm veris falsisque colorum fucis humana corpora variantem, atque maculantem.* Arcendus igitur tuus libellus tanquàm leprâ infectus è limine Domus Dei. quanquam non infructuosum fore existimo, si nos valetudini consulentes, quid in eo sani sit, quid labe inquinatum, conemur facere palam. Ac penè quidem fuit, ut intactam prætermitterem priorem dissertationem. ille enim scopus fuit nostri laboris, ne tu verborum lenocinio, & fucatis argumentis fraudi esses cuiquam in ijs, quæ ad rectam spectant credendi rationem ab Ecclesiâ Catholicâ præscriptam. Atqui Catholicorum hominum parui refert, verâ ne an falsa proferas de Regionibus Suburbicarijs, de iurisdictione, & potestate Præfecti Urbis, aliorumve civilium Magistratum. Attamen & gratiam me initurum existimaui ab ijs, qui litteras amant, præcipuèque Iurisprudentiam, si tua errata hæc etiam in parte detegerem; quùm viderem præterea di-

recta hæc omnia ad ea, quæ in posteriore dissertatione sunt discutienda.

Commendatâ Præfecti Vrbi dignitate, quousque potestas eius se protenderit, inquiris asserisque, antiquitus, hoc est sub Augusto, & Nerone, appellationes ad eum ex vniuerso Orbe Romano delatas: mox sub Constantino iuniore, anno Christi 357. coangustatam huiusmodi auctoritatem ad regiones centesimo ab vrbe lapide comprehensas. Locupletes ad id peruincendum testes adducis Dionem & Suetonium, sed & poëtam Papinium, quamuis ignorare non debeas, multa mētiri solitos poëtas. Verùm (si quid video) eorum testimonia, si non aduersus te, pro te certè non stant. Dionis verba lib. 52. ex oratione Mæcenatis ad Augustum prius proferamus: Πολιάρχος δὲ δὴ τις ἐκ τῶν προσηκόντων καὶ ἐκ τῶν πρώτων τὰ κε-
 θήκοντα ὡς πεπολιτωμένων ἀποδεικνύσθω ἔχ' ἵνα ἀποδημησά-
 των που τῶν ὑπερῶν ἀρχῆ, ἀλλ' ἵνα τὰ τε ἄλλα αἰεὶ τῆς πόλεως ὡς
 σατῆ καὶ τῆς δίχας, τῆς τε ὡς πρώτων ὧν εἶπον ἀρχόντων ἐφεί-
 μοις τε καὶ ἀναπομπήμοις, καὶ τῆς τῶ θανάτου, τοῖς τε ἐν τῇ πόλει,
 πλὴν ὧν αὐ εἶπω, καὶ τοῖς ἔξω αὐτῆς μέχρι πενήκοντα, καὶ ἑξακο-
 σίων σαδίων οἰχοῦσι, κρίνη, Præfectus etiam quidam Vrbis ex pri-
 marijs viris, usque qui officia omnia iam ante administraue-
 rint, creandus est; non ut per absentiam Magistratuum regimen
 obtineas, sed ut cum ceteris in rebus perpetuò Vrbi præsit, tum il-
 las quoque causas, in quibus ab omnibus, quos dixi, Magistrati-
 bus prouocare licet, itémque capitales, ijs exceptis, quas mox
 dicam, in Vrbe, & extra eam ad sexcenta, & quinquaginta
 usque stadia iudices. Appellationes, de quibus sic Mæ-

cenas, mihi quidem non aliæ sunt, si rectè calculum pono, nisi quas ab Urbanis Magistratibus interponi contigisset. adde, & addidisse placet, qui regionibus præerant centesimo lapide inclusis. Nam Præfecti Urbis notio ijs terminis coërcebatur l. i. §. 4. D. de Offic. Præ. vr. neque enim video Mæcenatem in eâ orationis parte de alijs verba fecisse, quàm de Prætoribus, Ædilibus, ceterisq; Urbanis Magistratibus dicturum: postea de Prouincialibus, quod & fecit. Cur enim coangustantia illa verba *ὧν ἔπειτα*, abs te non sunt animaduersa? an hæc referebas ad *πρότερα καὶ ἑπιγοντα*, quæ nupèr nominauerat? quis verò credat Mæcenatis consilium id fuisse, vt Præfecturam Urbicam consequi nemo posset, qui præter Urbanos Magistratus non Prouinciales quoque omnes gefisset?

Quod si demus, Mæcenatem de Prouincialibus quoque intellexisse, num ideò constabit, eius ab Augusto consilium probatum vndequaque fuisse, ac receptum? Susplicari magis licet, neutras à Magistratibus ad Præfectum Urbis delatas eo tempore appellationes: hoc est, neque Urbanas, neque Prouinciales. De Augusto hæc scribit Suetonius cap. 33. *Appellationes quotannis Urbanorum quidem litigatorum Prætori delegabat Urbano; at Prouincialium Consularibus viris, quos singulos cuiusque Prouinciæ negotijs præposuisset.* Cùm primùm incidi in hunc locum, conieci, non Prætori legendum esse, sed Præfecto. id postea reperi & ab alijs animaduersum. Appellabatur igitur Imperator à Magistratibus, tam Prouincialibus,

Dissertatio prima.

quàm Urbanis: isque causas tantùm Urbanas Præfecto delegabat, cuius nimirum curæ Vrbs erat cōmissa: Pro- uinciales alijs. At dices, promiscuas fuisse appellatio- nes tam ad Præfectum, quàm ad Augustum: ab ipso au- tem Augusto cohonestatum fuisse Præfectum suarum delegationibus causarum. Verum id forsitan esse po- tuit, sed malle demonstrationibus uteremur, quàm diuinationibus. Quùm idem Suetonius de Caligulâ sic ait cap. 16. *Magistratibus liberam iurisdictionem, & sine sui appellatione concessit*: si Præfectum Vrbi fas tum fuisset à Magistratibus appellare, cur non & ab istiusmodi ap- pellationibus iurisdictionem illorum exemisset Caligu- lã, qui liberam concedere voluit? Locum tu allegas eius- dem scriptoris ex Neronis vitâ cap. 17: ubi cautum esse scribit, *ut omnes appellationes à iudicibus ad Senatum fierent*. Non de Magistratibus hîc Tranquillus capiendus est; sed de priuatis iudicibus, à quibus tam Senatus, quàm Princeps appellabatur, eâ tamen differentiâ adhibitâ, ut qui ad Principem prouocabant, si succumberent, pœnâ quadam mulctarentur. quod & ad prouocationes ad Senatum factas extendit Nero, teste Cornelio Ta- cito lib. 14. *Auxiâque patrum honorem, statuendo ut qui à pri- uatis iudicibus ad Senatum prouocassent, eiusdem pecunie peri- culum facerent, cuius hi, qui Imperatorem appellauere. Nam ante vacuum id solutumque pœnâ fuerat*. Itaque, quod alteri deest ex his scriptoribus, supplendum est ex altero. Ceterùm, tua illa ad Suetonium interpretatio, *ad Senatum ac proinde Senatus præfulem Præfectum Vrbi, quæ &*

De Regionibus Suburbicarijs

Aristidis loco à te allato aptatur, non vsquequaque vera censenda est. liquet enim, discussas plures causas in Senatu, non à solo Præfecto cognitatas. Ac quum M. Aurelius (Capitolino teste) *Senatum multis cognitionibus, & maxime ad se pertinentibus iudicem dedit*: sana parum eius censebitur sententia, qui de Præfecto Urbis hinc intelligi dicit. Illud quoque de eodem Imperatore scriptor idem tradit: *Senatum appellationibus à Consule factis iudicem dedit*. poterat quidem Imperator & Præfectum dare iudicem; sed maluit Senatum ipsum, ne Consulem dehonestaſſe videretur, appellationes delegans minori Magistratui. vide l. 1. D. de appellat. Quum ait Ulpianus, appellari à Senatu non posse Principem, l. 1. D. A quib. appell. non lic. censés ne eodem priuilegio munitum fuisse Præfectum Urbi? atqui nusquam (ni fallor.) id reperies. de Præfectis enim Prætorio tantum traditum est, eorum auctoritatem adeo esse auctam, vt appellari ab ijs non posset, l. 1. §. 2. de Offic. Præf. præf. illi etenim soli vice sacrâ cognoscere verè dicebantur l. 16. C. Theod. de appell. reliqui Magistratus, quibus nihilominus indultum erat, vt vice sacrâ iudicarent, censebantur potius imaginem Principalis disceptationis accepisse, l. 11. C. Theod. eod. statutum quidem fuit olim à Constantio, ne vllus clarissimus à Præfecti Urbis sententiâ prouocandi vsurparet licentiùs facultatem: sed remelius perpensâ id retractauit, ac vetus ius reduxit. vide l. 23. eod. tit. C. Theod.

Supereſt Statij locus ex lib. 1. Siluarum, vbi Rutilium

Dissertatio prima.

7

Gallicum Præfectum Vrbi sic alloquitur :

*Inq; sinum quæ saepe tuum fora turbida questu,
Confugiunt, legesq; urbésque ubicunque togata,
Quæ tua longinquis implorant iura querelis.*

Togatarum (inquis) *ubicúmque urbium appellatione omnes omnino, quæ sub Orbe Romano fuere, Stadius intellexit. Vereor, vt quemquam sis reperturus, qui tuæ isti explicationi applaudat. perinde est enim, ac si quis diceret, togatam Galliam ideo sic dictam, quia sub imperio Romano erat (quùm tamen & reliqua Gallia cis Alpes, & postmodum Transalpina Romanis itidem parerent) gentémque togatam apud principem poëtam, populos intelligi, quicúmque in Romanorum ditione essent, quantumuis peregrinis legibus viuerent, peregrino habitu vterentur. De togâ, quæ proprium erat gestamen ciuium Romanorum, res est protrita. Non te clàm esse potest, eius indumenti vsum peregrinis fuisse interdictum. Hinc Claudius Imperator, vt auctor est Tranquillus cap. 15. *Peregrinitatis reum, ortâ inter aduocatos leui contentione, togatum ne an paliatum dicere causam oporteret, quasi aquitatem integram ostentans, mutare habitum sapius, & prout accusaretur, defendereturque inquit.* hinc apud Plinium legimus lib. 4. epist. 11. caruisse iure togæ, quibus aquâ, & igni interdictum erat. Nimirum quia hi veluti etiam deportati, ciuitatem amittebant §. 1. Instit. de cap. dimin. Ideoque obsides, qui conditionis erant peregrinæ, si togæ vsum à Principe impetrassent, tanquam ciues habebantur, vt heredes institui, vt testamenta condere possent l. 32. de iure fisci. ac*

A. iij.

si qua vrbs ciuitate Romanâ donabatur, eius statim ciues togam sumebant. quod de Carthagine vsu venisse, tradit Tertullianus, quum scilicet colonia deducta est *magna in vestigijs Carthaginis*, vt loquitur Plinius lib. 5. cap. 4. qua de re Plutarchus in Gracchis, verba Tertulliani lib. de Pallio ea sunt: *ubi mœnia Statilius Taurus imposuit, solemnia Sencius Saturninus enarrauit, quum concordia iuuat, toga oblata est. Prôh quantum circummeauit! à Pêlasgis ad Lydos, à Lydis ad Romanos, vt ab humeris sublimioris populi Carthaginenses complecteretur.* Quid ni igitur sint Papinio *Vrbes togatæ*, quæ iure utebantur ciuitatis Romanæ? Quarum ciues implorasse dicuntur iura atque auctoritatem Præfecti Vrbi, quum fortasse à Prouincialibus Magistratibus malè habebantur, quod non temerè licebat. Ideò Plinius iunior, quum Bythinix præffet, Christianitatis reos, qui ciues Romani erant, adnotauit in Urbem remittendos, vt ipsemet testatur lib. 10. epist. 97. ac vocem illam, *Ciuis Romanus sum*, multis sæpè opem attulisse, & salutem etiam inter barbaros, aiebat Cicero in Verrem. Videri itaque potest ex Papinij verbis, Præfecto Vrbi curam incubuisse tuendi ciues Romanos, vbi cùnque terrarum essent. Inclinat tamen animus, vt suspicer, eum licentiâ quadam poëtica (Statianâ potius, quæ cæteris poëticis per sæpè audacior) *togatæ vrbes* dixisse, quæ Magistratus togatos haberent, Metropoles nimirum Prouinciarum, quæ populi Romani erant. Etenim factâ Prouinciarum diuisione. inter populum, & Augustum, Magistratibus, quos

Augustinus

Augustus suis Prouincijs præfecit, datum est, vt induerent τὴν στρατιωτικὴν ἐξουσίαν, quemadmodum scribit Dio l. 53. Porro auctâ Præfecti Urbis auctoritate, concessas eidem constat (quo primùm tempore non liquet) appellationes à Magistratibus Prouinciarum populi Romani. Quapropter, quod apud Vopiscum in Floriano ex quibusdâ priuatis epistolis profertur: *Præfectura Urbana appellatio vniuersè decreta est: & iterum, redierunt ad Præfectum Urbis appellationes omnium potestatum, & omnium dignitatum, coarctandum est ad eos, quos diximus, Magistratus, qui populi prouincias regebant. Siquidē hæc ibidem recitat Vopiscus ex epistolâ Senatus ad Curiam Carthaginiensem: omnis prouocatio Præfecti Urbis erit, quæ tamen à Proconsulibus, & ab ordinarijs iudicibus emerferit. Proconsulum nomen gerebant, qui in populi prouincias mittebantur. itaque Suetonius de prouinciatarum diuisione ab Augusto facta sic loquitur cap. 47. Prouincias validiores, & quas annuis Magistratum imperijs regi nec facile, nec tutum erat, ipse suscepit: ceteras Proconsulibus sortitò permisit. Quæ Prouinciæ à Principe Senatui populòque reddebantur, mutatis Magistratibus Proconsules recipiebant, Dio. lib. 54. τότε δ' αὖ καὶ τὸ Κύριον, καὶ τὸ Γαλατίας πλεὺ Ναρβωνοσίαι ἀπέδωκε τῷ δήμῳ, ὡς μηδὲν τῶν ὀπλων αὐτῆς δεομένας. καὶ ἕτως αὐτοῦ πατοὶ, καὶ ἐς ἐκεῖνα τὰ ἔθνη πέμπεσθαι ἤρξαιτο, eo tempore Cyprum, & Galliam Narbonensem populo reddidit, quòd suis armis minimè indigerent. atq; hoc pacto Proconsules in hasce quòque Prouincias mitti cæperunt. Ex aduerso, quæ à populo ad Cæsarem transibant, po-*

restates Proconsulares amittebant. Tacitus primo Annual. *Achaiam, & Macedoniam onera deprecantes leuari in praesens Proconsulari imperio, tradique Casari placuit.* Quid appellatione *ordinariorum iudicum* intelligere Senatus voluerit apud Vopiscum, non liquidò constat. video designari hoc nomine rectores Prouinciarum in l. 33. C. de episc. & cler. in l. 6. C. de modo mult. in l. 7. de Offic. Rect. prou. & alibi. at in eâ Senatus epistolâ non omnes, sed illi tantum qui populi Prouincias administrarent, innui videntur: puta si Praetores, aut quo nomine praeter Proconsulum insigniti essent. Si quidem extraordinarij quodammodo censi poterant rectores Prouinciarum Imperialiû, quia non annui Magistratus erant, sed tempus ijs definiebatur arbitrato Principis, quòd elicitur ex loco Suetonij nuper laudato, & ex Dione, quum ait lib. 53. τῆ τε αὐτοῦ ἐπιπέσει τῆ τ' ἀντις ἐπιπέσει τὸς ἀρετὰς ἡγεῖσθαι, καὶ ἐπὶ πλείω, καὶ ἐν αὐτῷ χρόνῳ, ἐφ' ὅσον αὐτῶν δόξοι, ἀρχὴν ἐποιήσει, porro à se [Augusto] designatis, & Propratorum nomen tribuit, & diuturnius administrationis tēpus quam annuū constituit, prout scilicet ipsi videtur. Apparet igitur, non ab omnibus omninò Prouincialibus rectoribus, sed ab ijs omnibus, qui populi Prouincias moderarentur, appellari fas fuisse ad Vrbi Praefectum. Atque hasce Prouincias significari à Cassiodoro quis credat, quum in formulâ Praefecturae Urbanae sic loquitur: *Ditioni tuae non solum Roma commissae est (quamuis in illâ contineantur uniuersae) verum etiam intra centesimum miliarium potestatem te protendere antiqua volue-*

runt : ne tanta ciuitatis iudicem muralis agger includeret , quum Roma omnia possideret. Et tu etiam ex designatis lege Prouincijs ab appellatione cognoscis. verum idius appellationum diuersam eo tempore formam acceperat. Nam post diuisum Imperium prouocationes à Proconsulibus ad Præfectum prætorio ; & ad Quæstorem deferbantur. l. præcipimus 32. C. de appellat. quæ tamen lex ad Orientale imperium spectare videtur. Sed & ante hanc constitutionem assignatæ quædam Prouinciæ fuerant Præfecto Vrbi Constantinopolis, aliæ Præfecto Vrbi Romæ. Eæ , per quas interponi appellatio poterat ad Præfectum Constantinopolitanum , recensentur in L. quum appellatio 23. C. de appellat. Quæ verò lex Prouincias designauit (vt loquitur Cassiodorus) Præfecto Romæ , nusquam (vt opinor) extat. Sed si antiquiora tempora respiciamus, statuendum propemodum est, solemnem ac propriam Præfecti Vrbi administrationem Urbem Romam fuisse, & finitimas regiones ad centesimum vsq; lapidem: speciatim ei postea tributum à lege esse, vt & causas cognosceret, quæ ex populi Prouincijs in Urbem prouocatione deferrentur. æquum enim visum fuit, vt ad Senatum, eiusve Præfulem (quemadmodum eum nominat Cassiodorus) appellari posset à Magistratibus, quos Senatus ipse constituebat : à togatis Urbibus, vt appellat Stautius, ad togatam dignitatem, vt Urbis Præfectum nominat Cassiodorus. Ac nescio an Aufonius huc respexerit, quum de Narbonensi Gallia, quam ab

Augusto restitutam populo supra indicauimus, & Proconsulari dignitate ornatam ita recinit:

— tu Gallia prima **TOGATI**
Non inis attollis Latio Proconsule fasces.

CAPVT SECVNDVM.

VLP IANVS DVOBVS LOCIS

explicatus. Quaestiones criminum ex Oppidis in Urbem trahebantur. De miliario. Comprobata Dionis emendatio. Praefectus Vrbi Diocesim non habebat. Vicarij Urbani diocesis. Constitutiones quadam Codicis Theodosiani illustratae.

Xijs, quæ superiore capite allata à nobis sunt, tutior (ni fallor) nostra apparet coniectura de Praefecti Urbis potestate, atq; administratione, deq; appellationum iure, quod ipsi cōpetebat. Hinc totam tuam molitionē, quæ non satis firmo nitebatur fundamēto, iam nutantem vides, ac facile ruituram. nam si non à cūctis Romani Orbis Magistratib. Praefectus Vrbi appellabatur, conijcere profecto tibi haud erit integrum quod secunda diatribâ facere es ausus, Romanum Episcopum ad eius Praefecti exemplum appellationes sibi ab omnibus Episcopis vendicasse. Sed & si ea fuisset, quam tu au-

tumas, & cauillaris, Præfecti Vrbi iurisdictione ac potestas, haud tamen dicendus esset Romanus Pontifex ad eius sese administrationem vlla ratione conformasse. Verùm hæc vberius in posteriore dissertatione. Nūc ad Præfectum ipsum redeamus, cuius administratio centesimo ab vrbe lapide continebatur. Ad eoldem limites porrectam aliquando iurisdictionem aliorum Urbanorum iudicum, indicat l. 2. Cod. Theod. de integr. rest. vbi hæc sunt verba: *Placuit post completum vicesimum & quintum annum, ex eo quo vicesimi & sexti anni dies illuxerit, ad interponendam contestationem in Vrbe Româ usque ad anni tricesimi extremum diem spatia prorogari, & intra centesimum Urbis Romæ miliarium, si tamen ab ijs iudicibus, qui Romæ sunt, fuerit iudicandum. nisi hoc intelligamus de iudicibus, qui dabantur à Præfecto Vrbi.*

Hosce terminos designari ab Vlpiano, quidam putant, quòd ait in l. vlt. de Off. præf. vrb. *Præfectus Vrbi, quòd terminos Urbis exierit, potestatem non habet. Sed quid illud est, quod addit: extra Urbem potest iubere iudicare?* Emendabat vir doctus *intra Urbem.* ægrè tamen persuaserit, superuacanea isthæc verba à Iuriconsulto fluxisse. cur enim in dubium vocaretur, num Præfecto fas fuisset intra Urbem iubere iudicare? Alij existimant per *terminos Urbis* centesimum lapidem intelligi: *at extra Urbem* nihil esse aliud nisi extra muros Urbis, vt illud Vlpianus voluerit; extra centesimum quidem miliarium nullam fuisse Præfecto Vrbi iudicandi

potestatem : at intra eos limites quanquam extra Urbis muros, nihil obfuisse, quominus suam exerceret iurisdictionem. Vera quidem hæc sententia est: aliud tamen Ulpianus hîc voluit, dùm nihil esset, cur eâ de re ambigeretur, & clarioribus alioqui verbis utendum ei fuerat. Est qui censeat *extra terminos Urbis, & extra Urbem*, idem esse, & denotare muros Urbis vel cõtinentia. illud verò *extra Urbem* non referri ad Præfectum, sed ad eos quibus iudicâdi munus mandaretur. Hoc nimirum sensu, ut Præfectus in Urbe manens dare iudices extra Urbem possit, dummodò ne extra centesimum: non possit tamen muros urbis egressus. Verum quum nulla discriminis afferatur ratio, cur quæso in suburbijs commoranti auctoritatem illi adimamus dandi iudices, dùm eius protenderetur iurisdictione ad limites centesimi lapidis? Interpretantur quidam *extra Urbem*, hoc est, extra centesimum miliarium, sed quoniam credendum non est Præfecto ius fuisse illic dandi iudices, ubi notionem potestatemque nullam habebat, arg. l. ult. de Iurisd. aiunt verba illa *extra Urbem* non ad iudices dandos, sed ad Præfectum ipsum accommodari: ut nimirum dum extra suæ administrationis terminos moraretur, non ei licuerit causas cognoscere eiusdem administrationis, licuerit tamen iudices in eâ dare. Sed si hæc fuit Ulpiani mens, hoc potius similive modo loquutum oportuit: *Præfectus Urbi, quum terminos Urbis exierit, iudicandi potestatem non habet: potest tamen iubere iudicare.*

Si meam mihi symbolam conferre hûc liceat, dixerim de rebus diuersis loquutum esse Vlpianum : primo loco de mero imperio , altero de iurisdictione. *Potestatis* nomine merum imperium significari, notum est ex l. 3. D. de iurisd. l. potestatis de verbor. sign. Ad iurisdictionem pertinere iudicis dandi licentiam, liquet ex d. l. 3. de Iur. Termini verò Urbis neutiquam censeferi possunt, qui ad centesimum miliarium erant: neq; coulsq; Vrbs terminabatur, sed Præfecti Urbici administratio. Urbis ipsius appellationem muris finiri apertis verbis tradit Paulus in l. 2. D. de Verb. sig. Præfectus Vrbi & merum habebat imperium, hoc est ius gladij, & iurisdictionem. Hanc exercere poterat etiam extra urbem vsq; ad terminos suæ administrationis. illud in Vrbe tantum. Nam quæ imperij sunt, angustius vsurpantur, vt pote quæ nec mandari possint, l. 1. de Off. eius, cui mand. est iur. Et præterea quæstiones rerû capitalium ex oppidis in Urbem pertrahebantur (vt mox dicemus) tantum abest vt Præfectus Urbem egressus cognitionem de ijs habere posset. Hæc videtur mens fuisse Vlpiani; quæ clarior fit ex epistolâ 127. Symmachi, lib. 9. qua dicitur, non potuisse Præf. Urbici cognoscere de incesto à Maximo quodam cum Primigeniâ virgine Vestali perpetrato in Monte Albano, quum reum tanti criminis urbem ingredi nefas esset, ipse autem Præfectus in longinquis potestatem exercere nequiret, quum id præsertim ex eo criminum genere esset, de quibus pœnas sumere non licebat,

nisi eo loci vbi perpetrata erant.

Quùm idem Iurisconsult. in l. i. §. 4. de Offic. Præfect. vrb. ex imperatoris Seueri epistolâ definiuerit, ad Præfectum Vrbi pertinere quicquid intra Urbem admittitur, atq; intra centesimum miliarium, vltra ipsum lapidem egressum esse eius notionem, cur initio ità loquitur: *omnia omninò crimina Præfectura Urbis sibi vindicauit, nec tantùm ea, quæ intra Urbem admittantur; verùm ea quòque quæ extra Urbem intra Italiam: quod ex eadem Seueri epistolâ se collegisse fatetur?* Intelligendum est fortasse, Præfectum Vrbi vsq; adeò suam extulisse auctoritatem, vt quædam etiam præter ius sibi vsurpauerit cognitiones. Quod ex eo oriri potuit, quia cura interdum Urbistoriulq; Italiæ alicui mandabatur, veluti Augustum Tauro fecisse tradit Dio l. 54. *καὶ ἔπειτα* (inquit) *τὸ μὲν ἄντι τῆς Ταύρου μὲν τῆς ἄλλης Ἰταλίας διοικεῖν ἐπιτέλειαι, &c.* Id correxisse videtur Seuerus, statuisseq;, ne limites centesimi lapidis eius potestas, & iurisdicctio egrederetur. itaque prima Vlpiani verba ad factum pertinent, posteriora ad ius. Aut si non id Seuerus correxit, quod Vlpianus non fuerat præteriturus, interpretanda hoc modo videntur Iurisconsulti verba: vt quæ admittebantur in Vrbe & intra centesimum lapidem, pertinerent ad Præfectum iure sui Magistratus, quæ vltra eos limites ac intra Italiam, ad eundem nihilominus spectarent, non tamen vi Magistratus, sed ex consuetudine, quæ paulatim inoleuit, & vim iuris obtinuit, ex quo is cognitiones quòque illas sibi vindicasset.

dicasset. Haud enim sunt audiendi qui Vlpianum postremis verbis declarare existimant, quod initio attulerat. siquidem alia sunt verba epistolę Seucri, quę postremo loco interpretatur Vlpianus. Et alioqui nemo credendus est ita ineptę atque improprie fuisse loquuturus, vt terminos centesimi lapidis designans, *extra Urbem intra Italiam* diceret. Pręterea quod Pręfecto iure Magistratus competebat, num *id sibi vendicasse* à Iurifconsulto prolatum fuisset?

Pertrahebantur criminum quęstiones ex Italię oppidis in Urbem, atque Augusti æuo ad centumvirale iudicium deductę. Id perspicuum est ex elegantissimo Phędro, qui suis fabulis historiolum interfecit de oppidano quodam, qui filium interfecit, ratus se occidere vxoris adulterum: errore mox cognito in se quoque ferrum conuertit. subdit Phędrus:

Accusatores postularunt mulierem,

Romamque pertraxerunt ad centum viros.

nam & capitalia iudicia, non priuata solùm, apud centum viros actitari solita, testis est Quintilianus lib. 4. cap. 1. & Suetonius de claris Rhet. in Albutio Silo.

Pręfecti Vrbi administrationem ad centesimum vsque lapidem protensam fluxisse tu credis ex Mecęnatis consilio, quod & ego autumo. itaque in eius verbis apud Dionem lib. 52. *μέχρι πενήκοντα, καὶ ἑξακοσίων σταδίων*, rectę censę rescribendum *ἑπτακοσίων*: quum pręsertim paulò inferius ita loquatur: *ὑπὲρ πενήκοντα καὶ ἑπτακοσίων ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίων*. Nam si Suidę credimus,

C

septem stadia semis conficiunt miliare. ἑπτα γδ (inquit) ἡμῶν σταδία ποῦσι μίλιον. igitur è septingentis quinquaginta stadijs centum millia passuum constabunt. quam Plinius li. 2. ca. 23. Columella li. 5. ca. 1. Frontinus de Agror. qualitaribus, Isidorus Orig. lib. 15. alijq; afferant, octo stadia miliare efficere. Sed Græci fortean id exactius sunt metiti, néque enim temerè Dio septingenta quinquaginta expressisse credendus est, quàm octingenta faciliùs enunciare potuisset. Plutarchus etiam minus octo stadijs esse miliare testatur, cùm in Gracchis sic loquitur: τὸ δὲ μίλιον ὀκτώ σταδίων ὀλίγον ἄποδ' εἶ. nolim tamen in càm Dionis emédatione quidquam tibi blandiari, siquidem prior illam Lipsius commentus est in comment. ad lib. 14. Taciti. Dioni sanè constare miliare septem stadijs semis, illud quoq; euincit, quòd lib. 54. quùm scribit, edicto vetita fieri sacra Ægyptia ἐν τῷ ποταμῷ ἐπὶ τὸν ὄγδον ἡμισαδίων; intra primum lapidem intelligit. Non sunt ferendi qui ὄγδον ἡμισαδίων significare credunt quatuor stadia. Scripsisset enim Dio ἐπὶ τὸν ὀκτὼ ἡμισαδίων. Sed nec ita loqui par fuit, tunc enim plura nominabant semistadia, semiobolos, semitalenta, alia id genus, quùm dimidiù earum rerum integris addendum esset, & impar numerus exprimendus. integros obolos, integra talenta significare volentes, rarò geminabant semiobolos, semitalenta. Vtrùmque clarum fit ex loco Aristotelis, quem & Casaubonus laudat ad Theophrasti characteres cap. αὐτὸν ἀπορίας, vbi de hilce loquendi notis nonnulla ob-

seruat. *Ελίπεται δὲ* (ait Philosophus) *ομιλῶσι χοᾶ, ἢ τρία ἡμίχοα. παρὰ δὲ ἑλληνῶντα δύο χοᾶς, ἢ πένθ' ἡμίχοα, eximunt ex aluicari unum choem, aut tres semichoas (unum videlicet choem cum dimidio) vel bene ut agatur, duos choas, aut quinos semichoas, siuè duos choas semis. est verò hic locus ex lib. 9. hist. animal. cap. 40. sed nec minus frustra sunt, qui ὀγδοῦα ἡμισαδία significari existimant, octo stadia cum dimidio. Etenim nihil aliud denotat is loquendi modus, nisi octo stadia dempto semistadio, vel septem stadia dimidio addito. Sicut apud Herodotum ἑβδόμων ἡμιστάλεντος, sunt sex talenta semis: *πείπον ἡμίδραχμον* apud Dinarchum, duæ Drachmæ semis: quæ itidem exempla affert Casaubonus. Videndus & Iulius Pollux.*

Nunc geminus in te error est notandus: prior est, quia Diœcesin nominas Præfecti Urbis. neque enim eius administrationem Diœcesis appellatione vnquam nominatam reperio apud veteres. erat quidem Diœcesis, quæ, ut ait Balsamo, plures sub se comprehenderet Prouincias. Sed videtur Præfecti Urbis administratio angustior fuisse, quàm vt id nomen Constantinianis temporibus mereretur, ita vsu iubente loquendi arbitro, ac tantum non tyranno. Diœceses potius dictæ sunt, quæ sub Præfectis Prætorio, eorùmque Vicarijs erant, vt ex Notitiâ vtriùsq; imperij alijsq; scriptoribus apparet.

Alter error est, vbi diœcesim Vicarij Urbis Romæ cum administratione Præfecti Urbani confundis,

quùm multò amplior Vicarij diœcesis esset. Verum est quidem easdem regiones quas Præfectus moderabatur, sub Vicario quoq; fuisse, attamen alias præterea habebat Vicarius, multoq; ampliores, quæ ad Præfectum nihil pertinebant. Res altius enucleanda est: quanquàm ego incognitam tantummodo tyronibus credebam, non tibi, qui veteranum in historiâ, iurisq; disciplinâ te ostentas. Scribit Zosimus lib. 2. quatuor à Constantino Magno constitutos fuisse Præfectos Prætorio, in Oriente duos, totidem in Occidente. Ex Occidentalibus, qui Præfectus Prætorio Italię dicebatur, duas habebat Diœceses, Italiam, & Africam. addita postmodum est tertia, Illyricum Occidentale. Huic quatuor erant Vicarij. Africæ vnus, alter Illyrici, duo reliqui Italię. Sed ne Vicariorum Italię confunderetur appellatio, alter, qui Romæ tribunal habebat, dictus est ob Urbis præstantiam, Vicarius Romæ, vel Vicarius Urbis: alteri verò, qui Mediolani commorabatur, nomen remansit Vicarij Italiæ. Diuisæ fuere inter hos Vicarios omnes Italiæ Prouinciæ, seu regiones, quemadmodum prius nominabantur, quæ post Constantinum quatuordecim numero fuere, ad similitudinem fortasse quatuordecim Urbis regionum. vtrique septem sunt tributæ, nisi quòd Urbis Vicario regimen etiam datum fuit trium insularum Italiæ adiacentium, quæ inter Italiæ regiones verè non computabantur.

Prouinciæ sub Vicario Italiæ illæ erant: Venetia

cum Histriâ, Liguria, Alpes Cottiaë, Rhetia prima, Rhetia secunda, Æmilia, Flaminia cum Piceno annuario. Prouinciæ verò sub Vicario Urbis Romæ hæc numerantur: Tuscia, & Vmbria, Picenum Suburbicarium, Valeria, Campania, Samnium, Apulia cum Calabria, Brutij; ac præterea tres insulæ, vt diximus, Sicilia, Corsica, Sardinia. Quæ omnia discere est ex libro Notitiæ. Iamq; planum est, quàm sis deceptus, dum existimas, eandem fuisse administrationem Præfecti Urbis & Vicarij. Nam si Præfecti administratio centesimo ab Urbe lapide circumquaque coarctabatur, iam non erant sub eius dispositione tres illæ insulæ, non Campania vniuersa, non Samnij pars ac Valeriæ, non Apulia, & Calabria, non Brutij. Prouinciæ sanè, quibus Vicarius Italiæ præerat, non alio cense-ri nomine poterant, quàm Prouinciæ seu regiones Italiæ. Inde ortum, vt pars illa speciali Italiæ appellatione insignita fuerit. Mediolanum etiam, quia sedes erat Vicarij Italiæ, sicut & antiquitus Proconsulis, quod ex Suetonio patet lib. de Clar. Rhet. in Albutio Silo, dictum interdum reperitur Metropolis Italiæ. Hæc apertiùs demonstraturi sumus cap. 3. secundæ dissertationis.

Regiones verò sub dispositione Vicarij Urbis, quæ appellari poterant, nisi *Urbicaria*, quo nomine necesse non fuit nuncupari tres insulas Siciliam, Corsicam, Sardiniam? nam ideo *Urbicaria regiones* sic dictæ sunt, vt eâ appellatione à ceteris Italicis distingui possent,

quæ Vicario Italiæ suberant. Illas verò insulas non inter Italicas regiones, sed inter Prouincias extra Italiam fuisse connumeratas, ignorare non potes. Non metamen fugit, Italiæ insulas esse aliquando appellatas. ac propterea non ineptè comprehendi poterant sub finitimarum Vrbi Prouinciarum appellatione, quemadmodum factum videmus in veteri inscriptione in ædibus Ducis ab Altaenis, quam tu etiam laudas :

LVCIO. AVR. AVIANO SYMMACHO. V.C.
 PRÆFECTO. VRBI. CONSVLI. PROPÆFECTIS
 PRÆTORIO. IN. VRBE. ROMA. FINITIMISQVE
 PROVINCIIS. &c.

veluti Sicilia *Suburbana insula* dicta alicubi reperitur. Cæterum in l. vnicâ Cod. Theod. si per obreptio. administrationes quatuor Vicariorum Præfecti Prætorio Italiæ (cui ea constitutio inscripta est) recensentur ijs verbis : *sinceritas tua idipsum per omnem ITALIA, tum etiam per VRBICARIAS, AFRICANASQVE regiones, ac per omne ILLYRICVM prolatâ huius oraculi auctoritate firmabit.* at in l. 9. Cod. Th. de extraor. muner. Sicilia quòque speciatim nominatur post Vrbicarias regiones, *exemplo Africæ debent fundi patrimoniales, & emphytheutici per Italiam constituti ab extraordinarijs muneribus excusari : non autem (sic videtur legendum) per Italiam tantum, sed etiam per Vrbicarias regiones, & Siciliam patrimonialium, & emphytheuticorum fundorum vires seruandas esse perspe-*

ximus, nisi quis loco illius vocis *Siciliam* reponendum contendat *Jllyricum*, vt hîc etiam quatuor Diceceses Vicariorum Præfetti Prætorio Italiæ exprimentur: quod tamen néque est necesse, néque ego de facili admiserim.

Præterea, quæ Prouinciæ nominantur ab Impp. Honorio, & Theodosio in l. 7. C. Theod. de indulg. debit. quùm aiunt: *Campania, Tuscia, Piceno, Samnio, Apulia, Calabria, sed & Brutijs, & Lucania, ex omni præstationis modo, quem antiqua solemnitas detinebat, quatuor partes iubemus auferri, &c. cædem* (ni me deficit ratio) Urbicariæ regiones ab iisdem postea appellantur in l. 14. C. cod. *Quod de annonarijs functionibus per Urbicarias regiones clementia nostra concessit, etiam in largitionalibus titulis, & emphyteuticis reipublicæ prædijs custodiri mandamus.* Quòd si hoc cæ aliósque locos perpendaris, quibus Regiones Urbicariæ nominantur, haud dubito, quin eò solidior visura tibi sit nostra sententia.

CAPVT TERTIVM.

VRBICARIÆ REGIONES NON
ante Constantini tempora. Urbanus, Urbicus, Urbicarius
idem. Cur regiones Urbicaria, non Urbana dicerentur. Su-
urbicaria intra centesimum lapidem. Tusciam annonariã
videri inter Urbicarias. De Rationalibus, & Procurato-
ribus rei priuata loci, Notitia expensi. Possessiones qua.

IN tertio capite illorum tu errorem no-
 tas, qui Urbicarias regiones à Suburbi-
 carijs fecere diuersas. at putas ne magis
 aberrare qui vltra, quàm qui citra ve-
 ritatis tramitem declinet? Illorum est
 quidem aliquâ in parte error: sed tuus non minor,
 qui Urbicarias cum Suburbicarijs prorsus confundis.
 Diximus, Urbicarias regiones eas intelligi, quæ sub
 dispositione erant Vicarij Urbici. Nam cum Italia
 specialiter appellaretur, quæ pars Vicario Italiae tri-
 buta fuit, quo tandem nomine censenda erat Vicarij
 Urbis diœcesis, nisi *regionum Urbicariarum*? cuius rei
 præter ea, quæ proximo capite demonstrauius, il-
 lud etiam non leue est argumentum, quòd appella-
 tio hæc *Urbicariarum regionum* nunquàm vsurpata re-
 peritur ante Constantini Magni tempora, hoc est
 ante quatuor Præfectos Prætorio, eorùmque Vica-
 rios,

rios constitutos. Habebant quidem & vetustiores Præfecti Prætorio suos Vicarios, seu qui eorū vice cognoscebant, l. 1. §. 4. D. de legat. 3. at nullæ ijs assignatæ erant peculiare provinciarum. Quin aio tibi (nisi fraudi mihi est memoria) nec possessuum illud *Vrbicarium* ante ipsum Constantinianum ævum in usu fuisse. Quæ ad Urbem, urbanosve Magistratus spectabant, *Vrbana* dicebantur, & *Vrbica*; *Vrbicaria* nunquam, tametsi eadem sit huic voci origo, eadem vis, quæ superioribus. Ideo ex Urbanitate, quæ minus aptabatur, tam *Vrbicarium* deriuarunt quam *Vrbicum*, & *Vrbanum*. Iuuenalis Satirâ 13.

————— *Mimum agit ille,*

Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.

Idem Satirâ 6.

Vrbicus exodio risum mouet Atellana.

Fulgentius lib. 2. mytholog. *Beatinius augur dicere solitus erat, diuersarum Vrbium honores somnialiter peragi Vrbicario mimologo.* Cur igitur id vocabuli commenti sunt? quia quum nomen tribuendum esset regionibus, quæ Vicario Urbis subijciebantur, infucto, nouoque opus fuit vocabulo, ne si aut *Vrbica*, aut *Vrbana* regiones dictæ fuissent, deceptæ aures vsitatis appellationibus, significari putassent quatuordecim ipsâ in Vrbe regiones, nam quæ cis Rubiconem erant, non provinciarum, sed *regiones* dici consueuerant. quin vsq; ad eam Italiae diu ignotum Prouinciarum nomen, vt *provincijs* opponeretur *Italia*: atq; aliud *ius Itali-*

D

cum esset, aliud ius Prouinciale.

Ex *Vrbicariarum* nomine appellatio quóque manauit *Suburbicariarum Regionum*, quæ propius Urbem sitæ erant, ac tantum non sub ipsâ Vrbe. Eæ & *Suburbana* dici poterant, veluti dicuntur in l. 3. C. Theod. de accusat. neq; enim erroris suspicio oriri hinc poterat, quemadmodum ex *Vrbicarijs*, si quis eas *Vrbanas* aut *Vrbicas* nuncupasset. Erant *Suburbicariæ* intra centesimum ab Vrbe lapidem, quod apertè elicitur ex d. l. 13. qua iubentur iudices ex ijs regionibus referre de causis Senatorum capitalibus ad Præfecturam Sedis *Vrbanae*; è ceteris ad Præfectum Prætorio. nimirum quia propria *Vrbani Præfecti* administratio centesimo lapide comprehendebatur, vti diximus. Nam quemadmodum eandem (vt docuimus) significationem habent *Vrbanus*, *Vrbicus*, & *Vrbicarius*: ita idem esse fatendum est *Suburbanum*, *Suburbicum*, & *Suburbicarium*. Qua propter haud verebor asserere, *Suburbicarias* regiones, vbi de administratione Præfecti *Vrbi* agitur, eas esse, quæ centesimo lapide concluderentur. At non semper vbi regio aliqua *Suburbicaria* nominatur, eam coarctare necesse est intra limites centesimi miliarij. Itaq; affirmare non dubitem, *Piceni Suburbicarij*, *Tusciæ* item *Suburbicariæ* partem ultra eos fines fuisse protensam. Id enim nomen duabus ijs regionibus inditum, vt quum propius ipsam Urbem essent, ab *Annonarijs Piceno*, & *Tuscia* distinguerentur. *Campania*, & *Valeria* cum ex parte inter

Suburbicarias essent, vt cap. quinto ostendemus, nunquam tamen eam appellationem speciatim sortitæ sunt: nulla enim erat Campania Annonaria, nulla Valeria, à quibus discerni Suburbicarias opus esset. Hinc apparet, qua ratione differant Suburbicariæ ab Urbicarijs. Interdum enim eadem erant, diuersæ interdum. Siquidem Suburbicariæ continebantur Urbicarijs, vt & ipsæ dici possent Urbicariæ. at non contrâ Urbicariæ omnes erant Suburbicariæ; veluti omnis quidem arrogatio adoptio est, at non omnis adoptio dicenda est arrogatio. Sic Præsidis nomen (vt ait Macer) generale est, quo omnes Prouinciarum Rectores significantur, ipsi etiam Proconsules, non tamen fas est Præsides omnes Proconsulum nomine appellare. Sub Præfecto Urbis Suburbicariæ tantum regiones sunt: sub Vicarijs & Suburbicarię ipsę, & præterea Urbicarię, quæ utique ultra centesimum lapidem excurrabant.

Nulla iam negotio, Anonyme, argumenta diluentur, quæ ad tuam sententiam roborandam obieceras. Primum enim, quod Tuscia Suburbicaria nominetur, *Urbicaria* à Caio, & Theodosio inter Auctores limitum, haud mirum est, quum inter Urbicarias (vt diximus) numerarentur Suburbicariæ, quas generis quoque nomine appellare licebat. Verum si quis auctum mendum subesse, rescribendumque apud illos auctores, *Tusciam Suburbicariam*, eius ego sententiam pronis auribus excipiam. Planum fecit doctissimus Rigal-

tius, quot, quantisque errati scaterent ij libri de Agrorum conditionibus, & limitibus, quæ fortasse nec dum sublata sunt omnia. Diu est, quum suspirari mihi contingebat, Tusciam Annonariam, quam appellat Symmachus *Hetrurias longinquas* lib. 10. epist. 47. Regionibus Urbicarijs accensendam esse. quo casu certissima foret emendatio, quam nuper ingessimus. quandoquidem in Notitia Imperij Tuscia simpliciter, nullaque distinctione appositâ Vicario Urbis adscribitur: ut vniuersa Tuscia tam scilicet annonaria, quam Suburbicaria denotari videatur. Notitiæ verba ita habent: *sub dispositione viri spectabilis Vicarij Urbis Romæ. Prouinciæ infra scriptæ. Consulares Campania, Tuscia, & Umbria: Piceni Suburbicarij: Sicilia, &c. & vbi viginti duo Consulares recensentur: Per Italiam octo. Venetia, & Histria: Æmia: Liguria: Flaminia, & Piceni annonarij: Tuscia, & Umbria: Piceni Suburbicarij: Campania: Sicilia.* Quod si vniuersæ Tusciæ cum Umbriâ vnus erat Consularis sub dispositione Vicarij Urbis, dubitationi locus non remanet, quin ea regio appellari *Urbicaria* posset: quæ in annonariam, & Suburbicariam diuidebatur. atq; hoc pacto restituendus omnino locus ille foret apud Auctores limitum. Nostra verò suspicio eò probabilior apparet, quòd in catalogo Episcoporum, qui Synodo Sardicensi subscripserunt, Italiæ Urbes recensentur Rauenna, Mediolanum, Brixia, Verona, Aquileia: Luca vero non Italiæ, sed Tusciæ Urbis nuncupatur. Nec te fugit esse Lucâ in eâ Tusciæ parte,

quæ annonaria dicebatur. Itaquæ vniuersa Tuscia Urbicaria erat. eius duæ partes, altera (vt diximus) Suburbicaria, altera annonaria appellabatur. Negotium tamen facessit inscriptio Nouellæ Maioriani de adulterijs, sic concepta: *Rogatiano Consulari Tusciæ Suburbicariæ.* ergo Tusciæ Suburbicariæ suus erat Consularis. Nolim suspicari vocem illam *Suburbicariæ* ab aliquo additam: crediderim potius, Maioriani tempore datum vtriquæ Tusciæ suum Consularem: crebras enim in Italiæ regionibus, earumque Magistratibus mutationes obseruare licet.

Ad secundum argumentum quod attinet, perspicere potes, quæ supra diximus de l. 14. Cod. Theod. de indulg. debit. cuius verbis innui magis arbitramur legem 7. eodem tit. quàm duodecimam, vt tu reris, quanquam ad d. l. 14. referri, & hæc ipsa videatur, quæ sexto post anno iisdem Imp. Honorius & Theodosius maiore debitorum indulgentiâ donarunt Campaniam Urbicariam, Tusciam & Picenum Suburbicarias regiones. quæ omnes (vt prius docuimus) appellari Urbicariæ possunt.

Verissimum est, quod asseris in tertio argumento Italiam arctâ significatione acceptam à Regionibus Urbicarijs separari, quum illam sub Vicario Italiæ, hæc sub Vicario Urbis constitutas fuisse constet, quæ tamen causâ latuisse te videtur. eam nos supra patefecimus xl. vn. Cod. Theod. si per obrept. & l. 9. Cod. Theod. de extraor. muner. De Suburbicarijs idem sta-

tui nequit, vt scilicet reliquæ omnes ijs exceptis Italię accederent angustius acceptæ. id quod ex ijs, quæ diximus, satis liquet. sequenti verò capite verba explicabimus l. 9. Cod. Theo. de Annonâ, & tribut. quæ ob stare videntur.

Quartum argumentum nititur ijs Notitiæ Imperij verbis: *Rationalis rei priuatæ per Urbem Romam, & Suburbicarias regiones cum parte Faustinae. Procurator rei priuatæ per Urbem Romam. Procurator rei priuatæ per Urbicarias regiones rerum Iuliani.* Hisce locis non opponi inter se regiones ais, sed Magistratus in ijs constitutos. Contrarium mihi videtur: nam si res ipsæ opponuntur (quemadmodum & tu fateris) res nimirum Faustinae, & res Iuliani: si officia, quibus earum cura incumberebat, cur non & regiones, in quibus utræq; illæ res siue substantiæ diuersis locis sitæ erant? Rebus Faustinae datus est Rationalis: rebus Iuliani Procurator. illas Suburbicariæ, hæc Urbicariæ regiones comprehendebant. Vides etiam duos constitutos fuisse Procuratores: per Urbem Romam alterum, alterum per Urbicarias regiones. at vnicus Rationalis erat rei priuatæ per Urbem Romam, regionisque Suburbicarias. igitur non semper diuersi Magistratus eadem in prouinciâ constituti reperiuntur. Quin docet nos eadem Imperij Notitia, diuersos Procuratores fuisse in ipsis regionibus Urbicarijs, alterum rerum Iuliani, alterum rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam siue Saltus Carminianenses. Duos etiam habebat Africa Rationales. dicebatur al-

ter simplici appellatione, *Rationalis rei priuata per Africam*; alter *Rationalis rei priuata fundorum domus diuina per Africam*, & nullum apparet fuisse in Africâ Procuratorem: nam qui notatur *Procurator rei priuata per Mauritaniam Sitifensem*, non is in Africâ erat angustè sumptâ, quæ & Zeugitana, & Carthaginiensis Prouincia nuncupabatur. neq; enim semper vbi Rationales erant, erant & Procuratores, aut contrâ. Recensitos cernimus in eâdem Notitiâ Rationales, per Hispanias, per Gallias, per quinq; Prouincias, per Britannias: nullum verò hisce in locis Procuratorem. Sic datos legimus quibusdam locis Procuratores rerum priuatarum, non item Rationales. Quapropter nullarum esse virium constat tuum argumentum, quàm alioqui si vera essent, quæ tu explicabas, non tamen nostræ officerent sententiæ, qua non semel diximus, Suburbicarias regiones Urbicariarum quòque nomine censerî.

Ad regiones annonarias transis. ac sanè perplacet, quod doces, addictas fuisse præstandis alimentis Comitatu Imp. & exercitibus: nèque enim tuam tibi gloriâ inuideo. Quòd verò eas statuis in Italiâ sic specialiter nuncupatâ, non video, cur tibi id tutò sit cõcedendum. nam & si Aurelius Victor in Maximiano Herculeo *parti Italiae* ea tributa inuecta scribit, non tamen constat, quæ pars Italiae isthæc fuerit. Innuere forsân Victor voluit, non omnes Italiae fundos, quanquàm in cunctis Italiae regionibus sitos ei præstationi fuisse obnoxios. videntur enim huic rei addictæ *Possessiones per*

vniuersam Italiam, hoc est agri latè patentis, quos in i-
 tio non mancipatione, sed quisque vt potuit occupa-
 uit, posséditque veluti definiunt Auctores limitum.
 Atque illud, est quòd Constantinus voluit in l. 6. Cod.
 Theod. de Ann. & trib. quùm ait: *Vinum, quod ad Cel-
 larij usum ministrari solet, cuncti ITALIÆ POS-
 SORES iuxta statutum Constantis fratris mei comparent,
 &c.* Quocirca Italia hoc loco communi ac notiori
 significatu accipitur. Verùm tota hæc tractatio dili-
 gentiorem indagacionem desiderare videtur.

CAPVT QVARTVM.

VRBE ET ITALIA INTERDICERE.

*Italia duplici, Africa triplici notione accepta. Illu-
 strata leges nonnullæ Codicis Theodosiani.*

V O D docere pergis Anonyme fuisse re-
 giones Suburbicarias propè ipsam Urbem,
 apud nos in confesso est. At tu in eo hallu-
 cinarisquòd reliquas omnes Italicas Prouincias Subur-
 bicarijs exceptis constituisse putas Italiam angustâ si-
 gnificatione sumptam. Verius enim est, regiones om-
 nes Vicario Urbis subiectas, nempe Campaniam, Bru-
 tios, Calabriam, alias cum ipsis Suburbicarijs separa-
 tas fuisse ab Italiâ restrictiùs acceptâ, quæ dicecesim

con-

constituebat Vicarij Italiae. Ideo in Chronicis Iudaeis legere est, *Ambrosius in Italiâ Mediolani Episcopus, &c.* & alio loco: *Paulinus nobilissimus, & eloquentissimus, dudum conuersione ad Deum nobilior factus, vir Apostolicus, Nola Campania Episcopus.* Nolum enim non Italiae, vt Mediolanum, sed Campaniae Urbem nominauit, quod Campaniae regio inter Urbicarias esset, atq; adeo extra Italiam angustius nuncupatam. Quod si Campania, quae cum Suburbicarijs (vt tu doces) non connumerabatur, nec Italiae adscripta erat, quemadmodum nec aliae, quae praeter Suburbicarias Vicario Urbis suberant, vt clarius quoq; euincemus cap. 3. secundae diatribae; num tertia constituenda est dioecesis, in quam regiones illas conijcias? Enimvero nugae meras agimus: & tu dum non animaduertisti arctam illam Italiae appellationem ante Constantinum usurpatam non fuisse, in apertos errores prolapsus es, asserens, eâ significatione accipi apud Suetonium Claud. cap. 23. Neron. cap. 39. Vitell. cap. 14. Gellium lib. 15 cap. 11. Terullianum lib. de Pudicit. Valerium Max. lib. 1. cap. 3. Vlpianum l. 1. D. de Effractor. nec falsò minus credis hisce locis appellatione Urbis Suburbicarias quoque regiones contineri. Siquidem solemne fuisse apparet, vt quum quis Italiâ vniuersâ interdicebatur, Roma ipsa ob quandam dignitatis prerogatiuâ specialiter interdictus enunciaretur. Ideo Egnatius Bæticæ Proconsul Mario Euaristo Vrbe, Italiâ, Prouinciâ Bæticâ in quinquennium interdixit, vt tradit Vlpianus lib. 7. de Offic.

E

Proconsul. apud Collator. Leg. Mosaic. satis enim fuisse videbatur Hispanico Proconsuli, Italiam nominare, ut & Vrbe Egnatius abstineret; sed à recepto more noluit recedere. quod hodieq; pluribus locis in vsu est: nam quum quis à ditione aliquâ, vel prouincia submouetur, vrbs ipsa Prouinciæ caput speciatim exprimitur.

Statuendum est igitur, duplici ratione Italiam accipi: modo latius, quæ Prouincias omnes complectitur, tam Vicario Urbis, quàm Vicario Italiæ subiectas: modo angustius partem illam designans, quæ Italiæ Vicario adscripta erat. Ex quo factum est, ut quum de vniuersâ Italiâ verba haberentur, respectu eius (quam diximus) diuisionis inter duos Vicarios, non *Italiam*, sed *Italias* plurium numero interdum enunciarent. Notitia Imperij: *Consulares viginti duo. per Italias octo, &c.* Firmandum ergo remanet, non à Præfecti Urbani administratione, sed à Vicarij Urbis diocesi separari Italiam angustius acceptam. Tu tamen, qui nondum veritati acquiescere nosti, aduocas ad tuam sententiam communiendam l. 9. Cod. Theod. de ann. & trib. in qua hæc leguntur: *Tabulariorum fraudes se rescasse per Suburbicarias regiones vir. clarissimus Anatolius Consularis missâ relatione testatus est. & post alia: quod iubemus, ut etiam per omnes Italiæ regiones par ratio seruetur.* Laudas insuper l. 2. Cod. Theo. de in integr. restit. cuius sunt verba: *Placuit ad interponendam contestationem in Vrbe (Româ) usque ad anni tricesimi extremum diem spatia prorogari, & intra centesimum Urbis Roma miliarium, si tamen ab his iu-*

dicibus, qui Roma sunt, fuerit iudicandum. Per omnem verò Italiam usque ad finem vice simi & noni, &c. Videtur tibi in hisce constitutionibus opponi Italia regionibus Suburbicarijs: non sic est, mi homo. Nam illud per omnem Italiam, & per omnes Italiae regiones, idem est, ac si dictum esset, per ceteras Italiae partes, vt Italia inibi accipiatur generali, atq; vsitatâ prius significatione. Amabât enim ita loqui eo tempore, vti videre quoq; est in l. 27. Cod. Theod. de Decurion. *Rarum Carthaginis splendidissima Senatum & exiguos admodum Curiales residere conquestus es, dum uniuersi indebita dignitatis infulas fœdâ familiaris rei vexatione mercantur. Igitur istiusmodi viri demptis honoribus imaginarijs huiusmodi illi erunt (quid sibi velint tria hæc verba, non sat scio, ac fortasse inducenda sunt) quos fuerant consequuti, ciuicis muneribus subiugentur, quod quidem per omnem Africam solertissimè seruare oportet. Neq; enim separari vllò pacto ab Africâ potest Carthago, non etiâ si Africam angustissimâ significatione accipias, quippe & eius regionis Carthago caput erat. Triplici (vt nosti) notione Africa accipiebatur: modò latissimè pro tertia Orbis terrarum parte: modò angustius, quæ sex illas Prouincias comprehenderet, Zeugitanam, quæ & Prouincialis, & Carthaginensis, Numidiam, Byzacium, Tripolitanam, Mauritania Sitifensem, & Cæsariensem. Interdum autem ipsa Zeugitana Prouincia (in qua Carthago) Africa propriè appellabatur, quod Plinius præ ceteris indicat lib. 5. cap. 4.*

CAPVT QVINTVM.

*LATIVM JNTER NVLLAS REGIO-
nes connumerabatur. Valeria regio. Jtinerariũ An-
tonini. Frontinus emendatus. Samnis regio. Spole-
tinus Episcopus nequaquam Metropolita. De numero
regionum Suburbicariarum. Spoletium in Vmbriã in Pi-
ceno. Eadem Tuscia pars. Campaniã regio. Fronti-
nus iterum emaculatus. Jtem Paulus Diaconus. Fir-
mata vetus lectio in Tacito. De Ponte Campano.*

LABAT' iam, Anonyme, coniectura tua cum de nomine, tum de numero regionum Suburbicariarum. De duarum regionum appellatione nulla est dubitatio, de Tusciã nimirum & Piceno, quarum est mentio in l. 12. Cod. Theod. de indulg. debit. in inscriptione Nouellæ Maioriani de adult. in Noticiã Imperij, & apud auctores de limitibus, si nostra admittatur emendatio. At quòd tu Latium vetus, nouumq; Suburbicarias regiones nominas, non video, quĩ viris eruditis satis omnino possis facere. Ipsã in re non abes (opinor) à vero. erat enim Latium propè Urbem. at Constantini sæculo, quo proximè Vrbi regiones nuncupari Suburbicariæ cœperunt, obsoletuisse Latij nomen videtur. itaq; nulla eius mentio est inter Prouin-

cias, quæ in Notitiâ Imperij recensentur. Verior fortassè coniectura erit, si Valeriam magnâ ex parte, ex aliquâ etiam Samnium inter Suburbicarias regiones connumerabimus: eas enim statuit Notitia Imperij inter Prouincias à Præsidibus rectas, quæ Vicario Urbis suberant.

Tu coniecturali tuo lituo regiones in aëre designaras, quùm Valeriam extra centesimum statuisti, atque ita curasti delineandam in tuâ tabulâ. Aliud est, quod nos docet Paulus Diaconus lib. 2. Hist. Langobard. Porro (inquit) *tertiadecima Prouincia Valeria, cui est Nursia annexa, inter Umbriam, & Campaniam, Picenumque consistit: quæ ab oriente Samnitum regionem attingit. Huius pars occidua, quæ ab Vrbe Româ initium capit, olim ab Hetruscorum populo Hetruria dicta est. Hæc habet vrbes Tiburim, Reate, Furcone, & Amiternum, regionemque Marsorum, & eorum lacum, qui Fucinus appellatur.* Hac in regione agnoscere potes loca nonnulla, quæ partim Latio, partim Piceno Suburbicario assignaueras. Amiternum nescio cur in Marrucinos, Theate inter & Angulum ad mare superum coniecisti, quùm inter omnes conueniat, non longè à Reate, atq; Interâna fuisse, nempe in Sabinis, vt ex Dionysio alijsq; colligitur, nec procul ab eo loco, vbi ciuitas Aquilæ postmodum ædificata est. Rudera hodiè que visuntur, & præterlabitur Aternus. ac reor sanè ab amne Aterno fluxisse appellationem Amiterni.

Regioni Valeriæ constat nomen fuisse inditum. à

viâ cognomine, de quâ ita Strabo. ἡ Ουαλερία δ', ἀρχεται μὲν ἀπὸ Τιβέρου, ἀρχὴ δ', ἐπι Μαρσῶς, καὶ Κορφίνιον πλεῖτων Πελιγονῶν μετ' ἑπολιῶν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Ουαλερία τε καὶ Καρσεόλοι, καὶ Ἀλβα. πλησιότατον δὲ καὶ πόλεις Κέκκυλον. Ἐν ὁμοίᾳ δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ρώμῃ Τίβραραί τε, καὶ Πραηνέσος, καὶ Τῦσχαλον, *Valeria à Tibure incipit, ducitque in Marsos, & Corfinium Pelignorum Metropolim. sunt in eâ Vrbes Latinae Valeria, Carsaeoli, & Alba, & propè urbem Cuculum. In conspectu Romae sunt Tibur, Praeneste, & Tusculum.* Antoninus quoque in Itinerario vrbes hasce enumerat in viâ Valeriâ, per quas ab Vrbe iter est Hadriam vsque, *Tibur, Carsaeolos, Albam Fucentiam, Cerfynniam, Corfinium Interbromium, Theate Marrucinum, Hadriam.* Antoninum nominavi eius Itinerarij auctorem, quamvis tu confidenter, vt soles, id Æthico tribuas. Non sum nescius, à Flodoardo locum huius Itinerarij ex Æthici cosmographiâ adduci, idq; monitum fuit in editione Basilicensi anno 1575. verum decipi Flodoardus potuit, quòd eius in codice additum esset Æthici cosmographiæ id Itinerarium. quæ codicum conficiendorum ratio mirum quantum confusionis pepererit in auctorum nominibus. Plurium certè testimonio extare liquet in manuscriptis omnibus Antonij siue Antonini Augusti, vel Augustalis nomen. Nescio an in Valeriæ nomine mendosus sit locus in commentario Claudij Cæsaris, apud Frontinum de Colonijs: *lex agris limitandis metiundis partis Tusciae prius, & Campania, Apulia, & Varia regionis.* videtur enim rescribendum, &

Valeria regionis. Nisi Variam regionem intelligit, quæ Bario adiacet : nam & alicubi Barij nomen in Varium, & Variam degenerauit.

De regione Samnij hæc Paulus Diaconus: *Quarta decima Samnium, inter Campaniam, & mare Hadriaticum, Apuliámque à Piscaria incipiens habetur. in hac sunt Vrbes Theate, Aufidena, Hisernium, & antiquitate consumpta Samnium, à quo tota Prouincia nominatur, & ipsa harum Prouinciarum caput ditissima Beneuentus.* Ptolomeus quoq; Beneuentum Samnio tribuit; Tu Campaniæ. at Venafrum, quod tu das Samnio, apud Ptolomeû inter mediterraneas Campaniæ ciuitates recensetur. Acro etiam, seu quisquis est vetus Horatij Scholiastes, Campaniæ adscribit. Planum est, è Strabone, alijsq; populos Samnitium fuisse Hirpinos, Erentanos, Marrucinos, Vestinos, Pelignos, Marfos. Horum nonnulli loca occupabant intra centesimum ab Vrbe miliarium, atque ad eò in ipso Latio. Antiquato (vt dicimus) Latij nomine pars Samnio cecidisse videtur, pars Valeriæ multò maior, pars etiam Campaniæ, vt infra demonstrabitur.

Illud interim notare subit, imbecillum esse tuæ assertionis fundamentum, dum ais, Spoletium Metropolim fuisse Piceni Suburbicarij, motus subscriptionel. s. Cod. Theod. de med. & profess. in qua est. ACC. IV. KAL. AVG. SPOLETIO. Cui inscripta sit ea Iuliani constitutio, non apparet. Generalem fuisse credo, eiusque exempla ad Magistratus per Prouincias missa, vt publicè proponerentur. Potuit id exemplum, quod

in Codices postea Theodosij, & Iustiniani relatum est, ad Consularis manus peruenisse, dum Spoletij fortè esset. Constat enim moris fuisse Magistratibus, vt Pro- uincias sibi commissas obirent, æstiuus præsertim men- sibus. Quod ex Cicerone in C. Verrem, Strabone, alijs- que patet, docuitque Berterius. Quamobrem haud- quaquam statuendum ex illâ constitutione est, vt tu facis, Consularis tribunal fuisse Spoletij tanquàm in Metropoli. Vicarius Africæ dubio procul Carthagi- ne degebat, qua in Vrbe accepisse illum apparet le- gem 13. Cod. Theod. de Annonâ, & tribut. At l. 26. Cod. Theod. de decur. ad Vicarium itidem Africæ da- ta, Thamugadi accepta fuit: lex verò 3. Cod. Theod. de fide, & iure hastæ, accepta legitur Hadrumeti. Nosti Præfectum Vrbi non alibi, quàm Romæ sedem habuif- se. an non & Vrbe interdum exire vsu illi veniebat? non etiam quàm alibi quàm Romæ esset, rescriptum ali- quod Imperatoris peruenire ad eum poterat? id conti- gisse olim apparet, dùm C. Ceionius Rufus Volusia- nus Vrbi Præfectus in Campaniam nescio qua de cau- sa se contulisset. Siquidem Venafri accepit legem 22. Cod. Theod. de Cursu publ. sic enim reponendum ar- bitror in subscriptione, pro *Venabri*.

Sed fuerit sanè Spoletium Metropolis, non tamen certum est, in Piceno Suburbicario fuisse, vt infra di- cemus. Sed neque habuit vnquam Ecclesiasticum Me- tropolitam, quemadmodum nullis in Ciuitatibus re- gionum Suburbicariarum Metropolitæ eo tempore erant.

erant. Haud enim ciuiles semper formas amplectebatur Ecclesia, vt sequenti dissertatione docebitur. Porro casâ nuce inanior tua est diuinatione de Spoletino Episcopo, quem Metropolitanum fuisse autumas, quia in dissidio Pontificatus Romani inter Bonifacium, & Eulalium, electus ab Imp. Honorio fuit ad Sacra Paschatis in Vrbe celebranda. Constat enim ex ipso Honorij rescripto, non aliam ob causam demandatum id munus Achilleo Episcopo Spoletino, nisi quia, quum ceteri Episcopi huic illive parti fauerent, ipse Achilleus neutri addictus erat. Verba rescripti ea sunt: *At quoniam vicinitas Sanctorum dierum Episcopi praesentiam postularet, nec in Vrbe sacratissimâ fas est Pascharum praesertim dies sine Sacerdote celebrare: idcirco Symmache parens carissime atque amantissime, illustris magnificentia tua Achilleum nos elegisse cognoscat, quem à fauore partium constat esse alienum, qui mysteria sacra obseruationis impleret.*

De numero regionum Suburbicariarum, non video quid certi definiri possit. Tu quatuor tantum fuisse existimas ex l. i. C. Theod. de Calcis coctor. qua iubet Imp. ex **QUATVOR REGIONIBVS** trecentos boues ad calcem vehendam praestari. Probo ac laudo, quae doces de Terracinensibus, eorumque monte saxa ministrante calci conficiendae apta: aio etiam non absurdè à te conijci quatuor illas regiones, quarum mentio est in praedictâ lege, Suburbicarias fuisse. Sed non est necessariò colligendum, intra eum numerum stetisse. Nunquid enim suspicioni locus non restat, ex plu-

42 *De Regionibus Suburbicarijs*

ribus Suburbicarijs regionibus quatuor tantum ei præstationi addictas? Ex ijs, quæ docuimus, numerare inter Suburbicarias regiones potes cum Valeriam, & Samnij partem, sed & Campaniæ, vt infra demonstrabitur, tum Picenum Suburbicarium, Tusciamq; Suburbicariam, nec non & Umbriam, ac si quæ prætereà regio centesimo ab Vrbe lapide saltem ex parte comprehenderetur. Tu verò cur Umbriam silentio præterijsti? an quia ei regioni Tusciæq; vnus idemque præerat Consularis? id ferendum. At cur Spoletium non Umbriæ potius adscriptum à te est, quàm Piceno Suburbicario, cui alius Consularis Præfectus erat? nam quod à Balbo in corpore de limitibus Spoletinus ager nominim in Piceno statuitur, is (ni fallor) ita loquutus est, quia Umbria etsi pars erat Tusciæ, fluuio tamen Tiberi discreta, in Piceno sita censebatur. Indicio sunt verba Scæuolæ in l. 41. §. Codicillis de lega. 3. quæ sic habet: *idem postea petijt ab hæredibus suis, vt regionem Umbriæ Tusciæ in Piceno cohæredes uxori suæ restituerent cum omnibus, quæ ibi erunt, & mancipijs rusticis, vel Urbanis, & actoribus, exceptis manumissis; quæsitum est, quum Eros & Stichus serui in diem vitæ testatoris in Umbria in Piceno actum administrauerint, &c.* Ita vulgati codices, nam Pandectæ Florentini videntur mendosi, defectu particulæ IN. Nescio an & huc spectet antiqua inscriptio Ariminensis. M. ÆLIO. AVRELIO. THEONI. AVG. IVRIDICO. DE. INFINITO. PER. FLAM. ET

UMBRIAM. PICENVM. &c. Itaque Picenum generaliter acceptum complectebatur Picenum annonarium, Picenum Suburbicarium, & Umbriam. Ac sanè quùm hæc Prouincia alia omnino esset à Piceno Suburbicario, non poterat eius Metropolis esse Spoletium (quëm admodum tu putabas) sed Umbriæ potius, aut Umbriæ Tusciæ, vt loquitur Scæuola, quod firmatur notissimâ illa inscriptione sub æræâ statuâ à Spoletinis positâ

L. TVRCIO. APRONIANO. V. C.
 FILIO. L. TVRCII. APRONIANI. V. C.
 PRÆFECTI VRBIS. NEPOTI
 L. TVRCII. SECVNDI. C. V. CONSVLIS
 QVÆSTORI. PRÆTORI. QVINDECIM
 VIRO. SACRIS. FACIENDIS. CORRECTORI.
 TVSCIÆ. ET. VMBRIÆ
 VIRTUTE. PRÆSTANTI. STATVAM
 EX. ÆRE. ORDO. SPOLETINORVM
 AD. MEMORIAM. PERPETVI. NOMINIS
 CONLOCAVIT.

Quod diximus, fuisse Umbriam Tusciæ partem, testatur id Seruius ad XII. *Æn. Viuidus Vmber: acerrimus Tuscus. Nam Umbria pars Tusciæ est. & ad lib. 2. Georg. Clitumnus autem fluius est in Mœuania, qua pars (lego Vrbis) est Umbria partis Tusciæ.*

Pretium est operæ de Campaniâ aliquid inquirere, quam tu secludis omnino à centesimo lapide. Audi

44 *De Regionibus Suburbicarijs*

quos illi fines præscribat Paulus Varnefridus eodem lib. 2. quo Italiae Prouincias enumerat : *Septima quòque Prouincia Campania ab Vrbe Roma vsq; ad Siler Lucania fluuium perducitur, in qua opulentissima Vrbes Capua, Neapolis, & Salernus constituta sunt.* Néque existimes ad sua tempora respexisse Diaconum: nam & Scholiastes Iuuenalis ad illud Sat. 3. *Et Pomptina palus & Gallinaria Pinus: loca sunt (inquit) abundantia latronibus in Campania.* Non ignoras verò paludem Pomptinam à Plinio locari in Latio. Seruius ad 7. *Æn. de Terracinâ, & locis finitimis ita loquitur: Circa hunc tractum Campaniæ celebratur puer Iuppiter, qui Anxurus dicebatur, quasi à θεῦ ἄνω, id est sine nouacula, quia barbam nunquam rasisset, & Juno virgo, quæ Feronia dicebatur. Est autem fons in Campania iuxta Terracinam, quæ aliquando Anxur est dicta.* Colligitur etiam ex Symmachi epistolâ 53. lib. 10. pertinuisse Terracinam ad curam Consularis Campaniæ, à quo propterea appellationes deferebantur aliquoties ad Præfectum Vrbi. Atque hæc quidem post Constantinianam Prouinciarum diuisionem. Sed & quùm Latij nomen adhuc vigeret, pars illa, quæ ad mare vergebat, in Campaniæ appellationem venire cœperat, ex quo nimirum Augustustratum illum, quantus est, in vnam redegerat regionem. Plinius lib. 3. cap. 5. Vbi de primâ regione loquitur: *Regio ea à Tiberi prima Italiae seruatur ex descriptione Augusti. Intus Coloniae Capua ab campo dicta, Aquinum, Suessa, Venafrum, Sora, Theanum Sedicinum cognomine, Nola.*

Oppida *Abellinum, Aricia, Alba longa, Acerrani, Alfani, Atinates, Aletrimates*, & quæ sequuntur. Inter hæc citerioris Campaniæ oppida & Tibur, & Præneste Plinius recenset, quæ tamen ex verbis Strabonis, Valeriæ potius sunt adscribenda, si tamen ijs temporibus regio quòque Valeria nominabatur, non via tantum. Coniungebantur non longè ab Vrbe duæ illæ regiones, at recedebant postmodum, locum Samnio dantes, cuius etiam pars quædam citra centesimum miliarium procurrisse videtur. Vbi connexæ erant, nomina quòque confundebant, vt pars Valeriæ Campaniæ à quibusdam appellaretur. Suspicionem iniicit locus hic Frontini ex libro de Colonia; si mendo, quo laborat, liberetur: *Pars verò camporum, & silvæ regionis Campaniæ vel totius Aureliæ ante à D. Augusto veteranis pro parte data fuit.* Pro ijs verbis, *vel totius Aureliæ*, reponendum videtur, *vel potius Valeriæ*. Facilis enim fuit lapsus *Valeriæ* in *Aureliam* transposito tantummodo litterarum. Nam alioqui quæ regio fuit Aurelia? Viam fuisse Aureliam non ignoro, de qua Tullius in Philipp. *Tres viæ sunt ad Mutinam, à supero mari Flaminia, ab infero Aurelia, media Cassia.* Sed nihil hæc ad Campaniam, néque ex eâ nomen inditum regioni, vt Valeriæ, vt Flaminia, vt Æmilia: non enim viæ omnes sua nomina regionibus adiacentibus commodabant; non ipsa Appia regina viarum, vt à Statio nuncupatur. Quocirca eadem macula è Paulo Diacono eluenda, vbi ait: *constat autem Aureliam, Æmiliamque, & Flaminiam*

à constratis vijs, quæ ab Vrbe Roma veniunt, & ab eorum vocabulis, à quibus sunt constrata, talibus nominibus appellari. Legendum enim *Valeriam* non *Aureliam*. In loco tamen Frontini non contendam pertinaciùs vocem totius in potius mutandam, dum illud vel pro & capiatur, vt dicamus tributam fuisse veteranis partem camporum, & siluæ tam *Valeriæ* regionis quàm *Campaniæ*. Igitur cùm *Campania* etiam cis miliarium centesimum protenderetur, quin & ad ipsam penè Urbem Romam, videndum, an in verbis illis *Cornelij Taciti* (quid enim aliud laeso patrono concessum, quàm vt viceesimum ultra lapidem in oram *Campania* liberum releget?) Probanda sit tua emendatio *centesimum*, pro *viceesimum* reponentis. Quanquàm id quòque sagacissimum *Lipsium* subodoratum fuisse comperio.

Non insuauia sunt, quæ disseris ad finem capitis de duobus *Latijs*, & de *Ponte Campano*, locum explicans *Itinerarij Peutingeriani* ex *Horatio*, eiusque interprete. Mentio quòque eius *Pontis* est in veteri *Itinerario Hierosolymitano*, quod publici iuris fecit *Petrus Pitheus* de re literariâ si quis alius optimè meritus. Nam vbi iter describit à *Capuâ* ad Urbem, ita loquitur: *Ad octauum M. viii. Ponte Campano M. ix. Sinuessæ. M. ix. &c.*

CAPVT SEXTVM.

BARONIVS A CALVMNIIS

vindicatus. Canon Urbicarius, regiones Urbicariæ ab Vrbe. Ægyptus, Africa, Sicilia frumento Vrbi præstando addictæ. Frumenti Alexandrini præstatio Constantinopolim translata.

OTVS hîc es in refellendâ Card. Baronij opinione de Regionibus Urbicarijs. Licet autem coniectura nostra à Baronianâ non minus abeat, quàm à ruâ, aio tamen non earum esse virium tuas machinas, vt Baronij fundamenta conuellere queant. Modestiùs profectò actum oportuit cum viro honorum, virtutumque ac doctrinæ luce illustrissimo, cui rem Christianam maximoperè debere, optimus quisque fatetur.

Viderur tibi Baronius argumentandi legem minus seruasse, quòd collegerit ex Codicis Theodosiani constitutionibus, in quibus Urbicariæ regiones ab Italiâ separantur, quasdam esse regiones extra Italiam, quæ Urbicariæ dicerentur. Cur ridiculam huiusmodi collectionem censeas, ego sanè non video. Quùm legerim apud Cæsarem, Venetos esse in Galliâ Transalpinâ populos: ridebo qui me riserit colligentem, quos-

dam etiam esse Venetos extra Italiam. Si in duabus Codicis Theodosiani constitutionibus regiones Urbicariæ opponuntur Italiæ, cur elicere inde non potuit Baronius, eas regiones fuisse extra Italiam? Si Suburbicarias regiones nuncupatas perspexit Picenum, & Tusciam, eandemque appellationem cum Urbicarijs confundi obseruauit, cur efferre illi non licuerit, Urbicarias itidem fuisse quasdam regiones, quæ intra Italiam ac propè ipsam Urbem sitæ essent.

Arguis præterea Baronium, quòd Urbicarias regiones extra Italiam in Africâ, & Siciliâ constituerit ex l. 9. Cod. Theod. de extraor. muner. & l. 1. Cod. Theod. si per obrept. quibus in legibus Urbicarias regiones ab Africa & Siciliâ nominatim, & disertissimis omnino verbis distingui ais: his nempe: *non enim per Italiam tantum, sed etiam per Urbicarias regiones, & Siciliam, &c.* Item: *sinceritas tua id ipsum per omnem Italiam, tum etiam, per Urbicarias, Africanasque regiones firmabit.* Sed mirum audi. Quod tu seiunctim intelligendum contendis, ille coniunctim accipit. quæris, quo pacto? perinde ac scriptum esset: *per Urbicarias regiones, atque adeò per uniuersam Siciliam.* Item: *per Urbicarias ceterasque Africanas regiones.* Haud enim adeo insolens id loquendi genus; nec permittam hac in re alio quàm te Baronius patrono utatur. Vbi tu suprâ tertio capite locum illum Pollionis protulisti: *Aurelianus pudore victus Tetricum, quem triumphauerat correctorem totius Italiae fecit, id est Campania, Samnij, Lucania, Brutiorum, Apulia, Calabria*

bria, Hetruria atq; Umbria, Piceni, & Flaminia, omnisque annonarię regionis; hæc subdis (tua enim ipsa verba transcribam) Quas annonariarum appellatione regiones Pollio intellexerit, ex eius verbis distincte definiri non potest, nisi illasce regiones ipsas, quas eo loco recenset, indicare voluerit: Hetruriam quippe, & Picenum inter eas annonariarum numero fuisse mox ostendemus: ut illis proinde Pollionis verbis, omnisque annonarię regionis, vox συλλαβική ADEO subintelligenda videatur: quod sanè pro comperto habeo. Quam igitur fas tibi fuit comminisci interpretationem ad Pollionis verba, cur non eandem accommodare Baronio licuerit duabus illis constitutionibus Theodosiani Codicis?

Postremò vitio vertis Baronio, quòd ex appellatione Canonis Vrbicarij, quæ, qualésve essent regiones Vrbicarię vestigatum iuerit. Hoc tu ficulneum argumentum appellas. atqui recurrat velim tibi in mentem Horatianum illud.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

è quo tamen trunco effinxit nescio quis faber deum quendam tui similem, nempè ex eorum numero, qui finium tutores, custodésque terminorum (qualem te ipse declarasti) antiquitùs statuebantur. Videamus igitur, an ficulneum hoc argumentum ita confirmari possit, ut regionum Vrbicariarum limites ex Baronij sententiâ designet. Obseruauerat ille, Vrbicarium Canonem appellari, quòd Vrbi Romę deberetur à provincijs quòque extra Italiam, proinde nihil repugnare

existimauit, quominus, & eadem Prouinciæ dici Urbicariæ possent. *Urbani usus frumenta* appellat. l. 3. Cod. Theod. de Canon. frum. Urb. Rom. etiam si in Africâ adhuc residerent: & Claudianus *Romuleas segetes*: cur non, & Africæ regiones hæcè frumentis præstandis addictas, Urbicarias appellare liceret? *Si ita est* (inquis) *iam vel omnis Occidens (ne quid de Oriente dicam) Urbicariarum regionum appellatione censendus erit.* Fugite ratio, mi coniector. quo enim tempore obnoxia factæ sunt Galliæ præstando frumento Urbi Romæ? quo alia complures prouinciæ? Africæ & Siciliæ indictus præcipuè is canon fuerat. Etiam Ægypto olim, & quidem primo loco, nam Africa habita fuit veluti subsidiaria. Lampridius de Commodò: *classem Africanam instituit, quæ subsidio esset, si forte Alexandrina frumenta cessassent.* Sed Constantinianis temporibus, quum regiones Urbicariæ appellari cœperunt, Ægyptia canonis præstatio Constantinopolim translata fuit. Adeo enim hominum multitudo eâ in Vrbe excreuerat, vt scribat Eunapius Sardianus in Sopatro, impares alendo populo fuisse frumentarias copias ex Ægypto vniuersaque Asiâ cum Syriâ, & Phœnice, alijsq; prouincijs illuc comportatas. Quum prius Byzantinus ager aliarum Urbium egestati subueniret. Compertum est, nihil æquè nocuisse D. Athanasio atque mendacium auribus Imperatoris instillatum ab Arrianis confingentibus, minatum illum fuisse, vetiturum se, ne Alexandrinum frumentum Constantinopolim, vt solebat,

adueheretur, qua de re Socrates lib. 1. cap. 23. Atque illud est, quod Roma querebatur apud Claudianum de Bello Gildonico.

*Tot mihi pro meritīs Lybiam, Nilūmq̄ dedēre,
 Ut dominam plebem, bellatorēmq̄ Senatū
 Classibus astiuis alerent; geminoque vicissim
 Littore diuersi complerent horrea venti:
 Stabat certa salus. Memphis si forte negasset,
 Pensabam Pharium Getulis messibus annum.
 Frugiferas certare rates, latēque videbam
 Punica Niliacis concurrere carbasa velis.
 Quū subito par Roma mihi, diuisaque sumpsit
 Æquales aurora togas. Ægyptia iura
 In partem cessere nouam. Spes unica nobis
 Restabat Libya, qua vix, agrēque fouebat
 Solo ducta Noto, nunquam secura futuri,
 Semper inops, ventique fidem poscebat, & anni.
 Hanc quōque nunc Gildo rapuit. &c.*

Quòd innuit Claudianus nauigationem Africanam in-
 turam fuisse, Vrbi laboranti præsto interdum erat
 frumentum ex ipsa Ægypto inuectum, id quod col-
 ligere est ex Symmacho lib. 10. ep. 22. sed & aliunde.
 idem l. 3. ep. 82. ex inopia namque publicus metus versus est
 in gaudium: postquam venerabilis pater patriæ Macedonicis
 com meatibus Africa damna pensauit, quem nunc omnes, ut
 altorem generis humani deum diligunt; nihil enim passus est
 Austris contumacibus aduersus Romam licere. De sollicitudi-
 ne, metūque Romanorum ob impendentem famem

occupata à Gildone Africa, idem Symmachus lib. 4. epist. 4.

Igitur Africa Urbicario canoni propriè erat obnoxia, velut & Sicilia, siue quædam in vtrâque regiones, quas ideo Urbicarias appellatas non absurdè ratus est Baronius. Ergò & suburbicariæ dici poterant, si huiusmodi appellationes confundi consueuissent, què admodum tu ipse docere conatus es. Exclamas tamen: *quomodo quæso Suburbicariæ dici potuerunt prouinciæ tanto terrarum, marisque interuallo ab Vrbe disparatæ?* eo nimirum modo, quo M. Tullius non semel Siciliam nominauit *prouinciam Suburbanam*, quemadmodum Florus quòque fecit, vt & à te animaduersum. Quòd si non hæc tibi faciunt satis, facient opinor, quæ tu docuisti de vi & significatione nominis Suburbicariarum: ais enim capite secundo, sic dictas eas regiones *non magis à situ, quam quòd Vrbi subessent, id est sub Urbis diæcesi essent.* igitur si ratio situs non adèò est habenda, id quòque nomen aptandum videbatur regionibus quantumuis longinquis, dummodo Vrbi peculiariter addictæ forent, quemadmodum illæ erant, quæ Urbicario canoni obnoxia perpetuò tenebantur.

In extremo capite calumniam Baronio impingis, dum sic loqueris: *denique quis non videt ridiculam vocis etymologiam? non aliter ac si quis Urbicariam Præfecturam ab Urbicario canone deducat.* Iam si ferream frontem non haberes, pertimescenda tibi lex Remmia fuerat. Nunquid Baronius hæc ineptias protulit? ab Vrbe

fatetur ille & canonem Urbicarium, & regiones Urbicarias esse dictas. Atque eius verba illa sunt: *sed unde id queso nomen, & quænam, & cur dictæ reperiuntur etiam extra Italiam posita Urbicariæ regiones? Res est haud facilis exploratu. Ex eo tamen quem inuenimus dictum canonem Urbicarium, possumus etiam intelligere regiones Urbicarias: sunt enim hæc veluti cognata. Si cognata sunt, ergo non aliud ex alio ortum est, aut deductum. innuit verò utrâmq; appellationem deriuari ab Vrbe: vt & canon, qui in Urbem ex longinquis régionibus mittebatur, Urbicarius, & quæ canonem illum regiones præstabant, Urbicariæ dicerentur.*

Illud etiam pronunciare es ausus: *verùm si immemoriæ magis omnis hæc Baronij argumentatio tribui debet, & deceptus magis ipse, quam decipiendi alios animum habuit. &c.*

————— ποῖόν σε ἔπος φύγ᾽ ἕρκος ὀδόντων ;

vt quenquam Baronius sciens volens deciperet? si tibi cognita viri integerrimi probitas atque adeo sanctimonia, linguam momordisses potius, quàm vt in isthæc verba erumperet. Homo tamen erat, quid ni illi humanitùs aliquid exciderit, præsertim in rebus huiusmodi, quarum ignoratio, aut scientia momenti nihil afferunt ad æternæ beatæq; vitæ adeptionem? Turpior tua fuit hallucinatio, qui illum tibi suspicasti castigandum. Ille Urbicarias regiones Suburbicarias quóque dici nulla distinctione adhibita credidit. an non & tu promiscuas fecisti easdem appellationes? Largior ille fuit in statuendis extra Italiam quóque

54 *De Regionib. Suburbic. Dissert. prima.*

generaliter acceptam ijs regionibus: tu tenacior in contractandis omnibus intra centesimum ab Vrbe lapidem. Non animaduertisse ille visus est, speciali Italiae nomine interdum dictam partem vniuersae Italiae: tu reperire neutiquam valuisti, quae nam verè fuerit specialis Italia. Hæc omnia nos in superioribus dilucidauimus, nec vereor ne nostra de Urbicarijs regionibus coniectura cæteris non antistet. Quod ni hoc sit; tuam profectò præ Baroniana procul esse habendam nemo non fatebitur, qui iudicio penitus non destituatur.

D E

D I O E C E S I
EPISCOPI ROMANI.
DISSERTATIO SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

*IN REGIONIBVS SVBVRBICARIIS
nulli olim Ecclesiastici Metropolita. Quæ soliciudo Roma-
ni Pontificis, quæ aliorum Episcoporum in vniuersâ Eccle-
siâ. Generalia Concilia à Pontifice Max. confirmantur.
Synodus quæ in Nouella Valentiniani. Ammianus ex-
positus. Romanus Pontifex supra alios Episcopos. Eccle-
siasticæ dignitates civilium formam non sequebantur.
Maiorum Urbium Episcopi cur digniores. Romani Epif-
copatus prerogatiua non à dignitate Urbis, sed à primatu
Petri. Ridicula collatio Præfecti Urbis cum Romano Epif-
copo. Excussa decreta Africanorum Conciliorum. Sar-
dicense Concilium cur sub nomine Nicani citaretur. Le-*

G iij

ges civiles de rebus Ecclesiasticis inualida. Declaratur sextus canon Concilij Constantinopolitani primi. Ordo Ecclesiasticorum iudiciorum.

IN priore dissertatione aliquid dixisse tu quidem videri poteras, quod in theatro cruditorum plausum mereret. In hac verò posteriore à doctis probisque viris exhibilandus es, atque explodendus. Atque; ut monstrum veluti demissis aulæis statim producas, parùm sibi congruere videntur, quæ in medium affers, dum ecclesias, quas Rufinus Suburbicarias nominat, eas esse censet, quæ Suburbicarijs regionibus comprehenderentur, hoc est, quæ intra centesimum ab Vrbe lapidem essent; hasque Diœcesim constituere dicis Romani Episcopi: addis verò ex Hincmaro, propriam, ac specialem fuisse Romanæ Ecclesiæ Diœcesim, quæ plures Metropolitanos haberet. Siquidem aperiendum tibi fuerat, quinam essent hi Metropolitaniani, ijque; plures centesimo milliario inclusi. Neminem enim inuenies præter ipsum Romanum Episcopum; Vt ex teste à te laudato liquidò satis appareat, Romanæ Ecclesiæ Diœcesim vltra centesimum lapidem atque adèò regiones Suburbicarias excurrisse.

Duo præterea obseruanda tenendaque mones, primum non solùm Romano, sed & ceteris Episcopis, præter specialis diœceseos sollicitudinem curam vniuersæ Ecclesiæ incubuisse. Qua in re nolim te genera-
tim

tim loqui: nam quòd ab alijs id monitum asseris, fatis mihi fuerit reponere, huiusmodi sententiam à doctis pijsque viris esse penitus explosam. Docendum sanè tibi foret, id iuris, quod Romani Episcopi in alienis diocæsisbus quùm opus fuit exercuère, ceteros Episcopos exercuisse in Diocæsi Romanâ: ita autem exercuisse, vt vniuersæ consensu Ecclesiæ comprobatum sit. Clàm te esse non potest, patres Chalcedonenses adeò exhorruisse Dioscori Patriarchæ Alexandrini procaciam, qui sententiam ferre in Leonem Papam ausus est, vt illam potissimum ob causam damnatus ab ijs fuerit, quemadmodum testati sunt in epistolis cùm ad Leonem ipsum, tùm ad Imperatores. Multa sunt totius Ecclesiæ bonum spectantia, quæ non Episcopis tantùm, sed alijs quòque Christianis curæ esse possunt. exemplorum loco hæc sint. Intererat Catholicæ Ecclesiæ, tuas detegi dicam nè hallucinationes, an fallacias? eam mihi ego curam sumpsi: nùm tu hinc colliges, parem me esse Episcopis? Intererat olim eiusdem Ecclesiæ, Marcianum Episcopum Arelatensem, quia Nouatiani Sectæ addictus multos seduxerat, extra communionem fieri, & honore priuari; Num D. Cyprianus, cui ea res innotuit, id sibi iuris sumpsit? minimè verò, sed Stephanum Romanum Pontificem per litteras monuit, vt pro sua auctoritate alium in eius locum substitueret. An non & idem fecit Athanasius? & tamen magnam ille regebat Alexandrinam Ecclesiam, quæ secunda erat post Romanam. Præstat eius

H

verba hæc adscribere ex epistolâ ad Episcopos Africæ:
 ἔτις οὖν Ἀφρικέται, ἐπεὶ συνέβη συνελθεῖν ἡμᾶς, ἐγράψα-
 μου καὶ τὰ ἀγαπητὰ ἡμῶν Δαμάσῳ τῷ ἑπισκόπῳ τῆς με-
 γάλῃς Ῥώμης, ὡς τῷ Αὐξεντίῳ τῷ ἐπελάτῳ τῆ ἐν Μεδιο-
 λαύῳ ἐκκλησίᾳ διηγούμενοι τὰ κατ' αὐτῶν. ὅτι τε ὁ μόνος τῆς
 Ἀφρικῆς αἰρέσεως ἔστι κοινωνός, ἀλλὰ καὶ ὑπόβουλος ἔστι πολλοῖς
 κακοῖς, ὡς ἔχεις εἰρησῆς μὲν Γρηγορίου τῷ κοινωνῷ τῆ ἀσεβείας
 αὐτοῦ καὶ θαυμάζοντες, πῶς μέλλουσιν ἔκδηρῆναι καὶ ἐκβέβληται
 τῆ ἐκκλησίας, *Certe quum hoc animo effemus, et contigisset
 nos in unum conuenire, scripsimus dilecto Damaso Episcopo
 magne Roma contra Auxentium inuasorem Mediolanen-
 sis Ecclesie, eumq; non solum esse in communiōe Arriani-
 ce secte, sed præter hoc multorum scelerum reum esse, que
 unâ cum socio sua impietatis patrauit, miramurque,
 cur nondum depositus eiectusq; sit ex Ecclesia. Si te An-
 onyme, Cyprianus, atq; Athanasius audiuisent docen-
 tem, vniuersæ curam Ecclesiæ singulis Episcopis in-
 cumbere, compendiarium fortasse viam quæsiuisent.
 Sed nugæ isthæc sunt. Non fugiebat sanctos viros,
 quid iuris esset in Ecclesias Arelatensem, & Medio-
 lanensem Romano Pontifici, tum quòd eius propria
 diœcesis vniuersus Occidens erat, tum etiam ob sum-
 mam eius potestatem in omnes Ecclesias, vbi eâ vti
 opus est. Id multoties præstitum in Constantinopo-
 litanâ, in Alexandrinâ, in Antiochenâ, alijsq; diœce-
 sibus, notius est, quàm vt commentarium hunc one-
 rare sit necesse: tu tamen exempla à Baronio, & Bellar-
 mino in eius rei argumentum adducta ferè nihili esse*

censes; nouitatísque amatores in spem erigis aliús cōmentarij à te edendi. Videbimus sanè quid virium futurum sit vni pigmæo aduersus duos Hercules. Interim Athanasius ipse exemplum præbere tibi potest eius curæ, quæ singulos Episcopos tangit ad bonum totius Christianæ Reip. procurandum. Id graphicè describit D. Basilius epistolâ ad eum datâ: τῶν μὲν ἄλλων τοῖς πλείστοις ὄξαρκεῖ, τὸ κατ' ἑαυτὸν ἔχαστον περὶ σκοπεῖν σοὶ δὲ σὺ κίκανόν ἐστι, ἀλλ' ἡμέτερον σοὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν πτωχότης, ὅση καὶ τῆ ἰδίῳ τῷ κρινῶν δεσπότῃ ἠὲ μὲν ἐμπις ἀθείσης ἔπι κίται, ὅς γε εὐδὲνα χροῖον ἀφαιρείς ἀφαιρέζομενος, τουδετῶν, ἔπι τῶν, ἐκπέμπων τινὰς ἐκάστοτε τὸς ἐπολιθεμένους τὰ βέλυστα. *Aliorum quam plurimis satis est, si sibi ipse quis circumspiciat. Tibi vero id minimè satisfacit, sed tanta omnium Ecclesiarum te cura tangit, quanta eius, quæ tibi peculiari-ter à Domino commissa est. Usque adeo, ut nullum inter- mittas tempus differendi, admonendi, scribendi, mittendiq; frequenter aliquos, qui passim quid optimum sit insinuent.* Consule & D. Gregorium ad interrogationes Augustini Anglorum Episcopi lib. 12. epist. 32. Sed huiusmodi prouinciarum ij etiam, qui Episcopi non sunt, sumere interdum sibi possunt. Reperies apud Theodoretum in vitis Patrum, magnum illum Simeonem columnarium, multa pro Ecclesiis laborasse. Pugnat interdum cum ethnicorum impietate: aliquando Iudæorum peruicaciam frangebatur: sæpè hæreticorum machinamentis obuiâ ibatur: scribebat ad Imperatorem: Magistratus conueniebat: pastores ipsos

Ecclesiarum diligentioſiorem gregis curam gerere com-
 pellebat. Quid de D. Hieronymo dicam? quid de
 alijs? At Romanos Pontifices præter huiusmodi ſolli-
 citudinem, ſummam quóque auctoritatem, ac po-
 teſtatem iudiciariam exercuiſſe conſtat. Annalium
 magna volumina contexeret, qui eius rei exempla
 vellet congerere. Nobis ſat erit apponere, quod in
 præſentiâ ad manum eſt. Oboluerat ſanctiſſimo Pon-
 tifici Innocentio, facinora quædam in Palæſtinâ fuiſ-
 ſe perpetrata. Itaque non tantùm per litteras ſocor-
 diam coarguit Ioannis Hieroſolymitani Epifcopi, ſed
 maiora quóque remedia adhibere conatus eſt: Diuó-
 que Hieronymo iis in regionibus tùm degenti hæc
 inter cetera ſcripſit: *Itaque excitati tanta malorum ſcena,
 arripere auctoritatem Sedis Apoſtolicæ ad omne cõprimen-
 dum nefas feſtinauimus; ſed in quem inſurgeremus, nec no-
 mine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxa-
 tum. Quod ergo poſſumus, condolemus. Si depoſueris au-
 tem aperiã, mañiſtamq; in homines aliquos accuſationem,
 aut iudices competentes tribuam, aut ſi quid urgens, ſoli-
 citiusque à nobis fieri poteſt, non retardabo.* Si Innocentius
 id ſibi præter ius arrogãſſet, putãſne Hieronymus cõ-
 peſcuiſſet linguam, qui Hieroſolymitanum Epifco-
 pum reprehendit, quòd Diœceſcõn iura confudiſſet,
 confugiens neſcio qua de re ad Alexandrinum Patri-
 archam; quùm ire ad Metropolitanum Cæſareæ de-
 buiſſet, aut ad Patriarcham Antiochenum, cuius in
 Diœceſi erat? Vide epiftoſam eius 61.

Mones secundo loco, honoris primatum accessisse Episcopis ex urbium dignitate, in quibus constituti essent, quod sanè inficiandum omnino non est, sed nec perpetuò concedendum. Tute vidisti, quæ Berterius scripsit cap. vlt. secundæ diatribæ: quibus opponis, quæ in Chalcedonensi Synodo adscripta verba reperiuntur, nimirum prærogatiuâ Romanæ Sedi fuisse tributam, *Ἄξιόν τὸ βασιλεύειν τῷ πόλει ἐκείνῳ*, hoc est, *quod ea Urbs imperaret*. Quid si tibi dixerim, isthæc verba, apud illos, quibus cor sapit, nihili ferè esse? Qui sic loquuti sunt, consultum volebant Episcopo Constantinopolitano, secundum ei locum tribuere satagètes: neque enim aliis rationis suffragio inniti poterant, quàm quòd Urbs illa veteri Romæ ab Imperatoribus æquata esset: tentabântque accommodare ad ciuilia res Ecclesiasticas. Atq; adeo, quòd in ipsis erat, ij fecerunt. Verùm nullam is canon vim habuit, vt pote, quem post dimissum Senatum, quùm iam Pontificij Legati recessissent, Anatolius Cõstantinopolitanus Episcopus à collegis extorsit, & tanquam appendicem Cõcilio addidit. Ac propterea non solùm ab ipsis Legatis contrà nitentibus, & protestantibus comprobatus nequaquàm fuit, sed ipsum etiam Leo Pontifex irritum fecit, què admodum ex eius epistolis liquidò apparet. Vt enim Conciliorum robori opus est Romani Pontificis auctoritate (quod Catholicis in confesso est, & præter vetustam consuetudinem à scriptoribus traditam testatur septima Synodus act. 6.) ita quod in illis

definitum est repugnante eodem Pontifice, non facere Catholicam fidem censendum est. Exemplis, quæ sunt in promptu, supersedo. At verò, quum Leonis Pontificis arbitrio obsequentes se præbuerint & Anatolius ipse & Imperator, ut mox ostendemus, insurgere contra tu audes post tot sæcula? id erat scilicet, quod magnis votis expetebat Vrbs Constantinopolis, ut quæ tam diu premitur Turcicæ tyrannidis iugo, solatii aliquid caperet ex tanto suorum priuilegiiorum vindice.*

Suavis es verò, dū verba profers Cōstitutionis nouellæ Valentiniani Imp. quæ sic habent: *quum Sedis Apostolicæ primatum S. Petri meritum, qui Princeps est Episcopalis coronæ, & Romanæ dignitas ciuitatis, sacra etiam Synodi firmiter auctoritas, &c.* Quæ verba, si quid sentis, tuum petunt iugulum. Nam etsi tribuat aliquid Imperator ille dignitati Romanæ Vrbs, priorem tamen potiorémque causam primatus Apostolicæ Sedis eam esse liquidò fatetur, quòd S. Petrus Princeps Apostolorum sit atq; Episcoporum. *Quis enim nescit, Apostolatus principatum cuiuslibet Episcopatus preferendum?* aiebat D. Augustinus lib. 2. de Bapt. cont. Donat. Ac Berterius, quem fugillas quasi minus considerate Synodum Nicænam eâ Nouellâ innui dixerit (existimas enim Constantinopolitanam potius indicari habitam anno Christi 381.) aduersus tuam sententiam rectè colliget, in canone Constantinopolitanæ Synodi verbum nullum de merito S. Petri ad primatum Romanæ Ec-

clesiæ statuendum, ergo de alia Synodo sensisse potius Valentinianum, fatendum est, qui causam illam priorem potiorémque ex Concilio desumssisse videtur. Tu verò canonem illum tertium Concilij Constantinopolitani tanquàm indubitati roboris laudas: neque curæ tibi est, quòd falsum, aut supposititium Baronius, alijque arguerint, quodq; Romani Pontifices tanquàm legitimum nunquàm agnouerint. Qui sanè quùm tam acriter repugnarint ambitioni Episcopi Constantinopolitani, tamen illorum Primatus minimè læderetur, quid facturos fuisse putas Alexandrinum, & Antiochenum Episcopos, qui in tertium, quartúmque locum submouebantur, si eâ de re in frequenti Concilio agi audiuisent? deinde cur eius Concilij Patres, quùm Damasum Pontificem, & Romanam Synodum certiores fecerunt de ijs, quæ acta in Concilio fuerant, de priuilegio huiusmodi Constantinopolitanæ Ecclesiæ prorsus silent? Illud profectò constat, cauisse diligenter Constantinopolitanos Episcopos, ne illius canonis additamentum ad Sedis Apostolicæ notitiam perueniret: quâ de re Leo Pontifex Anatolio postea scripsit. Et reuera exitum nunquàm consequuta res fuit, quod idem Pontifex testatus est ijs verbis in epistolâ ad Pulcheriam Augustam: *frustra quorundam episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negauit effectum.* Nam quòd concessus honor Constantinopolitano Episcopo fuerit traditus, id non arguit in ceteris quòque rebus primas ei concessisse Episcopos Alexandrinum.

64 *De Regionibus Suburbicarijs*

& Antiochenum. eodem enim pacto Hierosolymitanus, qui Metropolitæ Cæsariensi suberat, in sessione præponebatur.

Mucronem non minus aduersus te vertunt, quæ profers verba Ammiani Marcellini ex lib. 15. nam excipienda risu est tua illa expositio, qua dicis, dignitatem tantummodo indicari atq; auctoritatem Romani Pontificis non in Episcopos alios, verum inter Episcopos. Scribit Ammianus de vehementi studio ab Imp. Constantio adhibito, vti sententia in D. Athanasium ab Episcoporum conuentu lata confirmaretur auctoritate Romani Pontificis, ijsq; verbis vtitur: *Hunc per subscriptionem abijcere Sede Sacerdotali paria ceteris sentiens iubente Principe Liberiori monitus, perseueranter renitebatur; nec visum hominem, nec auditum damnare, nefas ultimum sapè exclamans, apertè scilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim ille Athanasio semper infestus licet sciret, impletum tamen auctoritate qua potiuntur aeternæ Urbis Episcopi, firmari desiderio nitebatur ardenti.* Si de Athanasij condemnatione agebatur, an non Liberij Pontificis poscebatur auctoritas in Episcopum, eumque primum (se excepto) inter omnes Episcopos? Insuper quis sanæ mentis credat, tanto conatu id quæsiuisse Imperatorem, vt nescio quæ dignitas splendorve sententiæ accederet ceterorum Episcoporum? At dices, ex Ammiani mente, *sciebat impletum*, hoc est Athanasium esse iam legitime damnatum. Vt demus hoc, non tamen efficies, quominus intelligamus, maius saltem robur ex Romani Episco-

Episcopi auctoritate ei rei quæsitum. Id fit quotidie, quum impetratum ab Episcopo aliquo privilegium, & si per se validum, petimus, ut auctoritate quoque Apostolica fulciatur. Tuam itaque interpretationem abnuuit Marcellinus, ac sane quod aiebat Dominus de Iudæis, fore ut olim à Reginâ Austri iudicentur, id de te quoque existimari par est; ut scilicet in extremâ criminum ac vitæ cuiusque discussione obiecturus tibi sit ethnicus homo, rectius se de summo Pontifice sensisse, reum te peragens etiam apud iustissimum iudicem de obliquâ tuâ eius loci explicatione.

Igitur Romani Pontificis auctoritas non inter Episcopos tantum, sed & in Episcopos: quoniam is Episcopus est Episcoporum, ut Arnobio dicitur ad Psal. 130. & ipsos Romanos Episcopos in edictis, quæ vniuersæ Ecclesiæ proponebant, ita inscribi solitos, *Pontifex Maximus Episcopus Episcoporum*, liquet ex Tertulliano lib. de pud. idque ijs temporibus, quibus (ut tu censes) sanctior erat Ecclesia. Nimirum vni Petro, in cuius postea locum Romani Episcopi successerunt, Pastoris nomen tributum, scitè animaduertit Arnobius loco supra laudato: *nullus (sic ille loquitur) Apostolorum Pastoris nomen accepit; solus enim Dominus Iesus-Christus dicebat, Ego sum Pastor bonus; & iterum, Me, inquit, sequuntur oues meæ. Hoc ergo nomen sanctum, & ipsius nominis potestatem post resurrectionem suam Petro pœnitenti concessit, & ter negatus negatori suo hanc, quam solus habuit, tribuit potestatem.* Nam et si communicatum id nomen ceteris.

quóque Episcopis, si ad summam Romani potestatem respicias, ij ouium etiam loco habendi. Ac sanè quùm Christus Petro dicebat: *pasce agnos meos, pasce oues meas*, sub ouium symbolo Episcopos, sub agnorum reliquos fideles videtur comprehendisse. Nam Episcopi Patres censentur Christianæ plebis, quemadmodum sunt oues agnorum Matres. Quamobrem sic D. Bernardus Eugenium alloquebatur: *Sunt quidem & alij cali iamitores, & gregum Pastores, sed tu tanto gloriosius quantò differentius utrumq; præ ceteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi uniuersi crediti sunt, uni unus; nec modò ouium, sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed & Apostolorum sic absolutè, sic in discretè tota commissæ sunt oues? si me amas Petre, pasce oues meas; quas? illius, vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut ceriè regni? Oues meas, inquit: cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Iam tuos Gallos D. Bernardo itidem Gallo fidem magis quàm tibi habituros existimo, quem sciunt sanctissimum fuisse virum: quem quû Deus tot signis, & miraculis illustrauerit, carum ipsi fuisse apparet. quî autem carius Deo esse poterat, si à rectâ, & Catholicâ credendi viâ aberrasset? Quod attinget ad verba, quæ in medium adducis ex historiâ Seueri Sulpicij, locus erit aliquid dicendi ad cap. 3.*

Pergis verò demonstrare, Episcoporum Sedes ad ciuitatum, in quibus sitæ erant, dignitates, atque præminentias sese conformasse. Quod non omnino ne-

gandum iam supra diximus, & colligitur ex epistolâ Iulij Papæ ad Orientales. Sed nec omni ex parte fatendum docuit luculenter Berterius, quem non compilo. Impetrauerat olim Eustathius Beryti Episcopus in conuentu quodam Episcoporum Constantinopoli habito, vti ad Metropoleos honorem Vrbs illa eueheretur, sex illi ciuitates Phœniciz primæ subijciens: idq; rescripto Imperatoris firmandû curauerat, consensum quoq; extorquês à Photio Tyrensi Metropolitâ. Photio postmodum eâ de re conquerente in Chalcedonensi Concilio, ἡ ἀγία συνόδος εἶπε. Ἐὶ τὸ κλονῶν τὸ εὐαγγέλιον μὴ δὲν ἰσχύει· οἱ κλονῶντες τῶν πατέρων κρατεῖταισαν, *Sancta Synodus dixit, aduersus canones pragmatica nihil valebit. Regula patrum teneant.* In eam sententiam demum itum est, vt Tyrensi Metropolitæ ius esset ordinandi in vniuersis suæ prouinciæ urbibus: at Beryti Episcopus ex Imperiali pragmaticâ nihil amplius sibi vindicaret, quàm reliqui eiusdem prouinciæ Episcopi. Sic propè definitum in eodem Concilio Act. 13. de Episcopo Niceæ, quæ Vrbs Metropoleos honore Principis priuilegio decorata fuerat, vt scilicet honore contentus non ordinationes, non aliud quid ad Metropolitæ ius pertinens sibi arrogaret, sed ipsi Nicomediensi Metropolitæ subesset ad exemplum aliorum Bithiniz Episcoporum.

Tu verò hac in re Anonyme parùm tibi videris constare; modò enim morem illum laudas, ac Romanis Pontificibus irasceris, quòd secus interdum statuerint: modò indignaris, quod Episcopi sæcularem fastum

imitarentur. At (inquies) sæcularem typum sectandum laudo, typhum damno atque abominor. Quasi verò non ambitionis arguendus sit Episcopus, qui ciuitatem, in qua sedem habet, ad Metropoleos honorem recen-ter euectam à Principe videns, ipse quoq; à suo se Me-tropolitano subducere atque alijs Episcopis imponi quærat. Indaganda est causa, cur optimum factu ve-tus censuerit Ecclesia, vt ordo Episcoporum cum ciui-libus formis conueniret: hoc est, vt ij Episcopi maio-ri potirentur dignitate, qui in maioribus ciuitatibus constituti essent: ac propterea Metropolitæ Episcopis suæ prouinciæ, Exarchi, seu Patriarchæ Metropolita-nis suæ Diœceseos præficerentur. Causa nimirum ea fuit, quia ad principes ciuitates, vbi tribunalia Magi-stratum erant, confluebant homines alijs ex vrbibus, & prouincijs, quos benignitas Ecclesiastici regiminis nolebat maiori incommodo affici, vt aliam petere vr-bem cogerentur, si qua de re conueniendus fuerat Ar-chiepiscopus, aut Patriarch. Id innuit nonus canon Antiochenæ Synodi, qui sic habet: τὸς καθ' ἐκάστῳ ἐπίσκοποις ὀπίσκοπος εἶδεναι χεῖρ, ἢ ἐν τῇ μητροπόλει παρεστῶτα ὀπίσκοπον, καὶ πῶς φρονίδια ἀναδέχεσθαι πάντας τὸ ἐπίσκοπος, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν σωπεχθῆναι πάντας τὸς τὰ πρῶτα ἔχοντας. ὅταν ἔδοξε καὶ τῇ πρῶτῃ πατρὶ καὶ αὐτὸν, μηδὲν τὸ πρῶτον περὶ τὸν τὸς λοιπὸς ὀπίσκοπος ἀπὸ αὐτῶ, καὶ πῶς δευτέρου κρατήσονται τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ἄλλων, Episcopos, qui sunt in vnaquaque prouinciâ, scire oportet, Episcopum, qui Metropoli præest, curam totius prouinciæ suscipere: eo

quòd in *Metropolim* undequaque concurrunt omnes, qui negotia habent. Itaque placuit, eum quoque honore precedere, reliquos autem *Episcopos* nihil magni momenti sine ipso agere, ex nostrorum patrum antiquo *Canone*, qui in usu est. Id præterea percommodum fuit ipsis *Ecclesiarum* præfectis, qui persèpe ad improbos coërcendos sæcularium Magistratum ope indigent. Iure itaque is ordo seruatus iam inde ab initio in *Ecclesiasticâ* politiâ, nèque temere postea immutatus, quamuis prouinciarum forma inuenteretur ad Principis arbitrium; ne scilicet dissensiones inter *Episcopos* excitarentur. Quæ statuta eâ in re sunt à summis *Pontificibus* *Innocentio*, *Leone*, *Gelasio*, & *canone* 12. conc. *Chalcedonensis*, tu ipse profers. qui sanè canon disertè statuit, vt simplex quidam honos *Episcopo* accedat eius ciuitatis, quæ in *Metropolim* ab *Imperatore* euecta est: suum tamen ius veræ *Metropoli* seruari iubet. *σὺζομθρῶν* (inquit) *δηλονότι τῆ κατ' ἀλήθειαν μητροπόλεως οἰκείων δικαίων*. Sed nunquid refragatur hic canon *canoni* decimo septimo, qui tanquam fundus est tuæ sententiæ? minimè id quidem: etenim eo loci de nouis *Vrbibus* agitur, hoc est de vicis, aut pagis, qui aucti ciuitatum priuilegio à Principe donantur: quibus æquum est, vt & sui præficiantur *Episcopi*, ijq; ex vicis adiacentibus parœciam sibi constituent atq; hac ratione *τῆς πολιτικῆς, καὶ δημοσίου τύποις καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν ἢ τάξεως ἀνελευθέρως*. Ita rectè canonem illum interpretatur *Zonaras*, qui etiam innuit, præne inuitam adduci *Ecclesiam*, vt ciuiles formas

sequatur : sic enim loquitur : μονονυχὶ τὸ τοῦ πατέρων λεγόντων. ὅτι ἐπειδὴ τῆ βασιλικῆ ἐξουσία αἰπιπύωην ἔδιδωμήμεθα, πῆς τυπυμῆοις τῶν τῶ βασιλέων ἐν τῶν αἰολοθῆτω καὶ ἐκκλησιαστικῆ πᾶξίς, perinde quasi hoc dixerint patres : quoniam *Imperatoria scilicet potestati repugnare non possumus, quæ ab Imperatoribus hoc in genere præscripta fuerint, ea sequatur quoque Ecclesiastica ordinatio.* Hæc de Urbibus, quæ recens excitabantur. Quid de ijs, quibus Urbis priuilegia Princeps adimebat? Tenax sui ordinis Ecclesia non id facillè sequebatur. Exemplum habes de Vrbe Constantiâ apud Nicephorum lib. 10. cap. 4. & quemadmodum urbium formas immutari, sic veteres Prouinciarum terminos refigi ægrè patiebantur præfides Ecclesiastici. Interdum tamen Principum placitis matris more indulgentis sese accommodauit Ecclesia. Exempla ex te nonnulla, plura ex Berterio, ex alijs alia petenda. Quapropter Zonaras de 12. illo canone Chalcedonen si loquens, καὶ οὕτως δὲ ὁ κανὼν ἔφυλάττεται. τινὲς γὰρ ἐπιτοπῶν καὶ ἐφ' ἡμῶν βασιλικῶν προσαγματῶν εἰς ἡμῶν αἰχρητῶν μὴ ἐπόλεων, *Sed huius quoque auctoritas canonis obsoleuit.* Nonnulla etenim Episcopales Ecclesia nostris quoque temporibus ex Imperatorum edictis ad Metropolitanarum honorem sunt erectæ.

Sed à diuerticulo in viam : si verum esset, quod ais, ex Urbis dignitate prærogatiuam Romanæ Ecclesiæ deriuatam esse, fatendum videretur, D. Petrum non à Christo domino, sed ab Vrbe Româ priuilegio illo decoratum fuisse, quo Princeps Apostolorum, Episco-

porumq; omnium dictus est. Id quàm sit ridiculum, tu ipse, fat scio, fateberis. Quùm se Petrus constitutum à Christo videret ceterorum caput, in Vrbe, quæ caput erat vrbium, sedem sibi esse figendam iure censuit, diuinitùs etiam (vt grauissimi sunt testes) admonitus; *vt lux veritatis* (verbis vtor S. Leonis) *quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.* Néque tamen clàm me est, Urbis etiam præstantiæ rationem haberi solitam. Sed si quando non sola, primo saltem loco spectabatur ipsa Apostolica Sedes. Itaque diuus Augustinus de Romanâ Ecclesiâ loquens epistolâ 162. *in qua* (inquit) *semper Apostolica Cathedra viguit Principatus.* vides cum non Urbis, sed Cathedræ principatum respicere, ex merito nimirum (quod aiebat Valentinianus Imper.) S. Petri, cui Apostolatus principatum Christus dedit. Atque hinc suum hausit primatum Romana Ecclesia, *ad quam* (vt ait Ireneus l. 3. adu. hæres. cap. 8.) *propter potentiores principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam.* Proinde quacunq; in Vrbe suam Petrus cathedram stabiliuisset, ea nihilominus ceterarum Ecclesiarum caput esset. Innoc. Pontif. epi. 18. de Ecclesiâ Antiochenâ loquens, *Vrbis Romæ sedi non cederet, nisi quod illa per transitum meruit, ista apud se susceptum consummatumque gauderet.* Ac sanè quemadmodum Urbis dignitati derogatum nolumus, ita quùm de Romanâ Ecclesiâ agitur, potior haberi debet ratio Apostolicæ Sedis. Vides Imperatorem in Nouellâ illâ vtrumq;

coniunxisse, quemadmodum, & Athanasius fecit ep. ad solit. καὶ ἔχ' ὅτι ἀποστολικὸς ἐστὶ θρόνος, ἡ δέσποση, ἔσθ' ὅτι μητρόπολις ἡ Ρώμη τῆς Ρωμαίας ἐστὶν ἡσυχαῖα θροῦ, nullā reuerentiā ducti, quod sedes illa Apostolica esset, vel quod Roma Metropolis esset Romanae dittonis. Et Galla Placidia Augusta in epistolâ ad Theodosium Imper. ἐν τῇ συνόδῳ τῆς ἀποστολικῆς θροῦς ἢ δικῆς καθάπερ μὲν φησὶν, ἐν ᾧ πατριῶτος ἐκεῖνος, ὅτι ἐξ ἑρανοῦ κλεῖς ἀξιώσεως ὑποδέξασθαι, πλὴν ὅτι σὺ κληρὸν ἐκείνου δὴλασθαι. ὅποτε πατριῶτος ἡμῶν ταύτῃ τῇ μεγίστῃ πόλει, ἢ πᾶσι δέσποση πασῶν ὑπερῆχθ' ἡμῶν, ἐν πᾶσι τὸ πᾶσι καθάπερ φυλάξαι. *Ad concilium Apostolicae Sedis iudicium transmittatur, in qua nimirum primus ille, qui caelestes claves dignus fuit accipere, principatum Episcopatus ordinavit. Quando decet nos huic maximè civitati, qua domina omnium est terrarum, in omnibus reuerentiam conseruare.* Porro quam tu primatus causam vnicam obtrudis, nec Orientales Episcopi ingerere olim sunt ausi, à recto licet aliàs deriuantes, ac Romanae Sedi parum æqui. Fatebantur enim in suâ epistolâ, vt est apud Sozomenum lib. 3. cap. 7. φέρειν μὲν πᾶσι φιλοπρωτίαν πλὴν Ρωμαίων ἐκκλησιῶν ὡς ἀποστόλων Φροντιστήριον, καὶ ἀσεβείας μητρόπολιν εἶναι ἀρχῆς γε Ἀθηναίων. *Ecclesiam Romanam primas apud omnes ferre, vt pote, quae Apostolorum scola, & pietatis Metropolis iam ab initio fuisset.* Nam tametsi multa εἰρωνικῶς scripta ijs in litteris essent, excidit tamen vel incogitantibus persæpè veritas, Deofaciente, qui & ex ore Caiphæ aliud mente euoluentis verissimum de salutari Christi internecone vaticinium elicit.

Itaque

Itaque falsum est, Ecclesiæ Romanæ primatum ex Urbis dignitate fluxisse. Multò verò longiùs à veritate aberrat, quod ais, Episcopi Urbis auctoritatem ad Præfecti Urbani se iurisdictionem conformasse, ut quemadmodum à ceteris ordinarijs iudicibus, quæ Romanum Imperium erat (ut tu quidem existimas) appellabatur ad eundem Præfectum, ita Romanus Episcopus appellationem sibi ex omnibus prouincijs, & diocesisibus assereret. Quam in re fateor, me vim non assequi magnæ tuæ dialectices. Ità enim colligere videris: iure olim prouocatum ex toto orbe Romano ad Præfectum Vrbi: ergo iniuriã Episcopus Romanus, qui typum eiusdem Præfecti sequi debebat, parilem sibi auctoritatem vindicauit. Nimirum, ais, iurisdictione Præfecti constitutionibus Principum fulta: at prærogatiua huiusmodi Romani Episcopi à Cõcilijs improbata. Igitur vera non erit tua illa sententia tanto verborum apparatu ingesta: *ad Urbium, & in ijs Præfectorum maiestatem conformata quòque Episcoporum auctoritas.* At auctoritatem hanc ad *ψιλὴν αὐθενσίαν* refers, quam existimas non ad iudiciariam potestatem pertinere, sed ad vmbatilem quandam Maiestatem, qua inter alios Episcopos Romanus eminebat, nihil in illos potestatis habens. Num igitur à nullis Episcopis ad Romanum appellabatur? Ab ijs fateris, qui intra Suburbicarias regiones Ecclesias haberent. Quid ita? quia, inquis, ijs finibus comprehendebatur Præfecti Urbis iurisdictione, ad cuius similitudinem æquum visum fuit & Diocesisin

K

Romanæ Ecclesiæ constituere. Iam (vt omittam, facteri te, & alias prouincias fuisse, vnde appellationes deferrentur ad Præfectum Vrbi) cur quo tempore plenissima erat ex tuâ sententiâ Præfecti auctoritas, non eadem quoque fuit Romani Episcopi? Dixisses saltem, vt tibi constares, olim quidem licuisse ad Romanum Episcopum appellare ex omnibus prouincijs, quemadmodum & ad Præfectum Vrbi licebat: sed huius imminutam iurisdictionem ex Principum constitutionibus, imminutionem quóque secum traxisse Pontificiæ auctoritatis, idque comprobatum postea à Concilijs. Verùm falsissima sunt hæc omnia. Non enim componendus est cum Præfecto Vrbi Episcopus Romanus, ad quem tanquam ad summum Ecclesiæ Principem semper ab Episcopis, & Metropolitanis, à Patriarchis prouocare fas fuit, quemadmodum Imperator qui Princeps erat Romani Imperij, à cunctis Magistratibus appellabatur, vt proinde multò, quàm tua, sit aptior cõparatio, quam ingerit Vualafrius Strabo de Reb. Eccles. cap. 31. sic loquens: *comparetur Papa Romanus Augustis & Cesaribus: Patriarcha verò Patricijs, qui primi post Cesares in imperijs fuisse videntur.*

Te verò non pudit, impudentem Arrianorum arrogantiam in tuæ assertionis robur aduocare ex lib. 3. Sozomeni, cap. 7. quid enim mirum, contumaces fuisse in Christi Vicarium, qui de ipsius Christi diuinitate adeò prauè sentirent? Caue tu, ne suspicionem iniicias, in vtróque te cum ijs consentire. Quanquam al-

terutrum satis est ad perditionem.

Quòd Mileuitani, & Carthaginienſis Concilij decreta obrudis, nihil agis. Non eſt profectò, cur Patres illos Africanos erroris damnemus: quanquàm Cõcilia, quæ Pontificis Romani auctoritate deſtituuntur, cui in Petro datum eſt à Deo, vt fratres confirmet, quid ni labi poſſunt? Noſti, quid acciderit Africano Concilio de baptizandis hæreticis. Sed verò aio, quoniam recepta ſolidatãq; apparêt auctoritate Sedis Apoſtolicæ, mentem eorum te non percepiffe. Non videtur ijs Concilijs inhiberi prouocatio ad Sedem Apoſtolicam, ſed conuolatio ad tranſmarina iudicia. Néque enim vnã Romam Africani trans mare conſtituebant. Itaque non ad eò eſt abſurda, vt quibuſdam videtur, Gratiani illa exceptio: *nifi fortè Romanam Sedem appellauerint*, quam ſubdidit Canoni 22. Mileuitani Concilij, 2. quæ. 6. ſiquidem notum eſt, pronos eo tempore fuiſſe præbyteros, aliòſque Clericos ad confugiendum ad alienas, & longinquas prouincias. Quod & ipſum Romani Pontifices improbabant. Audi verba Innocentij primi ad Viſtriciũ Episcopum: *Si quæ cauſa vel contentiones inter Clericos tam ſuperioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, vt ſecundum Synodum Nicanam congregatis eiufdem prouinciæ Episcopis iurgium terminetur: nec alicubi liceat (ſine præiudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri) relictis his Sacerdotibus, qui in eãdem prouinciã Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias.* Quod

si quis forte præsumpserit, & ab officio Cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Id igitur esse videtur, quod Mileuitanum Concilium, & Carthaginienſe voverunt. Sed nec, si contendas, ijs locis transmarinarum partium nomine Romanam ſolùm intelligi Eccleſiam, euinces tamen eius auctoritatem labefactare fuiſſe tentatum. Quid enim ſtatutum eſt, quòd hoc quòque tempore non permittat Romanus Pontifex? vt ſcilicet poſt Episcopale iudicium, Metropolitanus, ſeu Primas adeatur; nam eâ tempeſtate maiores tantùm cauſas adiudicabat ſibi Romana Sedes. Innocentius Pontifex eâdem epistolâ ad Victricium: *ſi autem maiores cauſa in medio fuerint deuolutæ ad Sedem Apoſtolicam, ſicut ſynodus ſtatuit & vetus conſuetudo exigit poſt iudicium Episcopale referantur.* Inductum eſt poſteà bono totius Eccleſiæ (quod vſus ipſe patefecit) vt quælibet cauſæ poſt Episcopalia iudicia omiſſis quòque Metropolitanis ad Sedem Apoſtolicam deferri poſſint, quo iure nunc vtimur. Quòd verò ais, in Carthaginienſi Concilio inhibita fuiſſe transmarina iudicia *nullâ ſuppoſitij,* (verba tua ſunt) *quo ius idtum aſſerebatur, canonis Nicæni ratione habitâ:* dupliciter peccas; nam definitio illa Concilij nihil Canonis refragatur à Legatis Pontificijs allato. Canon ipſe de Episcopis loquitur Romanam Sedem appellantis: at Concilium Carthaginienſe velut etiam Mileuitanum, de præbyteris, alijsq; inferioris Ordinis Clericis. Ideò à Legatis ipſis, qui Concilio intererant, repugnatum nequaquam eſt, propterea

quod nullâ in re læsam videbant Apostolicæ Sedis auctoritatem. Quùm (ait Hincmarus Remensis) sicut Africa prouinciæ Canones manifeste demonstrant, à quibus non licet prouocare, ita Sardicensis canones patenter ostendant, appellatio Episcopi ad sedem Apostolicam, quando, ubi, pro quibus fieri, & qualiter exequi debeat. Præterea modestè parum supposititium vocas eum canonem. Nunquid enim ignoras tu, qui Iurisconsultum profiteris, ex errore nominis vitium non creari? Nicænum vocarunt, quod Sardicense dicendum fuerat, cuius esse canonem in ordine septimum, inficiari non potes. Quis verò nescit, Sardicense Concilium æquè ac Nicænum fuisse œcumenicum, nec minoris propterea in Ecclesiâ auctoritatis? Ceterùm, cur Nicænum pro Sardicensi citaretur, vt & Innocentium Papam fecisse constat, epist. ad Viçtr. cap. 3. & Leonem epist. ad Theodosium Aug. Ea fuisse causa videatur, quòd habebatur Sardicense Concilium tanquàm pars quædam atque appendix Nicæni, quùm Arrianorum reliquiæ (vt dicitur in Synodo Chalcedonenfi act. 16.) oppugnata in eo essent, quo pacto & pseudosynodus Trullana vnà cum sextâ synodo Constantinopolitana coniuncta & confusa à Græcis est, quamuis multis post annis habita; quia, vt ait Zonaras, œcumenicam illam & legitimam expleuisse quodammodo videbatur. Hûc accedit, quòd codices apud Ecclesias seruabantur, in quibus canones omnes seiuncti ab actis vniuersalium Conciliorum descriptierant, vt eos facile ad manus haberent. Pri-

mam sedem occupabant viginti canones Nicænæ synodi præfixo etiam nomine: quòd id Concilium nescio quam dignitatis prærogatiuam habere semper visum est. Ceteris, qui subiecti erant, nomen apponere non perinde curarunt. Hinc factum, vt sub nomine, quod præfixum apparebat, laudarentur omnes. Fuère propterea qui multò plures numerarent canones Nicænæ synodi, quàm re verâ essent. Id conijci potest ex ijs, quæ legimus in opusculo Hincmari Remensis Archiepiscopi aduersus Episcopum Laudunensem, cuius verba cap. 21. hæc sunt: *Sed & actio duodecima Chalcedonensis Concilij, in qua scriptum habetur: Regula nonagesima quinta de vacante Episcopo; & paulò post Leontius ex eodem codice legit regulam XCVI. de his qui ad Episcopatum vocati, euitant, quas regulas connumeratis à capite XX. capitulis Nicæni Concilij, si quis per singula consequentia Concilia ex ordine numerauerit, in Antiocheno Concilio loca præfatorum numerorum tenere inueniet.* Sed codex, quem hîc designat Hincmarus, is fuisse videtur, quo utebantur Ecclesiæ Orientales, quem etiam postea auctum nuper edidit Iustellus. In codice verò Ecclesiæ Romanæ Nicænis capitulis Sardicenses subnexi erant. Quod ex eodem Hincmaro colligitur in opusculo de Diuortio Lotharij Regis, & Tetbergæ Reginæ: *legite (inquit) in Sardicensi Concilio, quod Zosimus Papa per Faustinum Episcopum Carthaginensi synodo ex superscriptione Nicæni dixerit Concilij, &c.* Hoc pacto decuit te loqui, si bonâ fide agere voluisses: non supposititium

appellare canonem illum à Pontificijs Legatis adductum. Quem quùm inter viginti capitula Nicænæ synodi non reperirent Africani Episcopi, eâ de re amplius querendum censuerunt. Norant siquidem seruantissimam esse Romanam Ecclesiam veterum legitimumque canonum, & fugere solitam sæcularem fastum, quem tamen verebantur posse paulatim irrepere, saltem in vsu potestatis ac iurisdictionis, veluti cum apparitoribus Magistratum, quos adhibere iam cæperat Philippus Apostolicæ Sedis Legatus, vti elicitur ex epistolâ D. Augustini ad Cælestinum Pont. Interim non, quemadmodum tu falsò asseris, contrarium decreuerunt, sed præstiterunt se obsequentes Apostolicis mandatis, donec diligentius Nicæna statuta explorarentur. Ἐβρίται πίνω ἢ ἐν Αφρικῇ συνόδου, πρὸθεν χηρῶν σαυτῶν μαλλον τῆ κρῖσι Ζωσίμου. *Compertum est igitur, Africanam Synodum iudicio Zosimi potius obtemperasse; prolatum est in secundo Concilio Nicæno. Euolue etiam synodicam eorundem Afrorum epistolam ad Bonifacium Papam, in qua hæc inter cætera reperies: quod donec fiat, hæc, quæ in commonitorio suprascripto nobis allegata sunt, de appellationibus Episcoporum ad Romanam Ecclesiam sacerdotem, & de Clericorum causis apud suarum Prouinciarum Episcopos terminandis, nos vsque ad probationem seruaturos esse profite-mur. Et seruauerunt utique, quemadmodum & antea actis temporibus fecerant, quod ostendit pluribus Baronius in Annalibus ad annum 419. quæ hîc adscribere non præstat, ne multus sim. Ac sanè apparet, post*

dubitationes exortas de canone illo à Legatis allato, edoctostandem fuisse, è Sardicensi Concilio esse desumptum; nam Ferrandus Diaconus Carthaginiensis, qui extremo illo sæculo scripsit, meminit in suo Breuiario eiusdem canonis sub titulo Sardicensis Concilij. Mirum profectò videri potest, cur deperditum aliquandiu fuerit apud Africanos eius Concilij exemplum; quùm non tantùm Gratus illorum primas cum triginta Africanis Episcopis eidem interfuerit, sed honorificam quóque eius fecerit mentionem in primò Carthaginiensi Concilio cap. 5. Quamobrem quùm perspicua sint, quæ decreuit Sardicensis Synodus capite tertio, quarto, & septimo, de appellationibus ad Romanos Episcopos, non ipsi quidquam sibi noui vsurparunt, sed dicendum magis esset, temerè conatos fuisse Patres Africanos statuta conuellere œcumenici Concilij, aut si eo tempore illa ignorarunt, id decreuisse, quod nullo pacto sit probandum. Verùm (vt dixi) improbanda potius tua est interpretatio, qui mentem illorum neutiquam percepisti.

Innuis præterea profanum sæcularémque typhum obiectum Hadriano II. Pontifici à Carolo Caluo Francorum Rege, quòd ille Transalpinas appellationes sibi vsurparet. Qua in re imponere fortasse potuisses ijs, qui oculis non vtuntur. Etenim qui Caroli epistolam legere queunt, perspicuè colligunt, non tam illum de appellationibus conqueri, quàm de illatis sibi contumelijs, sic enim interpretabatur, quod præceperat
Pontifex

Pontifex, vti Hincmarus Laudunensis Episcopus, de cuius causâ agebatur, Regis fretus potentiâ ad limina Apostolorum commearet, vnaq; accusator idoneus, qui nullâ posset auctoritate legitimâ respui. Tametsi Rex culpam potius reijcit in scriptorem epistolę Pontificiæ, ac demum pollicetur, vbi per bellorum occupationes licuisset, Romam se iturum ad accusationem aduersus Hincmarum prosequendam. Hęc proferre in medium libuit, quò tibi in fide adhibendâ cautus sit lector. Nam alioqui Caroli Regis dictum, quid Pontificiæ auctoritati officiat? Verùm tu hominum quorundam rusticanorum more agis, qui amisso fractõe gladiolo, quem habere secum consueuerunt, ligneum inserunt vaginæ, proq; ferreo supponunt, ne vacua vitium ducat: vbi enim deficiunt tibi canones aliæve legitimæ probationes, ad leges sæcularium Principum confugis, ne inanis omnino videaris. Sic extremo hoc capite Cõstitutiones nonnullas laudas Iustiniani, Leonis, Constantini Imperatorum: in quibus examinandis nolo diutius tempus conterere. An ignoras, quarum sint virium huiusmodi leges in rebus Ecclesiasticis? Si tu nescis, ab ijs discendum tibi est, qui docere te possunt. Ego interim non id ago.

Quòd verò caueri ais canone sexto Concilij œcumenici Cõstantinopolitani, ne à diocescos synodis, atq; à Patriarchis appellare liceat: aut falleris, aut fallis. Statuitur eo canone, vt Ecclesiasticus ordo in causis Episcoporum seruetur, nimirũ vt causa prius agatur apud Episco-

L

pos Prouinciæ, deinde apud maiorem illius diœceseos Synodum; non autem post primum iudicium œcumenica Synodus perturbetur, *πρῶτος ἀπὸ μόνων ἢ διοικήσεως ἑπισκόπων*; siquidem totius diœceseos synodus negligi videtur, quum nullâ eius ratione habitâ ad maiora iudicia itur. Nullum de summo Pontifice illic verbum, fatis enim fuit illis patribus, quod vetus consuetudo, & Concilium Sardicense de eo decreuerat. Ceterum quis in Ecclesia iudiciorum seruaretur ordo, ex multis discere poteris, præ ceteris ex Hincmaro vestrate Remorum Archiepiscopo. Sic enim scribit in dissertatione Lotharij, & Tetbergæ: *sacris manifestatur canonibus, curam esse totius Prouinciæ penes Archiepiscopum, vel primatem, qui Coëpiscoporum debet nosse iudicia, de quibus necessaria fuerit reclamatio: & in quibus negotium expetierit, debet electos iudices designare. Quibus omnibus demonstratur, quia synodus comprouincialium dijudicationes, siue dissensiones vel probet, vel corrigat: ut in Africanâ synodo demonstratur, quæ nihil de Hipponensi Concilio statuit emendandum. Apostolica verò Sedes, & comprouincialium, & generalium, retractet, refricet, vel confirmet iudicia, sicut epistola Leonis, atq; Gelasij, ceterorumq; Romanorum Pontificum, & Sardicensis synodus euidenter ostendunt.*

CAPVT SECVNDVM.

SEXTVM CANONEM NICÆNV M

videri mutilum. Tres Patriarchæ primis Ecclesiæ temporibus Explicatus nonus canon Concilij Chalcedonensis. Vnde prerogatiua trium veterum Patriarcharum. Excussus canon sextus Nicanae synodi. Quî conferantur Romano Pontifici Episcopi, Archiepiscopi, Patriarcha. Quantum antistarent Romani Pontifices Patriarchis Alexandrinis. Nihil officere l. i. C. de summa Trin. &c. Nec locum Athanasij de syn. Locus Socratis emendatus. In rebus fidei Papa errare nequit. Defensus, & declaratus Nicephorus. Mens canonis in codice Ecclesiæ Africanae. Vniuersalis appellari solitus Romæ Episcopus. D. Gregorij humilitas. Socratis locus perperam ab Anonymo allatus.

SOLEMNE est sectarijs, quæ illustria sunt & perspicua, dissimulare: ea perquirere, quibus siquid lucis inest, creperum est, atque ambiguum, Vespertilionum more, qui solem lucis fontem die fugiunt, faculas noctu aucupantur. Sunt in manibus Concilia, sunt veteres patres, est vnanimis iam inde ab ortu Christianæ

Reip. consensus, è quibus omnibus elicere nullo negotio Anonyme potes, quæ semper fuerit Romani Pontificis in Ecclesiâ potestas. Tu tamen, vt illam, quam amplissimam offendis, in arctum conijcias, κρυφία confectaris; & veluti dedigneris in ijs exercere vim ingenij, quæ aperta sunt, ad canonem sextum Concilij Nicæni te subducis, quem tuam esse Spartam perinde constituis, quasi varijs interpretationibus frustra exagitatus tuam præcipuè operam desiderare videatur, tibi vni scilicet datum est, vt rem acu tangas. At quicquid conatus fueris, non propterea id conficies, quod perperam tibi persuades. Mihi sanè haud prorsus diuersa mens in eo canone explicando: verùm longè alius finis, alia collectio.

Lapsus te enormiter esse docuimus superiore capite, dum existimas, Episcopales ditiones ad sæculares præfecturas fuisse omnino conformatas. Id vt fortasse in nonnullis processerit: in eâ quæ Romani Episcopi propria erat, admitti nullo pacto potest. Itaque nihil te iuuat Nicænx Synodi canon, dum sic loquitur: τὰ ἀρχαῖα ἔθνη κρατεῖται, τὰ δὲ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης καὶ Πενταπόλεως, ὡς τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον πρῶτων τῶν ἔχοντων ἐξουσίαν, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τῇ Ρώμῃ ἐπίσκοπος τῆς τοιαύτης ὄντος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πρῶτον Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἀλλοδαύταις ἐπαρχίαις τὰ παλαιὰ σώζονται τῆς ἐκκλησίας. Néque tuam abnuo Latinam versionem, quæ sic habet: *Antiqui mores obtineant, qui sunt in Ægypto, & Libya, & Pentapoli: vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat pote-*

statem, quoniam illa est Romano etiam Episcopo consuetudo. Similiter autem & in Antiochiâ, & in alijs Prouincijs priuilegia seruentur Ecclesijs. Videtur in hoc canone post verba illa τὰ τοῖς ἑτέροις ὁμοίως εἶναι, deesse, ἢ μὴ ἐπιπέσειν. Necesse enim fuit apertius enuntiarī, quibus Ecclesijs in vnaquaq; prouinciâ primæ partes dandæ essent. Itaque in codice Ecclesiæ Romanæ ea canonis particula ita concepta erat: & in ceteris prouincijs primatus habeant Ecclesiæ ciuitatum ampliorum: quemadmodum videre est ex allegatione Paschasini Legati Pontificij in Concilio Chalcedonensi. In codice verò Africanæ Ecclesiæ sic legebatur: & in ceteris prouincijs priuilegia propria reseruentur Metropolitanis Ecclesijs. Nisi quis contendat, ideo simpliciter dictū, Ecclesijs seruanda esse priuilegia, quia & aliæ Ecclesiæ præter Metropolitanas, quibusdam more veteri fruebantur priuilegijs, veluti Hierosolymitana, cuius Episcopus suo Metropolitanò in confessus honore præminebat.

Posthæc, vt canonis sensum in tuam sententiam veluti obtorto collo trahas, nonnulla inculcas magno quodam verborum choragio. Doces siquidem, tres fuisse Episcoporum gradus: è quibus, qui simplici Episcoporum nomine censebantur, ciuitatibus, & parœcijs præfuisse: qui Metròpolitani dicebantur, solidas rexisse prouincias, in quibus plures ciuitates, plures Episcopi: qui Exarchi, seu Patriarchæ audiebant, integras sub se diœceses habuisse ἡγίχης δὲ ἑστὶν (inquit

Theodorus Balsamo) ἡ πολλὰς ἐπισχίας ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ,
est verò diœcesis, quæ multas in se comprehendit prouincias,
 ac multos propterea Metropolitanos. Obseruas se-
 cundo loco, cuilibet seu Prouinciæ seu diœcesi suam
 fuisse Metropolim. Enarras tertio, quæ forent Ægy-
 ptiacæ Diœceseos prouinciæ. Hæc, quæ tu fusè, quum
 ab alijs iamdudum procusa fuerint, suadere tibi po-
 tèrant, labori vt parceres. At ambitiosæ ostentatio-
 ni indulgere maluisti, vt quædam etiam eruditiuncu-
 las inspergeres, quas te Berterius magnâ ex parte do-
 cuit.

Ceterum, quòd eos appellas ridiculos, qui canone
 hoc Nicæno tres illos Patriarchas, Romanum, Alexan-
 drinum, Antiochenum constitutos arbitrantur, non
 est cur tibi repugnem. Constat enim suam debere
 originem antiquiori instituto atque adeo ipsis Eccle-
 siæ cunabulis. Aio tamen non alios eo tempore fuis-
 se Patriarchas, seu malis Exarchos. Quamquam, vt
 verum fatear, ægrè mihi persuadeo, quenquam Pa-
 triarcharum fuisse vnquam Exarchi nomine vocitatû.
 Néque ex ijs verbis, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπισχίαις, elici aliud
 posse videtur, quàm ad similitudinem duorum Exar-
 chorum Alexandrini, & Antiocheni sua quoq; priui-
 legia seruanda esse Metropolitanis, tametsi sub Patriar-
 chis essent: néque enim eo tempore vlli erant ἀρχιφα-
 λαι, veluti de Archiepiscopo Cypri iudicatum postea
 fuit in Concilio Chalcedonensi. Quòd si ad minorum
 etiam Episcoporum priuilegia traducendus est canon;

fatis liquet , in hosce non cadere appellationes illas. Néque obijcias ex Socrate , Metropolitæ quosdam Patriarcharum aliquando nomine cohonestatos: quis enim ignorat , honorificas huiusmodi appellationes temerè fuisse vsurpatas? Bituricensis Episcopus Patriarcha nuncupatur à Nicolao Papâ , can. conquestus 9. quæst. 3. Magdeburgensis à Benedicto V I. epist. ad Episcopos German. Lugdunensis à Gregorio Turo-nensi , & Concilio Matisconensi secundo. Adhæsit id nomen Metropolitæ Aquiliensi , & post ipsum Castellano seu Venero , atque adhuc retinent. Sic interdum etiam minores Episcopi summi Sacerdotes , sum-mique Pontifices sunt dicti , titulo Romanis Episcopis præ cæteris congruer ti. Non te fugit , Episcopum Carthaginensem plures sub se habuisse prouincias: nunquam tamen reperies , Patriarchæ titulum sibi ad-sciuisse. Immo cum Metropolitæ Africani appellari cœpissent *Exarchi Sacerdotum* , vel *summi Sacerdotes* , ve-titum id à Concilio Carthaginensi , statutumque , ut primæ tantum Cathedræ Episcopi dicerentur. Fuit, quum crederem Patres Concilij Chalcedonensis, quum ijs nominibus abuti nollent , Constantinopolitanum Episcopum, qui iam sibi ex pluibus prouincijs diocæ-sin conflauerat , & secundum locum post Romanum ex ipsorum quoque sententiâ assertum ibat, non ta-men fuisse ausos Exarchum appellare. Sic enim lo-quuntur canone 9. *Εὶ δὲ τοῦς ἑ τῆς αὐτῆς ἐπιτοχίας μη-Ἐπολίτω ἐπίσκοπος, ἢ κληκὸς ἀμφισβητοῖν, καταλαμβάνεται*

ἢ τὸν Ἐξάρχον τῆς Διοικήσεως, ἢ τὴν τῆς Βασιλευσῆς Κωνσταντινουπό-
 λεως Δεγῶν. *Si cum ipsius prouincia Metropolitano, Episco-
 pus, vel Clericus controuersiam habeat, diœceseos Exarchum
 adeat vel Regiæ Urbis Constantinopolis Sedem.* Eadem aut
 similia sunt in canone 17. hoc enim pacto canonem
 interpretabar, vt qui in diœcesi Alexandrinâ essent,
 Alexandrinum Exarchum : qui in Antiochenâ, An-
 tiochenum : qui in Constantinopolitanâ, Sedem adi-
 rent Episcopi Constantinopolitani. Non enim mihi
 audiendus Hincmarus, existimans, ambitu Episcopi
 Cōstantinopolitani decreuisse synodum, vti posthabi-
 tis aliarum diœceseon Exarchis, adiri ipsius Sedes pos-
 set. Cur enim non repugnassent Legati Pontificij cer-
 nentes iurisdictionem perturbari aliorum Patriarcha-
 rum, quorum auctoritatem, dignitatemq; tam acriter
 tueri conati sunt aduersus canonem se absentibus de-
 cretum? Verùm, si rectè habent verba illa canonis ἢ τὸν
 Ἐξάρχον, ἢ τὸν Δεγῶν, ad eundi alterutrum facultas in eâ-
 dem causâ dari videtur. Quamobrem existimo, Ex-
 archi nomine nullum ibidem ex Patriarchis intelligi
 sed minorem Patriarchâ Præsulem, Archiepiscopis
 verò digniorem, vt sentiunt Archidiaconus, & Io. de
 Turre Cremata ad canon. Si Clericus ii. quæ. i. quo sen-
 su & multis alijs locis accipi debet, non Patriarcham
 (vt diximus) intelligi. *Primatem* Latini vocant, qua
 voce vsi sunt, quùm eundem canonem Latinè reddi-
 derunt. Quin antiquiores Gratiani editiones non
Primatem, sed *Primates* habent, quod etsi à Græco

textu

textu discrepat, innuit tamen τὸν ἔξαρχον in canone intelligi debere aliquem ex primatibus sub Patriarchâ Constantinopolitano constitutis, qui ad minimum tres erant, Cæsarensis, Ephesinus & Heracleensis. Iam enim subiecerant se Constantinopolitano Episcopo tres illæ diœceses Thracia, Asiana, & Pontica, quæ singulæ plures in se prouincias habebant, Thracia sex, Asiana decem, Pontica vndecim, vt in Notitiâ Imperij videre est. De hisce primatibus sic loquitur Curo-palates, μητρολίτης Καισαρείας Κατωπαδονίας καὶ ἑρπιμος τῶν ὑποτίμων, καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς· ὁ Εφεσον, καὶ ἑρπιμος, ἔξαρχος πάσης Ἀσίας· ὁ Ηρακλείας, πρεσβυτρος τῶν ὑποτίμων, ἔξαρχος πάσης Θρακίας, καὶ Μακεδονίας. *Metropolitanus Cæsarea Cappadocia honoratissimorum honoratissimus, ἔσ totius Orientis Exarchus; Metropolitanus Ephesi, honoratissimus, ἔσ totius Asia Exarchus: Metropolitanus Heraclea honoratissimorum Antistes, totius Thracia, ac Macedonia Exarchus.* Ambitiosius tamen appellatur Cæsariensis Antistes totius Orientis Exarchus, quùm Primas solùm esset Ponticæ diœceseos. Itaque canon Chalcedonensis de Patriarchatu solû Constantinopolitano loquitur, quod & innuit Nicolaus Pontifex in epistolâ ad Michaëlem Imperatorē. Neq; id mirû, quùm & nonnulli præterea canones eiusdem Concilij ad Ecclesiam tantummodo Constantinopolitanam referri possint. Quin ex verbis Ætij Archidiaconi Constantinopolitani, Act. decimâ sextâ relatis, liquidò apparet, magnam illorum canonum partem ad eandem Ecclesiam pertinuisse.

M

Tres Episcopi, Romanus, Alexandrinus, Antiochenus dici Patriarchæ cæperunt, non tam quia solidas sub se haberent diœceses ex pluribus prouincijs constitutas, quàm quia tres illæ Sedes trium primarum Urbium ab ipso Apostolorum coryphæo D. Petro positæ fuerant. Atque vt Apostoli, & qui subsequuti sunt veteres Patres, in Ecclesiâ ordinandâ ad cælestia potius sese conformarunt, veluti ad Angelicas Hierarchias, vt D. Gregorius considerabat epist. 52. lib. 4. quàm ad sæculares Præfecturas, quod tu somniabas; ita nihil magis horrebant, quàm scissuras. Quamobrem diuiso quantumuis Romano imperio, vna eadèmq; remansit in toto orbe Ecclesia, *Episcopatus vnus* (vt D. Cyprianus aiebat) *cuius à singulis in solidum pars tenerur.* Quemadmodum vnus est Deus omnia complens. Symmachus Papa ad Eonium: *quùm ad Trinitatis instar, cui vna est, atq; indiuidua potestas, vnum sit per diuersos Antistites Sacerdotium.* &c. Quin tribus illis maximarum ciuitatum Episcopatibus mysterium sanctissimæ Trinitatis (quà licebat) exprimere conati sunt. Vt enim Deus vnus est, tribus tamen personis distinctus: ita vna intelligebatur Petri Sedes tribus in ciuitatibus collocata. Audi D. Gregorium lib. 6. epist. 37. *Quùm multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis Sedes in auctoritate conualuit, qua in tribus locis vnus est.* Ipse enim sublimauit Sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit Sedem, in quam Euangelistam discipulum misit.

*Ipsē firmavit Sedem, in qua septem annis quamvis discessurus sedit. Quum ergo vnus atq; vna sit Sedes, cui ex auctoritate diuina tres nunc Episcopi præsident, quicquid de vobis boni audio, mihi imputo. Hinc igitur fluxit trium Sedium præcipuus honor: sed quò magis vnitas seruari posset, vni danda erat exors quadam (vt loquitur Hieronymus contra Luciferianos) & ab omnibus eminens potestas. Vnde factum, vt tam Antiochenus quàm Alexandrinus Episcopi vnum verticem agnoscerent Romanum Pontificem, ad quem, & ab ipsis prouocarent Episcopi, Clericique, quum opus foret, & iidem ipsi à Concilijs appellarent; quemadmodum & ceterarum Ecclesiarum Antistites semper fecerunt. Non est in obscuro quod D. Athanasio accidit, quod D. Ioanni Chrysostomo, alijsque. Hincmarus Remensis lib. aduers. Episc. Laudunen. *Licet harum Ecclesiarum, Alexandrina scilicet, & Antiochena Præsules, B. Petri Sedes tenere se cognoscant, quod & Romani Pontifices attestantur: non tamen subditas easdem Sedes Romanae Sedi denegant, nec ipsi Romano Pontifici subdi modo quolibet dedignantur. Eapropter Nicæni Patres diœcesion terminos antiquitus positos solidare volentes, de speciali Romani Episcopi diœcesi nihil proferre sunt ausi, sed eius exemplum ὡς ἀπὸ τοῦ ἀρχεπίου ceteris proposuerunt, ac si pluribus dixissent. Quoniam Romanus Episcopus in peculiari sua diœcesi veterem Ecclesie morem seruat, vt ἐξουσία solus habeat (puta in creatione Metropolitanorum, eorumque causis cognoscendis, in vocandâ vniuersali diœceseos synodo, alijsq;**

huiusmodi) *aquum est, ut idem quoque obseruetur in Alexandrina diœcesi: nimirum, ut eius Episcopus similem potestatem solus habeat in Ægypto, & Libya, & Pentapoli, quæ regiones antiquo itidem Ecclesie more in eius sunt diœcesi. Antiochena quoque Metropolis, ac ceterarum prouinciarum Ecclesie suis fruantur priuilegijs, quæ ex antiqua pariter consuetudine obtinent.* A te quoque alijs verbis proposita est canonis huius sententia, sed vter meliori fide id præstiterit, vestrum appello iudicium,

Fidem qui maximi facitis, & quos fides.

Habenda profectò fuit ratio particulæ illius ἐπιδὴ, quæ indicat, idè censuisse Nicænos patres, tuenda esse priuilegia Patriarchis, & Metropolitanis antiquitus tradita, quia videbant ea præcipuè seruari in diœcesi Romanâ. Itaque Romanus Episcopus exemplo ceteris præit; neq; propterea colligendum tibi est, reliquos Episcopos ei per omnia similes esse: nam in quibusdam quis abnuat? Ad ordinem quod attinet, Episcopi omnes pares sunt. Quoad dignitatem, & regiminis rationem, plerique discrepant. Quùm ex veteri Ecclesie instituto singulis Urbibus singuli Episcopi præferti sint, càm in re conferri vnusquisq; Episcopus Romano potest: tam enim Tiburtinus Episcopus Tiburi præest, quàm Romanus Romæ, quàm Parisiensis Parisijs. Si Metropoleôn iura inspicias, non tum poteris Parisiensem Romano comparare. Senonensem poteris, etenim tam is, quàm ille prouinciam habet, in qua plures ciuitates, plures Episcopi. Quod si integram diœcesim

consideres, non amplius Senonensem Romano Episcopo similem dixeris, quia vnicam tantum ille prouinciam habet, plures Romanus in suâ speciali diœcesi. Proinde maior Episcopus quærendus est, qui hac in parte illi æquetur. Erit is exempli gratiâ Alexandrinus, cui plures sunt Metropolitanæ in suâ diœcesi veluti Romano in suâ. At si summam spectes Romani Pontificis in Ecclesias omnes potestatem, iam reperies neminem, quem illi componas. Est enim ille Petri successor, cui vni Dominus suas oues pascendas commisit, quarum gregem non vnius Urbis septis, non vnius prouinciæ limitibus, non vnius diœceseos finibus concludi, sed per quascumq; terras sol circumfertur, diffusum esse nosti. τῷ Πέτρῳ (inquit Chrysostomus ad cap. 21. Ioann.) τὴν πρεσβυτερίαν τῆς οἰκουμένης παρατίθει. Petro præfecturam ouium totius terrarum orbis tradit. Ex quibus perspicere iam licet, quænam ἰσοτιμία Episcopo Alexâdrino tribuenda est. Nam quæ pro tuâ sententiâ in medium affers, friuola esse fatebitur quilibet, quem intemperiam non tenent. Vbi legimus in l. 1. C. de summa Trin. & fi. cath. *Cunctos populos, quos clementia nostra regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam diuinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis religio usq; nunc ab ipso insinuata declarat: quamq; Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandria Episcopum virum Apostolica sanctitatis, &c.* Si Theodosius Imperator loco illorum verborum, *Petrum Alexandria Episcopum*, posuisset *Hieronimum Sacerdotem*, an tu il-

lum reprehensioni censes obnoxium? Non puto: nam Hieronymus æquè ac Petrus Alexandrinus catholicam religionem retinebat, tuebaturq; sed nec minus vir dici poterat Apostolicæ sanctitatis. Haud reor tamen ausum te esse (quamquam homo sis confidentissimus) parem Damaso Hieronymum facere, qui nec Episcopus erat. Igitur nec Petrus Alexandrinus Romano Damaso *iobrius* penitus dici poterat. Néque id somniauit D. Hieronymus, quùm in epist. ad Marcum Presbyterum eius se fidei esse profitebatur, quam probari nouerat à Damaso Romano Pontifice, & Petro Episcopo Alexandrino. Si quis dixerit, te cum nullo ex orthodoxis Episcopis communicare, propterea quòd ij fidem illam retinent, quam Petrus Apostolus docuit, rectè is quidem loquetur, nec tamen censendus erit, pares propterea facere Episcopos omnes, quos tu etiam fateris alios alijs maiores: præstare siquidem Metropolitanos Episcopis, Patriarchas, & Primates ipsis Metropolitanis. Sic vides à Theodosio Imperatore in l. 3. Cod. Theod. de fide Cathol. complures nominari Episcopos in prouincijs Orientalibus integræ, ac spectatæ fidei, quibus qui communionem iungerentur, eos haberi Catholicos, & Ecclesijs præfici volebat. At quis sanus inde colliget, pari honore ac potestate Episcopos illos fuisse? Quùm etiam scribebat D. Augustinus lib. 2. contra Petilian. cap. 51. *Cathedra tibi quid fecit Romana Ecclesia, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet: vel Ecclesia Hierosolymitana, in*

qua Jacobus sedit, & in qua hodie Ioannes sedet; quibus nos in Catholicâ unitate connectimur, & à quibus vos nefario furore separatis? Noluit sanè vir sanctissimus, & prudens Romano æquare Episcopum Hierosolymitanum, quem sciebat Cæsariensi subesse, Cæsariensem Antiocheno. An etiam arbitraberis Cælestinum Romanum Pontificem præiudicium in se generasse, quùm in epistolâ ita alloquutus est Nestorium: *apertè igitur hanc nostram esse sententiam, ut nisi de Christo Deo nostro ea prædices, quæ Romana, & Alexandrina, & uniuersalis Ecclesia tenet, &c.* quæ propemodum verba, & in eiusdem Epistolis ad Cyrillum Alexandrinum, atque ad Ioannem Antiochenum Episcopum extant. Sanè verò cuique obuium est, post diuisum imperium nominari passim consueuisse Orientalem atque Occidentalem Ecclesias; tametsi vna esset, atque eadem Ecclesia, vnus supremus eius secundum Christû rector Romanus Pontifex. Porrò quùm præcipuus censeretur inter Orientales Episcopus Alexandrinus, qui loco saltem Antiochenum vincebat, hiscè verbis non dubitauit uti. D. Hier. Apol. 2. in Rufinum: *omittamus hæreticorum patrocinium, & nulla erit inter nos contentio. Eodem feruore, quo Origenem ante laudauimus, nunc damnatum toto orbe damnemus. Iungamus dexteras, animos copulemus, & duos Orientis & Occidentis Ἐπιστοπὸς alacres sequamur.* Intelligit verò Anastasium Romanum Pontificem, & Theophilum Episcopum Alexandrinum. Idem Hieronymus in libro de scrip. Eccles. ita loquitur de Marcello Ancy-

rano Episcopo. Porrò ille defendit se non esse eius dogmatis, cuius accusatur, sed communione Iulij, & Athanasij Romanæ & Alexandrinæ Urbis Pontificum se esse munitum. Atque ut agnoscas, quantum præstiterit Damasus Petro Alexandrino, reuocandum in memoriam tibi est, eundem Petrum è suâ sede proturbatum ad Damasum confugisse, cuius postea auctoritate suæ Ecclesiæ fuit restitutus. Rem enarrat Socrates lib. 4. cap. 30. ijs verbis. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον, τῷ βασιλέως Οὐαλέντος ὅκ τῷ Αντιοχείας αἰαχορήτητος, αἰετῶν-νιωτο οἱ πόρυταχῶ ἐλαυνόιδμοι, καὶ μάλισα οἱ χῆ τῷ Αλεξάνδρην. Πέτρῶ τε ἐπὶ μελόντος ἀπὸ τῆς Ρώμης μὲν γλαμμάτων Δαμάσου τῷ Ρώμης ἔπισκόπῳ βεβαίνων τῷ τῷ ὁμοιουσῖν (sic legendum, non Μωϋσείως, ut habet vulgata recensq; editio Colonienfis, quæ & interpreti imposuit vertenti Mosis) πῖσιν, καὶ τῷ τῷ Πέτρῳ κατὰσιν· αἰαδαρρήσας ἔν ὁ λαός, τὸν μὲν Λάκιον ἐξελαύνουσιν· ἀντεισαύγασι δὲ τῷ Πέτρῳ; Per id tempus, simul atque Valens Imp. Antiochiâ decesserat; omnes, qui ubique persecutionis tempore iactabantur, & Alexandria potissimum, magnopere recreati fuerunt: propterea quod Petrus Româ eò reuersus erat cum Damasi Episcopi Romani litteris, quæ quidem & homousij fidem confirmabant, & Petri creationem; populus illis confisus expellit Lucium, Petrum autem in eius locum introducit. Dum autem Romæ Petrus commoraretur, Synodo interfuit, qua Apollinaris hæresis in Oriente exorta damnata est. Vnde factum, ut quanquâ Damaso damnationem illam deferat D. Basilus epist. 74. ab utroque tamen emanasse tradat Sozomenus lib.

6. cap. 25. atque ex eo potissimum suspicari possumus, permotum fuisse Theodosium, ut eum Damaso in sua illa constitutione coniungeret.

Quod profers ex Athanasio lib. de Synod. Paulum Samosatensem à duobus Dionysijs, Romano, & Alexandrino Episcopis condemnatum, frustra conaris æquam prærogatiuam Alexandrino tribuere. Mos erat eo tempore, ut primarum Urbium Episcopi iudicium quidem de hæreticis ferrent, à quibus suas ipsorum diœceses perturbari cernerent, sed præiudicium eâ in re sequuti Romani Pontificis. Id mouit eundem Dionysium Alexandrinum, ut certiolem faceret Stephanum Episcopum Romanum de Sabellianâ sectâ, ut legere est apud Eusebium lib. 7. cap. 5. Meminisse potes, Pelagianam hæresim à multis damnatam, sed primùm à Romanâ Sede in Iouiniano. S. Prosper lib. de Ingratis :

———— *pestem subeuntem prima recidit*
Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta caput mundo, &c. ———

qua de re videndus est D. Augustinus lib. 2. retract. cap. 20. Idem in alijs præstitum: sed & quùm sectarios multarent prauâ ac iam damnatâ opinione infectos, significare id consueuerât Romano Pötifici. Itaque obiurgauit Leo Flauianum Episcopum Constantinopolitanum, perinde atque id neglexisset in causâ Eutyche-tis: *Miramur (inquit) fraternitatem tuam, quicquid illud scandali fuit, nobis silere potuisse, & non potius procurasse, ut*

N.

primitus nos insinuatio magis tuæ relationis instrueret. &c. & ita
 litteris ad Theodosium Imp. *Ad prædictum autem Epif-*
copum dedi litteras, quibus mihi displicere cognosceret, quod ea
quæ in tantâ causâ gesta fuerant, etiam nunc silentio reticeret,
quùm studere debueris primitus nobis cuncta referare. Verè ta-
men suo non defuerat Flavianus officio, sed litteræ
nondùm ad Pontificis manus peruenerant. Quid
enim vir sanctus veterem morem contempisset?
Eius moris meminit Cyrillus, quùm Cælestinum
Papam certum faceret de Nestorij hæresi, τὰ μακρὰ (in-
quit) τῆς ἐκκλησιῶν ἔστι πείθειν ἀνακοινῶσαι τῆ σὴ ὁσιότητι.
Longa Ecclesiarum consuetudo suadet ut [res eiusmodi]
sanctitati tuæ communicentur. Quin ut plane perspicias,
in fidei rebus ac religionis solitos fuisse Episcopos nor-
nam sumere à Sede Apostolicâ, verba perpende ipsius
Cyrilli de Nestorio agentis ad eundem Cælestinum,
quæ sic habent: ἡ περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας ἐκ-
βάλλομεν ἑαυτὸς μὲν παρρησίαις, πρὶν αὖ ταῦτα τῆ σὴ θεοσεβείᾳ
ἀνακοινώσωμεθα. εἰς δὲ κατεξίωσον τυπῶσαι τὸ δοκεῖν, καὶ πρότερον
ποτε χεῖν κοινωνεῖν αὐτῷ, ἢ λοιπὸν ἀποφπειν μὲν παρρησίας, ὅτι ταῦτα
φρονῶντι, καὶ διδάσκοντι ἕδεις κοινωνεῖ, non prius eius abijcere com-
munionem ausi sumus, quàm hæc ipsa tua pietati indicaremus.
Digneris propterea quid hîc sentias declarare, utrum commu-
nicare cum illo nos oporteat, an liberè eidem denunciare, nemi-
ni esse communicandum cum homine erroneam huiusmodi do-
ctrinam fouente, ac predicante. An non præerat Cyril-
lus Alexandrinæ Ecclesiæ, quæ utique prima erat in-
ter Orientales? Cur ergo formam sibi præscribi poscit

in causâ Nestorij, nisi quia optimè callebat, ad summum totius Ecclesiæ Præsidem id spectare? Illi datum à Christo norat, vti fratres confirmaret, vt propterea hæretici nullo pacto sint habendi, quorum ea Sedes fidem non improbat, vbi certior de illâ sit facta. Id etiam palàm fit ex Gregorio Nazianzeno ep. 2. ad Cled. dùm loquitur de Apollinaristis, qui se in communionem susceptos asserbant à Romano Episcopo, eiusque dioceseos Synodo. ἔμεινον δι, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς δι-
 πλικῆς συνόδου δεδέχθη φασίν, ὡς πωλιάνομα, ὑφ' ἧς τὸ πρότε-
 ρον ἦσαν καπακρίθετες, ὡς πᾶσιν βέλων. Εἰ μὲν ἔν ἐδέχθησιν
 ἢ ἰδίᾳ ἢ πρότερον οἱ τὰ Ἀπολλινάριου θεῶντες τῆτο δόξατωσιν,
 καὶ ἡμεῖς εὐφρανόμενοι διδόντες γὰρ ὅτι ἡμεῖς ὡς πωλιάνομα. Ἐδὲ γὰρ
 εὐδέχεται ἄλλως, εἰ τῶν τετυχηῖσι. Illud etiam indignitatis
 accedit, quòd ab Occidentali Synodo sese (vt audio) susceptos
 esse affirmant, à qua fuisse prius condemnatos, nemini est
 obscurum. Quòd si vel nunc, vel ante suscepti sunt, qui cum
 Apollinare sentiunt, hoc ostendant, & nos acquiescemus. Per-
 spicuum enim erit, eos rectæ doctrinæ assentiri (nec enim ali-
 ter se res habere potest) si hoc consequuti sunt. Simile quid
 prolatum de Pelagio videmus à Patribus Concilij Car-
 thaginienensis in Synodicâ epistolâ ad Innocentium Pa-
 pam. Vide & 90. epist. D. Augustini. En tibi igitur,
 quàm vera habita semper fuit sententia, in rebus
 fidei statuendis non posse Papam à rectâ semitâ de-
 flectere, sed quicquid ipse decreuerit, à reliquâ Eccle-
 siâ tanquam regulam minimè aberrantem excipien-
 dum esse. Quàm se esse infra Romanum Episcopum.

Alexandrinus cognosceret, ex eo quóque patere potest, quòd Cyrillus aiebat, meruisse quidem Nestorium Constantinopolitanum, vt anathemate feriretur quicúnque Mariá Deiparam negaret, quemadmodum infanus ille anathema ijs dixerat, qui Deiparam fatebantur: ἀλλ' ὅ (subdit) περιόικα τῶτο δι' αὐτὸν τέως, ἵνα μὴ λέγωσι πῆρες, ὅτι αἰαθεμῆσαι αὐτὸν ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ἢ τὴ ἡ συνόδος ἡ Αἰγυπτιακὴ, *verùm id hætenus facere propterea nolui, ne sint qui dicant, Episcopum Alexandrinum, Ægyptiám-ve Synodum anathematis sententiam in ipsum [Nestorium] tulisse.* Vide Concil. Ephes. par. 1. cap. 10. Nimirum id esse munus sciebat Romani Pontificis: à quo postea, quùm auctoritatem accepisset damnandi Nestorium, non amplius id exequi dubitavit, vti ex actis Concilij Ephesini constat. In cuius primâ parte cap. 26. extat eiusdem Epistola, quâ Nestorium damnat ex præscripto Romani Pontificis. In eodem Concilio, quùm vicariam operam Cælestini loco præberet Cyrillus, vt se honore auctum ostenderet, Pontificalibus ornamentis indutus præsedit, mitrâ præcipuè, quâ Romanus Pontifex vti consueuerat; quemadmodum meminere Theodorus Balsamo in notis ad Photij Nomenclonem, & Nicephorus historiarum lib. 14. cap. 34. qui addit; Alexandrinum Episcopum ex eo tempore Papæ cognomento decoratum, & iudicem etiam totius Orbis dictum. De Papæ præsertim appellatione non putat Baronius, alijsq; assentiendum esse Nicephoro, quòd id nomen ceteris quóque Episcopis tribui so-

litum esset. Haud equidem reperio, speciosis huiusmodi nominibus Cyrillum ipsum usum esse: nec forsitan successores eius per aliquot annorum curricula. Non id tamen existimem confictum à Nicephoro, sed ex antiquioribus monumentis hauitum, aut per manus traditum, neque Nicephori narrationem tam facilè renuendam censeo: nam quòd Papæ nomenclatura tribueretur passim Episcopis, verum id quidem erat apud Latinos; apud Græcos nunquam factum aio: quin & à Latinis ipsis, quùm simpliciter nullòque additamento apposito id nomen enuntiaretur, designabatur κατ' ἔξοχην Romanus Antistes, cui postea tanquam propria appellatio adhæsit. Eâ significatione usurpatum non semel ceruimus in Toletano Concilio anno 400. necnon apud Prosperū, aliosq; quorū testimonijs supersedeo, rem omnibus exploratam esse autumans. Vtiq; fatetur Nicephorus, titulos illos accessisse Cyrillo, non aliam ob rem, quàm ob Vicarij munus ei paulisper à Papâ demandatum, inde ad successores manasse. Ac videmus sanè in inscriptione epigrammatis 16. lib. 3. Antholog. Hierosolymitanum Episcopum vocari Patriarcham, Alexandrinum verò Papam. Inscriptio sic habet. Σαφροῖς Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμοις, εἰς τὸν τάφον Ἰωάννη Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας. Id moris retinent Alexandrini Antistites ad hanc vsque diem. Vidi nuper diploma Meletij Alexandrini Patriarchæ, eius, qui nunc in viuis est, Antecessoris, datum tertio Idus Iunias 1598. cum eâ superscriptione Μελέτιος ἑλέα τοῦ, Παπάς, καὶ

Πατεράρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρίας, καὶ κριτὴς τῆς οἰκουμενικῆς.

Nunc exemplum addamus de Dionysio illo Alexandrino, quem tu parem statuis Romæ Episcopo, propterea quòd Samosatensis ab utroque fuerit damnatione affectus. An te clam est, Dionysium eundem accusatum olim, quod prauè sentiret de diuinis personis, causam suam egisse apud Romanum Pontificem? Id te docere poterit D. Athanasius lib. de sent. Dionysij, & facilè hinc perspicies, nisi mentis cæcitate penitus laboras, parine fuerint auctoritate, an alter altero maior.

Adhuc tamen instas, & futilibus argumentis tuæ hallucinationi (ne quid asperius dicam) indulges. Verba illa affers ex Codice Canonum Ecclesiæ Africanæ: *Placuit, ut de dissentione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad sanctum Papam Innocentium scribatur, quòd utraq; Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat. Quasi qui Romanæ Ecclesiæ conciliare studeret Ecclesias Britannicas, quæ se schismate primùm, deinde hæreseos quòque crimine alienas fecerunt, dicendus esset, pares illas facere honore, ac primatu. Innocentius Romanus Pontifex iratus Theophilo Episcopo Alexandrino ob res iniquè gestas in Chrysostomum, ab eius communione abstinere, qua de re & idem Innocentius epist. 18. & Theodorus Diaconus apud Palladium in dialog. Africanij Patres paci Ecclesiæ studentes, quid aliud tum facere decreuerunt, nisi ab Inno-*

centio petere, vti reciperet Theophilum in communionem? nunquid se vtrique scripturos decreuerunt, an Innocentio solùm? Huic vtrique cuius animus fle&endus erat, vt Theophilo ignosceret. Inde liquet, nequaquàm illos æquiparari. Non id Africani Episcopi ne per somnium quidem cogitarunt, non ipse Theophilus. Tu maximus ille es post tot sæcula, qui nodum in scirpo inuenisti, & ausus es præterea cum perditis hominibus superbiæ insimulare Pontifices Romanos, nimirum quia suo funguntur officio, quia primatum suum tuentur. Quis à fastu longius abfuit, quàm D. Gregorius Papa, qui etiam *Vniuersalis* titulum renuebat, quo cæteros Episcopos Ioannem præsertim Constantinopolitanum suo ipsius exemplo animi demissionem doceret? Res est cuique obuia ex eiusdem epistolis, alijsque scriptoribus. Quanquàm quis ignorat, eâ appellatione insigniri solitos Pontifices Romanos? Hunc morem præter cetera aperiuunt oblati libelli Concilio Chalcedonensi, cum ab Athanasio presbytero Alexandria, tum à Theodoro, & Ischirione Diaconis, nec non à Sophronio, qui nec Clericus erat. Singulæ eorum inscriptionès hoc, similive pacto conceptæ sunt: τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ θεοφιλεστάτῳ οἰκουμενικῷ ἐκκλησιαστικῷ, καὶ Πατριάρχῃ τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντι, ἔτη ἁγία, καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. &c. Vt prorsus appareat solempne fuisse, tam Romanum Pontificem, quàm Synodum ipsam *Vniuersalem* appellare. Ille, inquam, Gregorius Christianâ humilitate maximè conspicuus

eam formulam *Seruus seruorum Dei*, in diplomatibus vsurpare frequenter cœpit, quam subsequuti Põtifices auidè arripuerunt, & mordicùs retinent. Eò tamen confidètiæ processère audaculi quidam homines è vestrà sectâ, vt dicerent formulam huiusmodi superbix notam esse. vt iã minus mirer tuam impudètiã, quã debaccharis simili ratione in Romanam Sedem, ac tam egregio corollario caput hoc claudis. Affers siquidem verba quædam ex libro 7. cap. 11. historiæ Ecclesiast. Socratis, quibus ille aiebat Romanam Ecclesiam, vt & Alexandrinam, vltra Sacerdotij fines ad Magistratus formam fuisse iampridem prouectas. Quod legimus apud Socratem *ὅτι δὴ ἠεὶ ἄλλοτε, tu Latinè reddis, ad sæcularem principatum*, ac duos conaris dealbare parietes ex eadem fideiã; sed veriùs te ipsum fœdatum ibis. Videris primùm Socratis dictum ad tuam sententiam pertrahere, quã æquam dignitatem tribuis Ecclesiæ Romanæ, & Alexandrinæ. Quæ sanè argumentatio ridicula est: quis enim pares dignitate constitui censeat, qui aliquã in re vltra suos se fines proferre dicantur? Innuis deinde, quod suprà demonstrare conatus es, sæcularem typhum ab Episcopo Romano, quemadmodum & ab Alexandrino in Ecclesiam fuisse inductum. Sed planè nosse poteras, non loqui illic Socratem de sollicitudine Romani Pontificis in omnes diœceses. Queritur enim, quòd is Pontifex Nouatianis Ecclesias abstulisset, quas Romæ habebant. Vrebat nimirum hominem, quòd male habitis essent suæ fidei socij (etenim
obscurum

obscurum esse nemini autumo ex Nicephoro, alijsq; fuisse Socratem Nouatianæ sectæ addictum) ac non id à Pontificis auctoritate, sed à potestate sæculari profectum maluisset: solemni hæreticorum more, qui nullum penes Ecclesiasticos Præsides tribunal esse vellent. Tibi verò lepidò viro *elegans admodum hic Socratis locus* dicitur, ne Nouatiani inuiderent Arrianis, quorum arrogantiam prauamque mentem tibi probari, supra ostendimus; scilicet (vt forices faciunt) tuo te indicio prodis; tuâque (aut fallor) sententia esset, vti Ecclesia permetteret, hæreticorum sordes inter Catholicorum puras animas versari. Quòd Pontificum vigilantia id prohibeat, ægrè tibi est: quemadmodum Samaritanis fuit, quòd Christus malos Dæmonas è corporibus obsessis, è regionibus ipsorum inimundas vetitâsque eo tempore animantes exigeret.

O

CAPVT TERTIVM.

RVFINI OBSCVRITAS, ET LICENTIA. *Eius locus de Ecclesijs Suburbicarijs explicatus, & emendatus. Urbicus Episcopus, Urbici Magistratus, alia id genus. Schismatici variè relegabantur. Italia specialiter dicta. Non id ante Constantinum. Patet factum apud Socratem mendum, ingestaque correctio. Eusebius declaratur. Mediolanum quomodo Metropolis Italiae. Episcopi Mediolanensis, & Aquileiensis à Romano ordinari soliti. Primates in diocesi Episcopi Romani. Canon Conc. Taurinensis lux data. De Priscillianistis expensa Sulpitij verba. Gratianus notatus. Amplitudo prouinciae Archiepiscopi Mediolanensis. Venetiarum prouincia. Venetiarum ciuitas. Littera ad Rom. Pontificem data, & ad eius dioceseos Episcopos. Natalis Pontificum.*

GENVINAM te attulisse firmasseq; mentem Nicæni canonis sexti asseris, quia in exemplum vocari peculiarem Episcopi Romani dioccesim docuisti: an non id docuit prior Berterius, alijq;? Atq; vt schismaticos Græcos omittam, qui canones interpretati sunt, an non eadem est interpretatio Hincmari Remensis Archiepis-

copi in sextâ epistolâ ad suâ prouinciâ Episcopos? Qui quidem Hincmarus octingentesimo circiter ab hinc anno inter viuos erat. Quis verò negat, propriam fuisse Romano Episcopo diœcesim? Fatentur hoc Catholici; sed non id colligunt, quod hæretici, eius potestatem hosce fines siue latos, siue angustos haudquaquam egressam. Eius opinionis vanitatem suprâ patefecimus, sed & mox aliquid dicendum erit. Nunc examinandum, nùm ea fuerit Romani Patriarchæ diœcesis, quam tu sterisse dicis intra lapidem centesimum, hoc est, non exiuisse angustias Suburbicariarum Regionum. Tuæ sententiæ fundum statuis Rufinum, qui canonem Sextum Nicæni Concilij, compendiosis, suisque hoc est obscuris verbis refert. Eam mox conuallare niteris coniecturis quibusdam adeò leuiculis, vt distari tanquam tenuissimæ plumæ queant. Verba Rufini ex libro 2. historiæ Ecclesiast. ea sunt: *Vt apud Alexandriam, & in Vrbe Romanâ vetusta consuetudo seruetur, vt vel ille Ægypti, vel hic Suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Quanquam non ego Rufini auctoritatem in hac parte omni exceptione maiorem dixerim, vt tu facis, minimè tamen illorum accedo sententiæ, qui aut consultum mendacium illi tribuunt, aut hallucinationem. Cur enim lapsus in re eo tempore apertissimâ? Aut quæ frons homini fuisset vt aduersus perspicuam veritatem deridiculo esse vellet? Si pro verbis illis *Suburbicariarum Ecclesiarum*, scriptum esset *Suburbicariarum Regionum*, vel *Ec-*

108 *De Regionibus Suburbicarijs*

*clesiarum, quæ in Suburbicarijs Regionibus sunt, nihil me remoraretur, quominus cum illis sentirem. Nunc iniquior Rufino esse abnuo, quàm meretur. Meretur autem, ut ipsum suo more tenebrosâ loquutione vsum dicam. An non id illi vitio vertit D. Hieronymus? Ego (inquit Apolog. 1.) scripta tua relegens, quanquàm interdum non intelligam quid loquaris, & Heraclitum me legere putem; tamen nõ doleo, nec me pœnitet tarditatis, id enim in legendo patior, quod tu pateris in scribendo. Ac ne longius abeamus, quàm tibi elegans per tuam fidem is loquendi modus videtur, ubi pronomen ille enuntiatur nullo prius posito nomine, quod referat, cuiusq; vices id pronomen gerat? Qui enim sunt ille, & ille apud Rufinum, quum Alexandriam tantum, Urbemque Romam nominasset? An dices non ægtè intelligi earum Urbium Episcopos? Non id inficior. Sed verò aio, hominem (poeticè nescio, an ænigmatice) secus certè loquutum esse, atque loqui oportuit. Quod ideò notandum duxi, quia tu sermonis in eo elegantiam, & proprietatem laudare non dubitas. Sed ut ad vocem, qua de controuersia est, redeamus, procliue mihi fuit diuinare, nil aliud esse Rufino *Ecclesias Suburbicarias*, quàm *Ecclesias quæ sub Urbico Episcopo sunt*. Iam te non fugit, *Urbicum* Episcopum dictum esse à Paulino epist. 1. Romanum Pontificem. Sed & Paulino antiquior Optatus Afer *Zephyrinum Urbicum* appellat lib. 1. Qui & Romæ Episcopus & Romanus origine fuerat. Sic Confessores, & Clericos *Urbicos* no-*

minat D. Cyprianus epist. 40. Editionis Pamelianæ, Romanos intelligens. Urbicos Magistratus Suetonius August. cap. 46. Urbica negotia, Vlpianus l. 51. D. de administ. & peric. Urbicos Pistores, & Urbica ministeria Paul. l. ult. de excusat. l. 4. §. si ita, de penu. legata. Quin & Honorius Imp. in rescripto ad Symmachum, Episcopatum Romanum *Urbanum Sacerdotium* vocat. Quid iuris Rufinus sibi sumpsit in vertendâ Eusebij historiâ, nemini est obscurum: siquidem minimè seruavit (vt aiebat Gelasius Cyzicenus lib. 1. Hist. Conc. Nicæni) *καὶ τὰς ἐν τῷ ἀκολουθίᾳ, καὶ τῷ τῆς ἀληθείας ἀρμονίᾳ.* An censeamus fuisse illum circumspiciorem in reddendo Nicæno canone, quem paucis perstringere voluit? Diœcesim Episcopi Alexandrini, qua canon ipse comprehendi dixit Ægyptum, Lybiam, Pentapolim, Rufinus sat habuit indicare *Ægypti* voce generaliter acceptâ; quod scio & ab alijs factitatum. At Romanam diœcesim nouo atque elegantiori (vt ipsi videbatur) vocabulo exprimere amauit. Nam quemadmodum *Suburbicarias Regiones* dici tu existimas, quæ ad Urbis, hoc est Romæ iurisdictionem, seu præfecturam præcipuè pertinebant; ita non ille se absurde loquuturum existimauit, si diœcesim Episcopi Romani, quantumuis latissimè pateret, *Suburbicarias Ecclesias* appellaret. Sunt igitur Rufino *Suburbicaria Ecclesia*, quæ D. Hieronymo *Ecclesie Sedis Apostolicæ* dicuntur. Hoc enim modo appellat trium Patriarcharum diœceses in epist. ad Vigilantium: *Quid*

facient Orientis Ecclesia? Quid Ægypti, & Sedis Apostolicae? Hanc ego interpretationem vti verissimam semper censui, ita mirabar non & alijs in mentem venisse. Verum comperi postea, fuisse olim à doctissimo Baronio allatam, eoque vehementius arridere mihi cœpit. Quum tu illam apud eundem legisti, quid ni corculum tibi perculit? At qui studiosè dissimulasti, quòd cernebas hac machinâ totam tuam ædificationem subuerti. Nolim etiam silentio coniecturam nostram transmittere, qualiscumque ea sit, videri scilicet Rufinum non *Suburbicarias*, sed *Suburbicas* Ecclesias scripsisse, quod confirmatur codice manu exarato Vaticanæ Bibliothecæ, in quo scriptum disertis verbis, *Suburbicarum Ecclesiarum*. Ut minus ineptè appellatas appareat *Suburbicas Ecclesias*, quæ sub Urbico Episcopo constitutæ essent. Quamuis Suburbicariæ Regionες magis dicerentur, quia prope Urbem essent, quàm quia Urbano Præfecto subessent.

Verum tu, Anonyme, quia sententiam illam, quam Rufino affingis, tribare sentiebas, alias quòque coniecturas, tanquam subsidiarias copias, aduocas. Ac pro magno tibi est, quòd Valentinianus Imper. in l. 62. Cod. Theod. de Hæret. sanxerit, schismaticos Urbe Româ ad centesimum lapidem submouendos. Hinc enim colligis, velut etiam ex eo, quod testantur Optatus, & Hieronymus de Donatistis ex Africâ eiectis, eam fuisse schismaticorum pœnam, vt amandarentur extra diœcesostermīnos eius Episcopi, à cuius se comunione ipsi segregassent. Num ignoras tu, qui lu-

risconsultum agis, non esse ab exemplis ius deriandum? Accipe verò, quàm variè expelli soliti essent schismatici. Ursicinus, qui aduersus Damasum Pontifex electus fuerat, quùm legitimæ Damasi electioni cedere detrectaret, in Galliam relegatus est: asseclæ verò Vrbe tantummodo remoti. Verba rescripti Imp. Valentiniani ad Prætextatum P. V. quod à Baronio ex antiquo Codice Vaticano recitatur ad annum Christi 368. ea sunt: *Ursicini socijs, & ministris, quos præclsa sublimitas tua, propter quietem Urbis æternæ de medio putauit esse tollendos, Româ tantum (cuius tranquillitati studemus) exceptâ, ubicumque voluerint, absque religionis iniuriâ (ut peregrinari potius quàm exulare videantur) proprio liceat iure versari.* At quoniam in Suburbijs Ecclesiam congregabant, anno sequenti longius secedere iussi sunt, nimirum ultra vicesimum lapidem. Sic enim legere est in rescripto ad Olybrium Præfectum Urbis: *Tu quidem ut proximis litteris indicasti, enixissimo studio præstare voluisti, ut nulla in Vrbe Roma posset esse discordia, Christianorumque populus profunda in ocio securitate gauderet. Sed quantum Aginatij clarissimi viri Vicaria Præfectura scripta testata sunt, adhuc aliquanto placata misceri delectat extramurancisque conuentibus frequens strepitus excitatur, Olybri parens carissime Augustorum. Quamobrem egregia sublimitas tua ipsius auctoritate præceptionis, & patria præstet, & legi, ut populo dissidententi nulla intra vigesimum lapidem, vel religio ad coëundum possit esse, vel copia; ut si cessare non vult migret ut iussum est, insana collectio, &c.* Ac neansam,

accipias hanc lectionem sollicitandi, ut pro *viceſimum* reponas *centefimum*, quemadmodum in Tacito feciſti; idem Auguſtus ad ipſum Aginatium Vicarium eâ de re ſcribens, ijs verbis uſus eſt: *iubemus, ut nullus intra vigefimum lapidem conuentus habeatur.* Anno poſtmodum 371. facta eſt poteſtas Vrſicino in Italiam redeundi, dummodò abſtineret Vrbe, & Suburbicarijs Regionibus. Reſcriptum extat Impp. Valentiniani, Valentis, & Gratiani ad Ampelium P. V. in quo hæc inter cetera habentur: *Dudum Vrſicini inquietudine pro-uocati, fauentes concordie populi Chriſtiani, quie: i etiam Vr-bis ſacraſſima prouidentes, uno interim loco intra Gallias dumtaxat perturbatorem tranquillitatis publicæ ſtatuera-mus iure cohiberi, ſcilicet ne applicatione morum late diſſenſionis incommodum ſpargeretur. Verùm natura noſtra manſuetu-dine leuigati, ita memorato abſcedendi copiam dedimus, ne ad Urbem Romam, vel certè Suburbicarias Regiones pedem inferat.* &c. Idem ſtatutum de erroris contortibus. Et in reſcripto ad Maximinum Vicarium Urbis: *ex quo oritur, ut Vrſicino, quem propter quietem populi Chriſtiani, & debitam Religionè ac legibus diſciplinam uno interim lo-co morari intra Gallias iuſſeramus, diſcedendi copiam feceri-mus ſub ea conditione, ne vagandi arbitrium præberemus, neue ad Urbem Romam, vel Regiones Suburbicarias va-leat commanere.* &c. & infra: *ſic enim manſuetudinis no-ſtræ indulgentiam temperamus, ne occasione præſtita vicinita-te inquietorum ad aliquam forſan uociferationem religioſi populi ſtudia pronocemus.* Ex poſtremis hiſce verbis per-
ſpicuum

spicuum fit, ideo schismaticos longiùs abesse iussos, non vt extra diœcesim essent, sed ne vicinitate Urbem turbarent. Apparet post hæc, Vrsicinum Coloniae Agrippinae relegatum fuisse, Hisacem in Hispaniam amadatum, Claudianum in Africam: reliquos eiusdem partis schismaticos denuò vltra centesimum ab Urbe miliarium fuisse depulsos, necnon ex earum ciuitatum finibus, quarum plebem vel Ecclesias, vel per se, vel per simile sui vulgus exercebant, ex Gratiani & Valentiniani constitutione ad Aquilinum Vicarium ordinariam, quam profert Baronius ex eodem Codice Vaticano ad annum 381. Vides, habitam fuisse rationem finium ciuitatis, non diœceseos? Verùm quid tibi melius obstruere os potest, quàm lex 35. Cod. Theod. de Episc. & Cler. in qua Impp. Arcadius & Honorius sic loquuntur: *Quicumque residentiibus Sacerdotibus fuerit Episcopali loco detrusus, & nomine, si aliquid, vel contra custodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus, rursusque Sacerdotium petere, à quo videtur expulsus, procul ab ea Urbe, quam infecit, secundum legem diuæ memoriæ Gratiani, centum millibus vitam agat, sit ab eorum cœtibus separatus, à quorum est societate discretus, &c.* Quid? Putasne vnquamquãq; Urbem, aut sui territorij, aut Episcopalis parœciæ terminos ad centesimum lapidem protulisse? Germanæ gerræ sunt hæc, in quibus puder me, pigetque multum fuisse; nam vel me tacente vapulaturus fueras doctorum conuicio, tuorum quoque fautorum, ac gregalium.

P

Alio machinamento diœcesin Romani Episcopi aggrederis. Ais Italiam specialiter fuisse dictam, quæ prouincias omnes Italiæ continebat, exceptis Regionibus Suburbicarijs. Huius Italiæ speciatim sumptæ censæ Mediolanum fuisse Metropolin, ideò nihil ad Romanum Episcopum pertinuisse: quin duobus hisce Episcopis, Romano nempe, & Mediolanensi æquam fuisse auctoritatem. Hac de re postea videbimus. Nunc quàm mirè sis hallucinatus in hac speciali Italiæ notione, præter ea, quæ superiore diatribâ dicta sunt, amplius demonstrandum est. Si quod asseueras, verum esset, fatendum sanè foret, Mediolanensi Episcopo subiacuisset Campaniam, Brutios, Apuliam, Calabria, alias prouincias, quæ inter Suburbicarias non connumerantur; quod nemini unquam in mentem venit, ne dum vt ex vllis documentis elici id queat. Tu primus rem hæcenus inauditam patefactum venis. Iam si te patronum adoprauerit Mediolanensis Ecclesia, propè erit, vt grandem suæ diœcesi accessionem faciat. Non vides miser, in quas te angustias conijcias. Non inficiandum est, partem quandam Italiæ propriam sibi appellationem Italiæ assumpsisse; sed ea fuit, cui Vicarius Italiæ sic dictus præerat. Huic parebant quatuor Consulares, Venetiæ nimirum, Istriæque, Æmiliæ, Flaminia, cum Piceno annonario, & Liguriæ: & tres Præsides, Alpium Cortiarum, Rhætiæ primæ, Rhætiæ secundæ. Atque hæc erat Italia specialiter dicta. Quapropter videmus D. Athanasium Apologia 2. inter prouincias, quarum

Episcopi Concilio Sardicensi adfuerant, hæc enumerare, Italiam, Picenum, Tusciam, Campaniam, Calabriam, Apuliam, Brutios. Et in epistola ad solitarios: *πλείους δὲ ἤσαν Ἐπίσκοποι ὑπὸ τῆς Ρώμης, καὶ τῆς Ἰταλίας πάσης, Καλαβρίας τε, καὶ Ἀπυλίας, καὶ Καμπανίας,* &c. Quem locum quum & tu laudaueris, cur non animaduertisti, prouincias illas, quæ ex Suburbicarijs Regionibus non erāt, distinctè separari ab Italiâ angustius acceptâ? Ac sanè catalogus ipse Episcoporum Concilij Sardicensis, qui adhuc extat licet mutilus, hosce habet subscriptos: *Lucillus ab Italia de Verona: Fortunatianus ab Italia de Aquileia: Seuerus ab Italia de Rauenna: Ursacius ab Italia de Brixia: Protasius ab Italia de Mediolano: Stercorius ab Apulia de Canusio: Maximus à Tuscia de Luca.* Sic in catalogo Episcoporum, qui synodo Arelatensi interfuerunt, hosce reperio: *ex prouincia Campaniæ ciuitate Capuana Protus Episcopus: ex Prouincia Apuliæ ciuitate Arpientium Pardus Episcopus: ex prouincia Italiae ciuitate Mediolanensi Protasius Episcopus.*

Illud porrò in memoriam reuocandum, quòd superiore dissertatione mōnuimus, specialem hanc Italiæ appellationem vsurpatam non fuisse ante Vicarium Italiæ constitutum; quod sub Constantini Magni imperio contigit, quum nimirum quatuor Præfecti Prætorio sint creati. Ideò spectare hūc nequit, quod tradit Euseb lib. 7. cap. 24. Hist. Eccl. Imperatorem Aurelianum, vbi cognouisset, Paulum Episcopum Antiochenum Synodi sententiâ ab Episcopatu eiectum renuere:

è domo exire, quæ propria erat eius Ecclesiæ, iussisse, ut id obtineret, quod Romanus Episcopus, eiusque Synodus decreuissent. Sic enim capienda sunt verba illa: *οἱ καὶ τῆς Ἰταλίας, καὶ τῶν Ρωμαίων πόλιν ἐπίσκοποι.* &c. Licet enim vniuersus Occidens specialis esset diœcesis Romani Pontificis, ut mox dicemus, crebrius tamen ex Episcopis solùm Italiæ Synodus congregabatur, ne remotiorum partium Antistites molestiâ afficerentur.

Eam ob causam putant quidam, Episcopum Italiæ se Liberium appellasse in epistolâ ad Orientales Episcopos apud Socratem lib. 4. cap. 11. Verùm aliter ego sentio, latensque ibidem vlcus deprehendisse me profiteor. Adeo enim est insolens ea loquendi formula, ut excepto hoc vno Socratis loco nusquam alibi eam reperias. Tolerabilius videretur, si alius quispiam Liberium Italiæ Episcopum nominasset. Ipsum hac se præter morem appellatione insigniuisse, nemo fanus existimauerit: quum Romani Pontifices ne se Romæ quidem Episcopos dicere consueuissent, sed Episcopos simpliciter: *Julius Episcopus: Liberius Episcopus: Damasus Episcopus,* &c. Aio itaque aut Socratem ipsum oscitanter Latina Græcè reddidisse, aut peccasse librarium. Procliuius est ut credam, epigraphen Latinæ Epistolæ sic fuisse conceptam: *Liberius Episcopus Italiæ atque Occidentis Episcopi.* &c. Socrates non animaduersâ distinctione hoc puto transtulit: *Λιβέριος ἐπίσκοπος Ἰταλίας, καὶ οἱ καὶ τῶν δούσων ἐπίσκοποι,* &c. Quòd si quis in librarium reijcere culpam malit, quum ita fortasse scriptum à So-

crate esset: Λιβέριος ἐπίσκοπος, οἷ τε Ἰταλίας, καὶ οἱ καὶ τῶν δυ-
 σιν ἐπίσκοποι, perfacile suspicari licet, librarium, dum
 hæc ex dictantis ore exciperet, similitudine soni dece-
 ptum vuculas illas οἷ τε omisisse, quasi geminatio esset
 priorum syllabarum Ἰταλίας. Inde codicum deprauatio
 etiam in Nicephori historiâ, qui ea omnia ex Socrate
 exscripsit. Neminem fore puto adeo aut hebetis, aut
 pertinacis ingenij, qui alterutri ex hisce coniecturis
 non sit assenturus, si animaduernerit in libello, quem
 Legati Orientales Liberio dederant, vt est apud eun-
 dem Socratem, extare verba illa: πρὸς τὴν χρηστότητα σου,
 καὶ πρῶτας τὰς Ἰταλίας τε καὶ δυτικὰς ἐπισκόπους χάριμα κομι-
 ζομεν, ad bonitatem tuam, atque ad omnes Italos Occidenta-
 lesque Episcopos litteras afferimus. Nec minus in ipsâ Li-
 berij epistolâ hæc legi: πρὸς τε τὴν ἐμὴν ἐλαχίστην, καὶ
 τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ δυτικῶν πρῶτων, &c. ex sententiâ tenuita-
 tis meæ, Italarumque atque Occidentalium omnium. Pro-
 inde quocumque tandem modo scripserit Socrates,
 satis apparet vocem Italiæ non Liberio, sed alijs Epif-
 copis aptandam esse. Neque est, cur tu mysterium
 subesse aliquod suspiceris in verbis Eusebij, siue Aure-
 liani, quòd Episcopo Urbis Romæ præponantur Epif-
 copi Italiæ. Etenim vel pueri te docebunt, non abhor-
 rere hanc loquendi formam ab eo, quod aiebat Poëta:

Troas reliquias Danaûm, atq; immitis Achilli.

aut quod in Euangelio legimus: *dicite discipulis, & Pe-
 tro*, qui vtique primus erat discipulorum: atque ita
 nominatur à Matthæo Apostolo, quamuis nec ætate

alios superaret, nec ceteris prior ad Apostolatam fuisset vocatus. Igitur Aurelianus Imperator causam illam Episcopis Italiae demandans, Romanum speciatim nominavit tanquam eorum caput. Atque ita interpretatur Zonaras in praefatione ad Synodum Antiochenam.

ὁ (inquit) οἱ τῆς σιωδῶς πρὸς τὸν βασιλέα Αὐρηλιανὸν τῶν πρὸ τούτου αἰέθερον καὶ ὅς τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔπιπέσει καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν ἄρχιερωσὶν ἐκέλευσε πᾶ κατὰ τὸ Παῦλος ἔπιπέσει αἰεταῖ. καὶ εἰ δικαίως καθήρηται, ἐκδιώξαι αὐτὸν τῆς Ἰουστιανῶν ἐκκλησίας. ὃ καὶ γέγονεν, ὡς ὁ τῶν Γαμφίλων Εὐσέβιος ἱστορεῖ, Itaque patres Synodi de eo ad Aurelianum Imperatorem retulerunt. Ille vero Romanae Ecclesiae Episcopo, eiusque Antistitibus iussit de Paulo inquirere, et si iuste depositus esset, eum ex Christianorum Ecclesia expellere; quod etiam factum est, uti scribit Eusebius Pamphili.

Itaque Italiae specialiter sumptae, quae sub Vicario Italiae erat, Mediolanum Metropolis dicebatur. Quod intelligendum est de saeculari iurisdictione, non de Ecclesiastica: neque enim aut Ravennae, aut Aquileiae Episcopi subiecti erant Mediolanensi. Neque vllum in Italia Episcopum reperies praeter Romanum, qui Metropolitanos sub se haberet. Sed ratione habitae magnitudinis Urbis illius, quam celebrat Procopius. lib. 2. de bello Gotico, alijque, in qua & Imperatores ut plurimum commorabantur, & Vicarius ipse Italiae residebat, caput Italiae restrictius acceptae, & Metropolis dicebatur. Ceteroquin Liguria caput censenda potius fuerat: ideoque eius provinciae Thesaurus, &

Gynæcium Mediolani erat, vt colligitur ex Notitiâ Imperij, in quâ, *præpositus Thesaurorum Mediolanensium Liguria: & Procurator Gynacij Mediolanensis Liguria.* Duo ill' officia, & Aquileia, Venetiæ caput habebat. Eadē Notitiâ: *præpositus Thesaurorum per Italiã Aquileia, & procurator Gynacij Aquileiensis Venetia inferioris.* Et tamen si fuisset Mediolanū Metropolis illarum prouinciarum, non ideo tamen necessario conuequebatur, earum omnium curam Ecclesiasticam pertinuisse ad Episcopum Mediolanensem. Neq; enim conueniebant in omnibus sæculares Magistratus, atque Ecclesiastici, vt superiori capite abundè docuimus. Mediolanensis, & Aquileiensis Ecclesia pari quodammodo passu ambulabant. Itaq; mos quodam tempore inualuit, vt earum se Episcopi inuicem ordinarent, c. pudenda, 24. q. 1. Non tamen id absque Romani Pontificis consensu, nempe (vt ibidem dicitur) quum *pro longinquitate, vel difficultate itineris, ab Apostolico onerosum illi fuerat ordinari.* Igitur munus erat Apostolici, hoc est Romani Episcopi, ordinandi Metropolitanus in suâ speciali diœcesi (scilicet in toto Occidente) sicut & aliorum Patriarcharum in suâ. Verum ob itinerum difficultatem, ac locorum interualla, præstantiori cuidam ex Metropolitanis vices suas tradens ceteris eum præficere consueuerat, quem & Primatis nomine insignibat, vt in Gallijs, & Hispanijs, alijsq; longinquis prouincijs factum legimus. Non tamen vt rebus omnibus Metropolitanos iisdem Primatibus subijceret, quemadmodum ipsis Patriarchis sub-

sunt; sed *saluis priuilegijs* (vt aiebat Hormisda Pontifex ad S. Remigium Remorum Episcopum), *qua Metropolitanis decreuit antiquitas*. Idem ad Salustium Hispanensem Episcopum: *Vices itaque nostras per Baticam Lusitaniamque prouincias, saluis priuilegijs, qua Metropolitanis decreuit antiquitas, presenti tibi auctoritate committimus. &c.* Leo primus Anastasio Thessalonicensi Episcopo: *sicut praecessores mei praecessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuae, priorum sequutus exemplum, vices mei moderaminis delegaui, ut curam quam vniuersis Ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostrae mansuetudinis, effectus adiuuare, & longinquis ab Apostolica Sede prouincijs praesentiam quodammodo nostrae visitationis impenderes. & infra; igitur secundum sanctorum patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, Metropolitanos singularum prouinciarum Episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuae cura praetenditur, ius tradita sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus. Huiusmodi priuilegio videtur interdum fuisse decoratus Antistes Mediolanensis, quamuis non vsurpatâ Primatis appellatione: praesertim verò ex quo Ecclesiae illi praefuit D. Ambr. Quamobrem & is Sirmiû perrexit ad creandum Metropolitanam, vt in eius vitâ tradit Paulinus. Quod non ex propriae Sedis auctoritate fecisse credendus est, vt existimauit Berterius, sed ex Romani Pontificis delegatione. Neque enim aut Mediolanensis, aut alius quispiam Metropolitae plures sub se habebat prouincias. Ex eo intelligimus, in causâ Priscillianistarum*

lianistarum delegatas à Romano Pontifice suas vices Præsuli Mediolanensi: quod pluribus demōstrat Baronius tomo 5. Annalium. Huc spectant, quæ traduntur in actis Concilij Toletani, & Taurinensis: ac quòd scriptum est in quinto canone eiusdem Taurinensis Concilij: *siquis ab eius (Fœlicis) communione se voluerit sequestrare, in nostra sanctæ pacis consortium suscipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriae Ambrosij, vel Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis dudum latus: non intelligendum est, habitam fuisse rationem litterarum tam Ambrosij quàm Romani Pontificis, ut alterutri parendum, Concilium illud sibi constituisset. Sed particula, vel, declarandi vim eo loci obtinet, perinde quasi dixissent: iuxta litteras Ambrosij, vel (ut verius dicamus) Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis, cuius nimirum nomine litteras Ambrosius scripserat, eius illâ in re vices sustinens. Nam quæ alioquin auctoritas Archiepiscopo Mediolanensi, ut ab eius præscripto discedendum neutiquam putarent Gallicani Patres, atque Hispanici? Id actum, ubi S. Ambrosius sequutus est Damasi præiudicium: quâ de re ita Seuerus Sulpicius lib. 2. sac. hist. *Priscillianistæ, ubi Romam peruenère, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem eius admissi sunt: Regressi Mediolanum, æquè aduersantem sibi Ambrosium repperunt. Quod ait, æquè aduersantem, intelligit, neque in conspectum Ambrosij admissos. Id tradit in Chronicis Idatius Lemicensis Episcopus, qui illâ etate viuebat, Priscillianus declinans in hæresim Gnosticarum, per Episcopos, quos sibi in**

Q

eâdem prauitate collegerat, *Abula* Episcopus ordinatur. Qui aliquot Episcoporum Concilijs interdictus, Italiam petiit, & Romam, ubi ne ad conspectum quidem sanctorum Episcoporum *Damasi* & *Ambrosij* receptus, cū his, cum quibus iuerat, redit ad Gallias. Is videtur mos fuisse hæreticis, ut quum Romæ impetrare nihil possent, *Mediolanum* pergerent, in amplissimam scilicet ciuitatem, ubi Imperatoris sedes erat; ut si eius Episcopo imponere quoquo modo potuissent, Principis quoque præsidium sibi compararent. Id fecisse legimus *Iouinianum* cum socijs: verum admonita à *Siricio* Papa *Mediolanensis* Ecclesia, eodem damnauit, & expulit. Quod subdit *Sulpicius* de iisdem *Priscillianistis*: tum vertere consilia, ut qui à duobus Episcopis, quorum eâ tempestate summa auctoritas erat, non illuserant, largiendo, & ambiendo ab Imperatore capita extorquerent. Quamquam dici posset, scriptorem hunc minus propriè loquutum, potius tamen censendum est, non de Pontificia potestate, quo ad *Ambrosium* pertinet, id extulisse: sed summæ auctoritatis Episcopum illum nominasse ob vitæ sanctitatem, ob doctrinæ, atque eloquentiæ præstantiam; ob eam, quâ plurimum valebat, gratiam, cum apud *Damasum* ipsum, tum apud Imperatorem. Ut enim *Damasus* dignitate præstabat, ita quorundam splendore virtutum magis coruscabat *Ambrosius*. Quò etiam referendum est quod legitur apud *Paulinum*, *Reginam* *Marcomannorum* *Ambrosij* famâ commotam, Christianisque sacris iniciatam, non ab Ecclesiarum capite Romano Põ-

tifice, sed ab ipso Ambrosio fidei formulam petijisse: eūdem quoq; voluisse inuisere; adeò virtutum eius famam late spargebatur. Animaduertendum etiam quod ait Sulpicius, *E A T E M P E S T A T E*, quibus verbis summam illam auctoritatem Ambrosio accommodat, non alijs pro tempore Mediolanensibus Episcopis: Quod de Damaso, & Romanis Præsulibus dici nequit. Non absimile est, quod de Rhetirio Augustodunensi Episcopo protulit D. Augustinus lib. 1. contra Iulianum Pelag. cap. 3. *Rhetitium ab Augustoduno Episcopum magnæ fuisse auctoritatis in Ecclesia tempore Episcopatus sui, gesta illa Ecclesiastica nobis indicant, quando in Vrbe Romana Melchiade Apostolicæ Sedis Episcopo sedente cum alijs iudex interfuit, Donatumque damnauit.* Itaque magnæ auctoritatis Ambrosius, non tam suæ Ecclesiæ prærogatiuâ, quàm virtutum, & doctrinæ merito. *Esse enim (vt aiebat S. Leo epist. 62.) diuersa nonnunquam sunt merita Præsulum, tamen iura permanent Sedium.* Nihil est igitur, cur tu, Anonyme, Mediolanensem Ecclesiam Apostolicæ Sedi conferas. Nam quòd tempora quòque ad tuam sententiam fulciendam leuiter tangis, quibus ruptâ sacramenti reuerentiâ subduxere se Mediolanenses Episcopi à Pontificis auctoritate, more tuo facis, vt qui Romano Pontifici infestus, Arrianis, ac Nouatianis patrociniū accommodasti, schismaticis quòque fauere videaris. Cæterum Ambrosius ipse arguet te mentientem, qui quum scripserit in Orat. in Satyrum: *percunctatus Episcopum est, si cum Epis-*

copis Catholicis, hoc est si cum Romana Ecclesia conueniret, utique innuit, quænam Ecclesia ceterarum vertex censenda est, ut quæ cum illa non conueniat, catholica haberi nequeat. Cur enim non Mediolanensi potius Ecclesiæ id iuris tribuat? Quia nimirum inter membra suo capiti subiecta eam esse probè callebat, & Metropolitam se quidem norat, sed ex ijs, qui in speciali Romani Patriarchæ diocesi sub eo constituti erant. Hoc ex ipsius epistolâ 78. facile elicies. In Synodo Capuanâ anno Christi 389. delegata fuit Theophilo Episcopo Alexandrino causa inter Euagrium, & Flavianum, qui eodem tempore Ecclesiæ Antiochenæ electi erant Episcopi. Igitur Ambrosius Theophilum monet, uti suæ sententiæ auctoritatem adhibeat Pontificis Maximi. Verba epistolæ illa sunt inter cetera: sanè referendum arbitramur ad sanctum fratrem nostrum Romana Sacerdotem Ecclesiæ: quoniam præsumimus ea te iudicaturum, quæ etiam illi displicere nequeant. Ita enim erit consultum sententiæ, ita pacis, & quietis securitas, si id vestro statuatur Concilio, quod communioni nostræ dissensionem non afferat. Ut nos quoque accepta vestrorum serie statutorum, quum id gestum esse cognouerimus, quod Ecclesia Romana haud dubiè comprobauerit, lati fructum huiusmodi examinis adipiscamur. Quàm infeliciter actum cum Ecclesiâ Mediolanensi, quòd tu eâ tempestate natus non sis; siquidem persuadere Ambrosio poteras, scriberet Theophilo, uti ad se referret, non ad Romanum Pontificem de controuersia illâ Antioche-

nâ : eadem enim iura sibi competere. Vide, quas nugagas ; & cuius præter ea momenti censendum sit, quod innuis, à Patribus Africanis præter Romanum Pontificem consultum olim fuisse Simplicium Mediolanensem, de infantibus, quos Donatistæ baptizabant. quid ni enim sententiam exquirerent viri sapiētissimi, magniq; in Ecclesiâ nominis? an non & hoc licuisset, etsi nō fuisset Episcopus? Sed non inficias imus, ex Metropolitanis Romanæ diœceseos præcipuū esse habitū Mediolanensem. Obseruat Gratianus in suo Decreto dist. 17. cap. vlt. in subscriptione duorum Romanæ diœceseos Conciliorum sub Symmacho, Episcopum Mediolanensem præponi Rauennati, hincque colligitur eius sedis prærogatiuam. Addere poterat & tertium: nam in quintâ Synodo sub Symmacho post ipsum Papam Metropolitanam, qui tunc aderant, hoc ordine subscripti reperiuntur: *Calius Laurentius Episcopus sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ: Petrus Episcopus Catholica Rauennatis sanctæ Ecclesiæ: Eulalius Episcopus Ecclesiæ Syracusanae.* Verum non oportuit Gratianum hisce exemplis esse contentum ad regulam statuendam de dignitate Mediolanensis Ecclesiæ; etenim suspicari possumus, prælatum eo tempore Laurentium, quòd antiquior esset ceteris Metropolitanis. Nam in Patriarchalibus tantum sedibus nulla habebatur ratio antiquioris Antistitis, sed suum cuiq; ius seruabatur, prout antiquitùs inductum fuerat. Inter Metropolitans verò sicut & inter Episcopos, antiquitas electionis at-

Q iiij

tendebatur. Itaque in alijs Synodis alios Archiepiscopos Mediolanensi prælatos videmus. In Romano Concilio, quod celebratum est præfidente Iulio Papa, Metropolitæ hoc ordine describuntur: *Benedictus Aquileiensis: Rufus Carthagenensis: Agapitus Ravennas: Iulius Mediolanensis.* In Concilio Aquileiensi sub Damaso, primo loco supra ceteros sedit *Valerianus Aquileiensis*, secundo *Ambrosius Mediolanensis.* In Concilio quodâ sub Sergio secundo, prior nominatur ab Anastasio Bibliothecario, *Gregorius Archiepiscopus Ecclesiæ Ravennensis*, deinde *Angelbertus Archiepiscopus Ecclesiæ Mediolanensis.* Constat profectò per amplam fuisse Mediolanensis Archiepiscopi prouinciam, utpote quæ protenderetur per Liguriam, Æmiliam, Venetiam, aliâsq; regiones. Quod elicitur ex epistolâ 82. Diui Ambrosij ad Ecclesiam Vercellensem: *Confligor (inquit) dolore, quia Ecclesia Domini, quæ est in vobis, Sacerdotem adhuc non habet; ac sola nunc ex omnibus Liguria, atque Æmilia, Venetiarumque, vel ceteris finitimis Italiæ partibus, huiusmodi eget officio, quod ex eâ aliæ sibi Ecclesiæ petere solebant. Et quod verecundius est, mihi adscribitur vestra intentio, quæ affert impedimentum. Nam quum sint in vobis dissensiones, quomodo possumus aliquid aut nos decernere, aut vos eligere? Scio fuisse, qui hanc epistolam suspectam haberet, quod Venetias nominet. Verum, ut rectè monuit doctissimus Card. Bellarminus in Libro de Scriptor. Ecclesiasticis, non Vrbs Venetiarum eo loci intelligitur, sed Prouincia, quæ in superiorem,*

& inferiorem diuidebatur, ideo plurium numero appellari consueuerat. Paulus Vuarnefridus Diaconus lib. 2. hist. Longobar. *Venetia enim non solum in paucis insulis, quas nunc Venetias dicimus, constat; sed eius terminus à Pannonia finibus vsque Adduam fluuium protelatur. Probatum hoc Annalibus libris in quibus Pergamus ciuitas esse legitur Venetiarum: nam & de lacu Benaco in historijs ita legitur: Benacus lacus Venetiarum, &c.* Vetus lapis Neapoli: M. MÆCIO. MEMMIO. FVRIO. BALBVRIO. CÆCILIANO. PLACIDO. C. V. PONTIFICI. MAIORI. AVGVRI. PVBLICO. P. R. QVIRITIVM. QVINDECIM. VIRO. SACRIS. FACIVNDIS. CORRECTORI. VENETIARVM. ET. HISTRIÆ. &c. Scribit etiam Anastasius Bibliothecarius in vitâ Hadriani; *Carolus Francorum Regem inter ceteras prouincias tradidisse Pontifici maximo vniuersum Exarchatum Rauennatum, sicut antiquitus erat, atque prouincias Venetiarum & Histriam, &c.* quæ propè verba legere quoque est apud Leonem Episcopum Hostiensem lib. 1. chron. Casin. cap. 9. dum loquitur de concessione à Pipino Rege filijsque Pontifici factâ. Atque hinc nomen suum plurium numero adepta est nobilissima Venetiarum ciuitas, quòd ex vtrâque Venetiâ, tam inferiore quàm superiore confluerint populi ad eam condendam, præsertim ex Patauio, Aquileiâ, & Altino. Porrò non eo pacto loquutus fuisset Ambrosius, nisi Episcopus habuisset sibi subiectos ex omnibus illis Prouincijs.

Q iiiij

Suberat illi ex Venetiâ Episcopus Veronensis, quod colligitur ex eius ep. 64. & 65. ex Æmiliâ Faentinus, quod in Ambrosij vita Paulinus innuit: Forocorneliensis, quod patet ex eiusdem Ambrosij epistolâ 44. Bononiensis, quod præter Paulinum ex pluribus Ambrosij locis elicitur, & fatetur Sigonius in libro de Episcopis Bononiensibus. Porro in epistolâ Eusebij Mediolanensis Episcopi ad Leonem primum Papam subscriptos videmus inter suffraganeos Episcopos Regiensem, Placentinum, Taurinatem, Iporiensem, Augustanum, Curientem primæ Rhetiæ. Eâ de causâ videbatur Mediolanensis Antistes inter Italos Metropolitanos Romano Patriarchæ subiectos primas quodammodo tenere. At Io. Candidus in commentarijs Aquileiensibus lib. 4. Epistolam recitat Leonis Papæ Octavi ad Rodoaldum Patriarcham Aquileiensem, quâ statuit, vt inter omnes Italicas Ecclesiarum Sedes, prima sit post Romanam Aquileiensis, asserens idem priuilegium à Petro Apostolo S. Hermagoræ Aquileiensi Episcopo fuisse concessum. At si vniuersam diœcesim respiciamus, id potius tribuendum videtur Carthaginensi Metropolitæ. Leo nonus epist. 3. *Noueris ergò procul dubio, quia post Romanum Pontificem primus Archiepiscopus, & totius Africa Metropolitanus est Carthaginensis Episcopus.* Nisi quis ad Africanas solum regiones hæc referre velit. Videmus profectò in Synodo sub Iulio habitâ Carthaginensem descriptum post Aquileiensem. Constat tamen sub Clemente

mente secundo ortum fuisse dissidium de cessione inter tres illos Metropolitans Aquileiensem, Rauennatem, Mediolanensem: ac pro Rauennate pronunciatum fertur, qua de re Sigonius lib. 8. de Regno Italiae, & Hieronymus Rubeus in Histor. Rauennate.

Compertum iam nobis est, eos qui à Romano Pontifice aliquid petebant, alijs quoq; Episcopis eius dioceseos scribere consueuisse, quos nimirum sciebant in consilium ab ipso adhiberi solitos. Iulius Papa in epistola ad Eusebianos apud Athanasium Apol. 2. ὅτι εἰ καὶ μένο· ἐγραψα, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ μόνον ἔστιν αὐτῇ ἡ γνώμη, ἀλλὰ ἔτι πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰταλίᾳ καὶ τῶν ἐν ταῖς τοῖς μέρεσιν ἐπισκόπων. *Tametsi solus sum qui scripsi, non, mea tamen solius sententia est, sed omnium fratrum, omniumq; his in regionibus Episcoporum.* Ideo D. Basilius quo tempore malè audiebat apud Pontificem maximum, ad quosdam Occidentales Episcopos litteras dedit, quibus litteris conciliare illos cum ipsorum capite sibi studebat. In ijs hæc leguntur præter cætera: Εἶτε κεφαλὴν ἑαυτῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας λογίζεσθε, ἢ δύναται ἡ κεφαλὴ εἰπεῖν τοῖς ποσὶ, χρεῖαι ὑμῶν οὐκ ἔχω. Εἶτε ἔτι ἐν ἄλλῃ πᾶσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελῶν ἑαυτῶν τίνασθε, ἢ δύνασθε λεγῆν τοῖς ἐν ταῖς αὐτῶν σώματι τετραγυδροῖς ἡμῖν, τὸ χρεῖαι ὑμῶν οὐκ ἔχομεν. *Sive caput vos ipsos uniuersalis Ecclesie repretatis, non potest pedibus dicere caput, nõ est mihi opus vobis. Sive in reliquum vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem locatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore cõstituti sumus, non estis nobis necessarij.* Videtur caput appellare Ecclesie Occidentalis Episcopos, quatenus diocesim

R

efficiebant Romani Pontificis. Singulos autem considerans inter cætera Ecclesiæ membra collocat. Erant qui præter ipsum Pontificem præcipuis tantùm eius Metropolitanis scriberent; quemadmodum fecisse D. Io. Chrysolomum legimus apud Palladium in dialog. Siquidem certiores reddidit de suâ ab Episcopatu extrusione tum Innocentium Papam, tum Venerium Mediolanensem, & Chromatium Aquileientem Episcopos. Porrò legati ex Concilio Lamplaceno Orientalium Arianorum, ubi Romæ fidei professionem coràm Liberio edidissent iuxta præscriptum Nicenæ Synodi, idem præstiterunt (vt scribit Socrates) in totâ ferè diocesi Romanâ, atq; eius rei litteras secum tulerunt ab Episcopis Italiæ, Siciliæ, Galliæ, atq; Africæ. Nimirum vt si quid noui postea emerisset, haberent eisdem Episcopos testes, atq; adiutores apud summum Pontificem. Ac tum quidem præcepit Liberius suis litteris (quarum meminit D. Basilus Epist. 54.) vt ij, qui eiectioni suis è sedibus fuerant, in easdem restituerentur, quæ res euentum sortita est. At tu putas ne Anonynte, aut Mediolanensem Episcopum, aut alium ex ijs, quos legati conuenerant, id sibi iuris sumpsisse? aut si ausi hoc essent, reperisse, qui sibi parerent? non iam hoc dixeris, aut cogitaueris, si quid solidæ, si quid sanæ mentis tibi est. Eutyches etiam Constantinopolitanus presbyter, & archimandrita, de controuersiâ fidei Constantinopoli exortâ non tantùm scripsit ad summum Pontificem, quem etiam dicebat se appellasse,

verum & ad alios Italos Episcopos. Quid tamen ij rescripserunt? audi Petrum Episcopum Rauennatem: *In omnibus autem hortamur te pater honorabilis, ut his, quæ à Beatissimo Papa Romanæ Ciuitatis scripta sunt, obedienter attendas, quoniam beatus Petrus, qui in propria sede & uiuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei ueritatem. Nos enim pro studio pacis, & fidei, extrâ consensum Romanæ ciuitatis Episcopi causas fidei audire non possumus. Quod fieri antiquitus consueuerat cum Episcopis Romanæ diœceseos, præsertim cum Italis, quos sæpius Romanus Pontifex arcessebat ad deliberandum de totius Christianæ Reipublicæ negotijs, hodieq; fit cum Cardinalibus, hoc est cum sex Episcopis Papæ adstantibus, & cum primoribus Presbyteris ac Diaconis Romanæ Ecclesiæ, quorum ipse Pontifex consilio utitur. Cõpertum faciliè habere potes, Gallorum Regem aliósque Principes, quum legatos suos Romam mittunt, non ad Pontificem solùm dare litteras, sed & ad Cardinales. Hi enim successerunt Pontificis consiliarij in locum Episcoporum Occidentis. Atque hic ipse dies, quo hæc scribo, (quo etiam Natalis celebratur creationis summi optimiq; Pontificis Pauli V. coacto Cardinalium senatu non tantum ad sacra solemniter faciendâ, sed & ut gratulationis officio de more fungantur,) in mentem reuocat, fieri hæc olim consueuisse ab Episcopis, quicâ de causa Romam conueniebant. Sixtus Pontifex in epistolâ ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum anno Christi 433. *Ad beatum Apostolum Petrum**

fraternitas uniuersa conuenit : ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coëpiscopi nostri illum gratulationis testem, quem habemus honoris exordium. Sancta namq; & venerabili Synodo, quam Natalis mihi dies fauente domino congregarat . quia sic credendum est, ipse praesedit &c. & in Epistolâ ad Io. Episcopum Antiochenum : audiuit uniuersa fraternitas, quae ad Natalis mei conuenerat diem, qualiter bono humani generis Apostolicae sedis me praeside gratulentur, &c. Hilarius Papa in Epistolâ ad Episcopos Tarraconensis prouinciæ: lectis ergo in conuentu fratrum, quos Natalis mei festiuitas congregarat litteris uestris &c. Ea festiuitas inter solemnia connumerabatur, ueluti illa indicant, quæ profert Anattasius Bibliothecarius in uitâ Hadriani primi : Denique eius beatitudo fecit & farum maiorem in eadem beati Petri Ecclesia in typum crucis, qui pendet ante presbyterium, habentem candelas mille trecentas, & septuaginta. Et constituit ut quatuor vicibus in anno ipsum farum accenderent, id est in Natiuitate Domini, in Pascha, in Natali Apostolorum, & in Natali Pontificis.

CAPVT QVARTVM.

*ALIA INTERPRETATIO NICÆ-
ni Canonis sexti. Anonymus in explicandis verbis Conc.
Chalcedonenfis fallitur, & fallit. De particula Et. Ex
Nicæno Canone id minimè elici, quod Anonymus putat.
Quadruplici ratione consideratus Rom. Pontifex. De more
antiquo. Maiorem fuisse Episcopi Alexandrini diœcesim,
quàm Præfecturam Augustalem. Pentapolis à Præfectu-
râ Ægypti separata. Qua in re præfides Ecclesiastici cum
secularibus conuenirent. Vetus Ecclesia consuetudo quan-
ti facienda. Emaculatus Concilij Ephesini insignis locus.
Sicilia provincia in diœcesi Romanâ.*

VÆ mea sit de sexto Canone Concilij Ni-
cæni sententia, iam exposui. Ea neq; à Ru-
fino discrepat, neq; à te; si Rufinum rectè
capias: si te doceri linas, quænam fuerit pe-
culiaris Romani Patriarchæ diœcesis. Dabit tamen be-
neuolus lector hanc mihi veniam, vt & aliam interpre-
tationem, quæ dudû adolescenti venit in mentem mihi,
apponam. Ait Canon: *Antiqui mores obtineant, qui
sunt in Ægypto, & Libyâ, & Pentapoli, vt Alexandrinus
Episcopus horum omnium habeat potestatem, nam ea quoq; est
Romano Episcopo consuetudo.* Putabam ego hoc fermè vo-

R iij

luisse Nicænos patres: *Id seruetur in vniuersa Alexandrina diœcesi, quod ex antiqua consuetudine inductum est, nam & ipsi Romano Episcopo mos est id probare, quod ex vetere usu in Ecclesia inualuit.* Perinde atq; voluisset Concilium in eo Canone sanciendo normam sibi ex eo proponere, quod Romanus Pontifex consueuisset. Exploratum enim ijs Patribus erat, Romanam Ecclesiam seruantissimam esse veterum institutorum. D. Leo epist. 79. ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum, dum loquitur de presbyterorum ordinatione missarumq; celebratione in solemnibus festiuitatibus: *Studiosè ergo dilectionem tuam, & familiariter admonemus, vt quod nostræ consuetudini ex forma paternæ traditionis insedit, tua quoq; cura non negligat, ac per omnia nobis & fide & actibus congruamus.* Neq; mirum, si veteris consuetudinis exemplum desumendum proponeretur ex Romanâ Ecclesiâ, etenim, vt aiebat Rufinus in expositione symboli, *in Ecclesia Urbis Romanæ neq; hæresis vlla sumpsit exordium, & mos ibi seruetur antiquus.* Sed & hodie quanto studio antiquas traditiones asserit? qua de re bellum acrius geritur cum sectarijs? Neque nouum est, vt Synodi ea sibi statuenda proponerent, quæ probari norant à Pontifice maximo. Patres Ephesini Concilij an non professi sunt, sententiam se esse sequutos, & regulam a Cœlestino Papâ præscriptam in damnando Nestorio? *πὶ πύπῳ* (aiebat inter cætera Firmus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus) *Ἐπιβόσασα δὲ, κερνοικῶ καὶ ἀποτολικῶ αὐτῶ καὶ τοῖσδε κρίσιν, formam illam executioni mandauimus Cano-*

nicum, Apostolicumq; iudicium in illum proferentes. Non ab-
 similia videre est in Concilio Chalcedonensi, aliisque.
 Atq; hac quidem ratione interpretabar olim Nicænum
 canonem, quum (vt verum fatear) acquiescere non om-
 nino possem doctissimorum hominum opinioni, exi-
 stimantium, ideò à Concilio id fuisse statutum de po-
 testate Alexandrini Episcopi, quia consueuisset Roma-
 nus Pontifex regimen eidem permittere illarum pro-
 uinciarum. Verum assentum postea facilè præbui in-
 terpretationi, quam superiori capite firmaui: agi nimi-
 rum eo canone de modis Patriarchatum, ac proinde
 de speciali diœcesi Romanâ; quum præsertim viderem,
 non alio pacto intellexisse Patres secundæ Synodi Ni-
 cænæ, qui Canone 17. sic loquuntur: *sancta & vniuersa-
 lis Nicæna prima Synodus antiquam consuetudinem iubet
 seruari per Ægyptum, & provincias, quæ ab ipsa sunt, ita
 vt horum omnium Alexandrinus Episcopus habeat potesta-
 tem, dicens quia & in Romanorum ciuitate huiusmodi mos
 præualuit, &c.*

Renuisti Romanorum Præfulum quantumuis san-
 ctitate per illustrium, ipsiusque Paschasini Episcopi
 testimonium in Chalcedonensi Concilio tanquam
de domo, & de sinu proprio prolatum, dum sextum
 canonem Nicænum recitaret cum eo (vt ais) addita-
 mento, *Ecclesia Romana semper habuit primatum*, quia
 nimirum erat Paschasinus Pontificis Romani Legatus.
 Addis etiam impudentissimè, à Concilio repudiatum
palàm, & apertè. Quid nū igitur verba profers huiusce

repudiationis? Quibus iudicij vsus est, atque oculorum, secus procul dubio videtur ex interlocutione iudicum, qui in eo Concilio erant. Eorum verba sic habent: *ἐκ τῆς πεπραγμένων, καὶ ἐκ τῆς ἐκαστῆς κατὰ μέρος συνουσίας, καὶ πάλαι μὲν ταπεινότητι, καὶ ἄξιοι πρῶτον, καὶ τῶν κεινόντων τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης, θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκοπῆς φυλάξεσθαι, ex his, quæ gesta sunt, et ab unoquoque deposita, perpendimus, ante omnia quidem primatum præcipuümque honorem secundum canones antiquæ Romæ Dei amantissimo Archiepiscopo conseruari, &c.* Apparet igitur habitam fuisse rationem eorum verborum, quibus ex Nicænâ Synodo primatus Romanæ Sedis insinuatur. Quæ quidem verba non dubito quin ex actis ipsis Nicæni Concilij fuerint desumpta, eo videlicet loci, vbi causa excussa fuerat Meletij Lycopolitani Episcopi, quæ aniam fortasse dedit firmandi vetera Ecclesiarum priuilegia. Alienum verò, atque absonum est, quod addis: *mos hic et alibi Baronio in Concilij prolata pro probatis statim siue palam, siue tacite, interpretandi. Quæ certè Baronij lege nulla non iam hæresis Concilij nixa deprehendetur.* Nam quùm hæreses in Concilij proferuntur, iam non silent Patres, sed vnanimi calculo damnant, idque apertis verbis, & magnis interdum clamoribus. At particula illa de primatu Romanæ Ecclesiæ à legato Pontificio laudata, quamuis iudicum assensum interlocutione præstitum non habuisset, dum neminem reperisset aduersantem, an non sat comprobata silentio censetur? *sed ab uniuersa Synodo (inquis) nulla istius ratione*

ratione

tionē habitā Constantinopolitani Episcopi priuilegia nihilominus confirmata fuere. non ita est, mi homo. non illā
*καθ' ἑσένα (quemadmodum tu appellas) nitentur legati Pontificij ad ea improbanda, quæ se inconsultis atque absentibus decreta fuisse acceperant, sed aliis potius verbis Nicæni Canonis, quibus statuitur, vt vetera Ecclesiarum priuilegia seruentur, quod violatum ibant Calchedonenses Patres. Fac igitur particulam illam al esse, quæ adeò te exerceat, num ideo iniuria non fiebat Nicænz sententiæ? Tu si agere bona fide nosces, ac ni ad veritatis lumen cæcutires, fatereris vtique, Patres illos nihil huiusmodi sensisse, quod tu sentis de Primatu Romani Pontificis; nec, tametsi non acquieuerunt legatis contra nitentibus, fuisse tamen illos veritos, quin opus foret eâ in re ipsius Pontificis assensione, quam se se impetraturos tandem sperabant. Excute synodalem illorum epistolam, & manum dabis, ni pertinax in tuum caput esse mauis. Vbi enim Leonem Papam certiozem de iis fecissent, quæ in Concilio gesta erant ad fidem spectantia, mox subdunt de priuilegio Constantinopolitanæ Ecclesiæ decreto, quò se necessariò perductos asserunt, vt quieti consulerent prouinciarum Asianæ, Ponticæ, & Thraciæ, quarum Metropolis ex longo iam tempore consueuerat Episcopus Constantinopolitanus ordinare; obsequentes etiam Imperatoribus, Senatui, atque vniuersæ Vrbi. περι-
*σμηροί (addunt) ὡς τῆς ἀποστολικῆς παρ' ἡμῖν κρατούσης ἀκτί-
 106, καὶ ἕτε πλεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, σιωπήτως κηρύ-**

ἄλλοι, πολλὰ κίς ἑαυτῶν ἠπλώσατε, διὰ τὸ ἀφρονον ἡμᾶρ-
 χαι ὑμῖν πλεὺ ἢ οἰκίαν ἀγαθὸν πρὸς τοὺς ἡγετοὺς μεταδόν, *nobis persuadentes, quòd emicante apud vos Apostolico ra-
 dio, illo ipso ex sollicitudinis vestrae more Constantinopolita-
 nam Ecclesiam saepe pertingitis, etenim bonorum vestrorum
 participes ubertim facere domesticos, ac propinquos vestros
 consuevistis. exculant praeterea, quia legatis morem non
 gessissent: οἱ γὰρ τὸν τόπον τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος ἐπέχοντες
 ἐπιστολῶν ἑπίσκοποι Πασχάσιος καὶ Λυκλιώσιος, καὶ ὁ σὺν αὐτοῖς
 θεοφιλέτατος πρεσβύτερος Βονιφάσιος, τοῖς οὕτω τυπωθεῖσι σφο-
 δρῶς ἀπειπεῖν ἐπειράθησαν, πρῶτως ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἐξέ-
 ἄσαι καὶ τέλος ὁ καλὸν πρῶτοιας κατόρθωμα, qui enim locum
 vestrae sanctitatis obtinens sanctissimi Episcopi Paschasinus,
 & Lucenius, & qui cum eis est Dei amantissimus presbyter
 Bonifacius, his ita constitutis vehementer resistere tentaue-
 runt, volentes procul dubio à vestra providentia & hoc bo-
 num inchoari, ut sicut fidei, sic bonae ordinationis vobis de-
 putetur effectus. Non ibo per singula, ne legentium
 abutar patientiâ. epistola illa Synodalis illustri loco
 est posita. qui totam percurrere non grauibitur, ha-
 bebbit vnde etiam magis arguat inuerecundiam. qua
 pronunciare ausus es, testimonium illud à legatis
 Pontificiis allatum de falso fuisse conuictum. Non
 potuere tamen ij Patres, non Imperatorum auctoritas
 Pontificem permouere, vt calculum adiceret eorum
 decreto: quippe veteres consuetudines conuelli, & Ni-
 caenos Canones labefactari, pati non poterat. Quin-
 se demum vinci passi sunt, cum Imperator Marcia-*

nus, tum ipse Anatolius episcopus. Rem Gelasius Papa enarrat in Epistolâ ad Dardanos iis verbis : *si sibi de Imperatoris presentia blandiuntur, & inde putant Constantinopolitana Ciuitatis Episcopi potiozem fieri posse personam, audiant Marcianum eiusdem Principem Ciuitatis, posteaquam pro augmento Urbis, ipsius Sacerdotij intercessor accedens obtinere nihil potuit, sanctæ memoriæ Papam Leonem summis laudibus prosequutum, quod Canonum regulas violari nulla fuerit ratione perpeffus. audiant Anatolium eiusdem sedis Antistitem, clerum potius Constantinopolitanum, quàm se tentasse talia confitentem, atque in Apostolici præfulis totum dicentem possum potestate.* Postea tamen Constantinopolitani Antistites Imperatorum auctoritate, ac potentiâ freti omnem mouerunt lapidem, vt honorem illum suæ sedi adipiscerentur. itaque & impensè cauerunt, ne ab eâ possessione, in quam se intruserant, deciderent, & postmodum Callinicus Canonem 36. eâ de re fieri curauit in pseudosynodo Trullanâ. Sentiebant enim, male sultam illam prærogatiuam, cui Romani Pontificis consensus decisset, quem serò tandem extorserunt

Sed quid est, quod tu acutissimus Grammaticorum disputas de particula E T ? intorques $\lambda\epsilon\pi\tau\acute{o}\nu$ illud KAI in Romanum Pontificem tanquam telum, quod auerti scilicet ægrè possit. Ex Concilij Nicæni ratiocinatione iis verbis prolatâ $\epsilon\pi\tau\acute{o}\nu$ $\chi\alpha\iota$ $\tau\omega\varsigma$ $\epsilon\iota\varsigma$ $\tau\eta\varsigma$ $\rho\acute{o}\mu\eta\varsigma$ $\epsilon\pi\iota\sigma\kappa\omicron\upsilon\pi\omicron\upsilon$ redigi ais in ordinem Romanum Episcopum, atque ad parem cum aliis deduci potestatem. Mirum

sanè mysterium aperis, cuius penetralia tibi vni patebant: profanum vulgus procul arcebatur. Atqui ego (quoniam necesse mihi est tecum λεῖπὸς λογῆν) didiceram particulam ET, quàm idem significat quod ETIAM, aut QVOQVE, *superlatinam* dici à Diomede, vimq; habere quodammodo amplificandi. proinde quum ait Christus: *quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum ET in celis*, illud significari putabam, vt sacerdotale iudicium diuinâ sententiâ ratum fieret. At tua isthæc noua doctrina; humanis diuina haudquam præstare demonstrat, sed cælum ipsum in terram detrahit ingenti vi minutæ vocolæ: quod non datum diis Homericis incassum laborantibus aureâ catenâ Iouem deducere. Enim verò (si te audimus) efficere homines possunt, ne misericordiâ, & benignitate Deus potior censeatur, quia aiebat Christus Luc. 6. *estote misericordes sicut ET pater vester misericors est*. Sed neque præstantiâ illâ suâ numeris omnibus abiolutâ antestabit, quia Matth. 5. scriptum est: *estote ergo vos perfecti, sicut ET pater vester caelestis perfectus est*: Neque excellentiori quadam ratione intelligenda erit diuinarum personarum vnitas, quàm sit Christianorum, si quidem ita Christus Deum patrem alloquebatur Ioan. 17. *Et ego claritatem, quam tu dedisti mihi, dedisti eis, vt sint vnus, sicut ET nos vnus sumus*. Vide quibus ineptiiste inuoluis: ac sanè nisi intelligis in Euangelicis istis locis tanquam exemplum proponi Deum, quem homines imitentur, quoad eius fieri potest, non

vt ad diuinam præstantiam omnino assequendam villo pacto aspirent, ad affines, & propinquos mittendus es. Simili propè modo, quùm in Nicæno canone Romani Episcopi consuetudo in suâ peculiari Diœcesi cæteris imitanda proponitur, non ille ideo cogitur in ordinem, aut esse definit totius Ecclesiæ præses. Vt propterea rectissimè dixerit Berterius, *nihil de summâ hic auctoritate, totiusque Ecclesiæ procuratione detrahi.* quem tu tamen irrides, tertium Catonem de cœlo elapsum appellans, homo risu non magis, quàm miseratione dignus. Censes, rem illi fuisse incognitam, quæ Canoni faciundo causam dedit. Ea fuisse videtur, quia Meletius Lycopolitanus Episcopus in Diœcesi Alexandrinâ Episcopos ordinauerat: cognouit Synodus iniuriam factam Alexandrino Episcopo: antiqua ipsius iura firmavit per vniuersam Diœcesim, sicut & ceterarum Ecclesiarum, exemplo proposito Episcopi Romani; quia nimirum antiquum regimen tuebatur Romanus in peculiari suâ Diœcesi, nec (quamuis amplissima foret) turbari à quoquam sua iura sinebat. Cur inde consequatur, quod tu contendis, ego sanè non video. Rem alio exemplo clariorem faciamus. Finge à Tyrensi Metropolitanò clericum fuisse ordinatum Tarsensis prouinciæ, siue etiam Episcopum: coactâ Synodo Antiochenæ Diœceseos, & causâ cognitâ, decretum in hæc verba conceptum esse: *Vetus mos obtineat, vt Tarsensis Episcopus in vniuersa sua Prouincia potestatem habeat, nam & Antiocheno Episcopo ille mos est. idem seruetur in Edesse.*

na, Apamiensi, aliisque. Iam vides, non esse isthæc dissimilia à canone Nicæno. quæro de te igitur, si ita, uti finximus, hæc vsu venissent, num exemplum allatum Antiocheni Episcopi eidem officeret, quominus præter regimen peculiaris suæ prouinciæ, potestatem haberet in vniuersa suâ diœcesi? quominus constitutus intelligeretur supra Metropolitanos Tarsensem, Tyrensem, Edessenum, ceteros? Non tu hoc dixeris, si quid tibi mentis. Cur ergò in re simili adeo iniquus es Pontifici Maximo, ut quo te Deus ingenio donauit, id apertis erroribus implicari sinas, teque deridendum præbeas cum existimationis notâ, & quod magis est, cum æternæ salutis iactura?

Non piget de integro inculcare, quod supra monui, quadruplici ratione considerari posse Pontificem Maximum, siue tamquam Episcopum, qui suam urbem habeat, Romam nimirum, cui non alius præest Episcopus: siue tamquam Archiepiscopum, qui propriam obtineat prouinciam, cuius Episcopos recensitos vides in Codice Prouinciali: siue ut Patriarcham, cui propria sit diœcesis, in qua plures Metropolitæ, veluti Antiocheno in sua, Alexandrino in sua: siue tamquam Papam, summumque rei Christianæ Antistitem, qui supra ipsos Patriarchas à Deo sit constitutus, ideoque *Patriarcharum Episcopus* à Cassiodoro dicitur lib. 9. var. epist. 15. cuius auctoritas nullis coërceatur limitibus. Proinde si Episcopis lex detur, ut suis in Urbibus, & parœciis clerum regant, quemadmodum

regi vident à Romano Episcopo in sua Vrbe; si Archiepiscopis, vt in moderandis suis prouinciis exemplat sibi proponant Romanum Archiepiscopum: si Patriarchis, vt Romanum Patriarcham sequantur in tuendis tuarum diœceson iuribus, non ideò efficietur, quin sit Romanus & inter Episcopos Archiepiscopus, & inter Archiepiscopos Patriarcha, & inter Patriarchas supremus omnium Pontifex, & vniuersæ Ecclesiæ moderator. Ea propter vbi Hincmarus Remensis Metropolitā specialem Romani Patriarchæ diœcesim nominat, procurationem ei quoque vniuersæ Ecclesiæ datam esse non obscurè pronunciat. Integrum locum ex sextâ eius Epistolâ est operæ hic adscribere, quia tu studiosè detruncatum attulisti initio secundæ Dissertationis. *Et quia (inquit) sancta Romana Ecclesia, cui sollicitudo omnium Ecclesiarum in B. Petro principe Apostolorum est commissa, plures Metropolitanos in speciali suâ Diœcesi habet, sicut S. Leo apud Anastasium Thessalonicensem Episcopum monstrat. similiter & Alexandria Ecclesia in suâ Diœcesi. Sed & Antiochena sedes nonnullos Metropolitanos in sua Diœcesi habet, &c.* Non est igitur, cur aut tu existimes, Canonem Nicænum quicquam officere supremæ Romani Pontificis in Ecclesias omnes auctoritati, aut timeant alij, ne detrahatur quicquam de summâ illâ procuratione, quum specialis Diœcesis in exemplum adducitur. Id enim est quod aiebat Nicolaus I. in epistolâ ad Michaëlem Imperat. *Si instituta Nicæna Synodi diligenter inspiciantur, inueni-*

tur profecto, quia Romana Ecclesia nullum eadem Synodus contulit incrementum: sed potius ex eius forma, quod Alexandrina Ecclesia tribueret, particulariter sumpsit exemplum.

Finem huic capiti imponebam, sed tu veluti apprehensa lacinia me retrahis, ut ne intactum præteream, quod differis de MORE ANTIQVO. Si mos antiquus tuebatur Diœcesim Alexandrinam, ergo & Romanam, quæ in exemplum affertur. ita habet tuum argumentum. possem ego vitiosam collectionem notare, sed non lubet in leuioribus hisce tricis hærere. Id tibi igitur do non inuitus. quid inde consequitur? Hoc Canonè clarè distinguuntur Diœceses, Alexandrina, & Antiochena à Romanâ clarè distinguuntur. iam perge. *MODVS* proinde, & *ampliuudo consuetæ, seu solitæ Diœceseos Episcopi Alexandrini hoc canone firmatur, exemplo à MODO Romana Diœceseos petito.* hîc etiam liberalem me experieris. omnia largior. Modi, & limites earum Diœceseon alter cum Urbana, alter cum Ægyptiaca Præfectura conueniebant. hoc verò pernego. De Romana Diœcesi res est perspicua. atque ut multis iam demonstraui, pluribus tamen infrâ euincendum superest. De Alexandrina nunc videamus. Nicænus Canon tres illas prouincias, Ægyptum, Libyam, & Pentapolim disertè tribuit Episcopo Alexandrino, quas innuit ex antiquo tempore fuisse illi subditas. Ideo Patres eiusdem Concilij in Epistola ad Ecclesiam Alexandrinam apud Gelasium Cyzicenum, & Theodoritum

doriturum lib. 1. cap. 9. hoc pacto scribunt. τῇ Ἀλεξανδρέων
 ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον, Λιβύην καὶ Πεντάπολιν ἀγαπήσις
 ἀδελφοῖς, *Alexandrina Ecclesia, & dilectis fratribus Ægy-
 ptum, Libyam, & Pentapolim incolentibus.* Ergo Penta-
 polis subiacebat id temporis Episcopo Alexandrino.
 Videndum an & Præfecto Augustali? & quidem non
 paret. Præfecturæ limites designasse Theodoritus vi-
 detur lib. 1. cap. 2. iis verbis. Ἀλεξάνδρεια πόλις ἔστι μάλιστα
 καὶ πολυαἰθροπος, οὐκ Αἰγυπτίων μόνον, ἀλλὰ καὶ Θεβαίων, καὶ
 Λιβύων τῆς πρὸς Αἴγυπτον τιμὴ ἡγεμονίαν πεπεποιημένη. *Alexan-
 dria urbs est amplissima, & populi multitudine referta, nec
 Ægypti solùm, verùm etiam Thebaidis, & Libya, quæ Ægy-
 pto adiacent, principatum obtinens.* Hic Ægyptus angu-
 stiùs accipitur, pro ea scilicet parte, quæ Delta diceba-
 tur, & à quibusdam Ægyptus inferior, nam superior
 Ægyptus Thebais erat. comprehendebanturque ab
 utraque duæ illæ regiones, quæ Augustamnica, & Ar-
 cadia postea dictæ sunt. Quamobrem in Nicæno Ca-
 none sub Ægypti nomine, tam inferior, quam supe-
 rior, hoc est tam Delta, quàm Thebais intelliguntur.
 Sed & in re Ecclesiastica disiunctim interdum positæ
 sunt. apud Athanasium Apologiâ secundâ Synodus
 Dioceseos Alexandrinæ ita indigetatur. ἡ ἀγία συνodus
 ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συναχθεῖσα, ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ Θεβαί-
 δος, καὶ Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως. *Sancta Synodus Alexandriae
 congregata ex Ægypto, Thebaide, Libya & Pentapoli.* Sed
 plerumque Ægypti nomen utramque complectitur.
 Idcirco epistola Zenonis Imperatoris ad Diocesim

Alexandriná, quam Euagrius recitat lib. 3 cap. 14. sic inscripta legitur. πῶς καὶ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ Αἴγυπτον, καὶ Λιβύην, καὶ Πενταπόλιν, ἀλλὰ βεβαίως ὀπισθοποιοὺς καὶ κληρικῶς, καὶ μοναχοῖς, καὶ λαϊκοῖς. *Reuerendissimis Alexandria Aegypti, Libya, & Pentapolis Episcopis, Clericis, Monachis, & laicis.* Pertinuisse & Thebaidem Episcopo Alexandrino dubium non est. nosti quæ accidere Meletio Episcopo Lycopolitano in prouinciâ Thebaide, qui à Petro Alexandrino abdicatus Episcopatu fuit, qua de re Socrates lib. 1. ca. 3. Theodoritus lib. 1. cap. 11. & Epiphanius Hæresi 68. qui hæc habet inter cætera. τὸτο γὰρ ἔθος ἔστι τῶν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Ἀρχιεπισκοπῶν πάσης τῆς Αἰγύπτου, καὶ Θεβαΐδος, Μαραώτου τε καὶ Λιβύης Ἀμμωνιακῆς, Μαραώτιδος τε καὶ Πενταπόλεως, ἔχειν τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν. *Hic enim mos obtinet, ut Alexandria Archiepiscopus totius Aegypti, ac Thebaidos, Maræotæque ac Libya Ammoniacæ, Mareoidisque & Pentapolis Ecclesiasticam habeat administrationem.* quibus ex verbis à Berterio primùm, mox & à te laudatis palàm fit, latiùs se protendisse Patriarchalem illam Diœcesim, quod & significare videtur catalogus Episcoporum, qui Nicæna decreta Ecclesijs miserunt sibi subiectis. Extat apud Gelasium Cyzicenum lib. 2. vbi de Alexandrino Patriarchâ hæc leguntur. Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας οὐκ Ἀθανασίῳ τότε Ἀρχιδιάκονῳ ὄντι, ταῖς κατ' Αἴγυπτον πᾶσαν, καὶ Λιβύην, καὶ Πενταπόλιν, καὶ τὰ ὄμματα πύτας, ἕως τῆς τῆς Ἰνδίας ἐπιρρχῶν. *Alexander Alexandria, cum Athanasio tunc Archidiacono, Ecclesijs per totam Aegyptum, Libyam, & Pentapolin, & regiones finitimas*

usque ad Indiae provincias. Fuisse igitur olim provincias sub Episcopo Alexandrino quæ ad Præfectum Augustalem non spectabant, negandum non est: nam ut omittam quæ proferre possem de Æthiopia, aliisque regionibus, sat mihi fuerit de Pentapoli verba facere, quæ & ipsa Præfecturæ demum accessit, credo post diuisionem Imperij à Constantino factam. Ammianus Marcellinus lib. 22. *Tres provincias Ægyptus fertur habuisse temporibus priscis, Ægyptum ipsam, & Thebaidem, & Libyam: quibus duas adiecit posteritas, ab Ægypto Augustamicam, & Pentapolim à Libya sicciore disparatam.* Negotium tibi exhibuit (sat scio) locus hic Ammiani, quum supra eum laudasti capite secundo, sed leuiter à Canone Nicæno discrepare aiebas. Itane? careat Præfectura, an augeatur integrâ magnâque Prouinciâ, leuis tibi momenti res est. Quid ni sit, quum tu pro tuo arbitrato provincias, & Dioceses alijs adimas, alijs tribuas, adeoque exiguam portionem ei concedas, cui summa credita est rei Christianæ? Libya, quæ Præfecturæ subiecta, & Ægypto erat contermina, Marco-tis Plinio dicitur. altera verò Libya, cui finitima Pentapolis, seu Cyrenaïca regio, Ammoniaca erat, quæ sicciore à Marcellino nuncupatur. Nec verò mirum non fuisse Cyrenaïcam sub Præfecturâ ante Constantinum: nam Augustus Præfecto tribuit Ægyptum tantummodò à se in prouinciam redactam. Cyrenaïca, seu Pentapolis, & arida Libya antiquioribus temporibus in iura concesserant populi Romani ex libera-

litate Ptolomei, & Apionis. quod tradunt Florus in Epitome Liuianâ lib. 70. Rufus Festus in breuiario, Eutropius lib. 6. Ammianus extremo libro 22. Fuisseque ipsam Cyrenaicam Cretæ in administratione coniunctam, innuit Strabo lib. 16. id etiam indicat vetus inscriptio Pisauri.

C. LVXILLIO. C. F. POMPT.

SABINO. EGNATIO.

PROCVLO. C. R. CVR. RER.

PUBLICARVM. PISAVR. ET FANEST.

LEG. LEG. X. GEM. GORDIAN

CVR. REG. TRANSPAD. CVR

VIAR. ET. PRÆF. ALIMENT

CLODIÆ. ET. COHERENT

LEG. PROV. ACHAIÆ. PRÆT.

ÆDIL. CERIAI. QVÆST.

PR. PR. PROV. CRETÆ. CYR.

TRIB. LATICL. LEG. IIII. FLAV.

PATRONO COLONIARVM

PISAVR. ET FANEST.

& alia in agro Reatino:

SEX. TADIVS. SEX. F. VOL. LVSIVS. NEPOS.

P A V L I N V S

PRO. COS. SORTITVS. PROV. CRET. CYR. &c.

Atque vt clarius innotescat, Cyrenaicam regionem, seu Pentapolim non pertinuisse olim ad Præfectum Augustalem, inspicere prouinciarum diuisionem ab Augusto factam, apud Dionem lib. 53, nec non apud

Strabonem ipsum. In ea reperies, Cretam, & Cyrenaicam Libyam Senatui referuatas, ipsi verò Augusto Ægyptum. itaque iis prouinciis Senatus Magistratum dabat: Augustus Ægypto Præfectum ex ordine equestri. Hæc si rectè perpenderis, non video, quid tibi subterfugij sit, quominus fatearis, Diœcesim Alexandrini Episcopi conformem haudquaquam fuisse Præfecturæ Augustalæ, sed ampliorem multò. At quæres, vnde eius amplitudinis origo? id te quoque docere non recusabo. Tradit D. Athanasius in Synopsi Marcum Euangelistam primum Alexandria Episcopum non per Ægyptum solùm, sed & per Libyam, & Pentapolim Euangelium disseminasse. hæc veluti victoriâ partas sibi illas prouincias ad successores Episcopos transmisit. Neq; absimili ratione Romana Diœcesis ex Occidentalibus prouinciis constituta fuit, *quùm sit manifestum* (vt ait Innocentius Papa in Epistola ad Decentium Episcopum Eugubinum) *in omnem Italiam, Gallias, Hispaniam, Africam, atque Siciliam, Insulasque interiacentes nullum instituisse Ecclesias, nisi quos venerabilis Apostolus Petrus, aut eius successores constituerunt sacerdotes.* Frustra itaque Romanam Diœcesim respondere aiebas limitibus Præfecturæ Urbanæ, quam opinionem supra reiecimus. Tu tamen hæc quoque verba effutire non dubitasti: *Tantum abest, Episcopus Urbis Romæ aliarum Ecclesiarum sibi curam iure tum vindicauerit, vel vindicare potuerit, vt contra Suburbicariarum Diœcesim solo more antiquo, & quidem in Æthiâ seu Præfecturæ Urbicariæ exem-*

*plō tueri posset: non igitur lege, multò minus decreto, aut ordinatione diuina. Non equidem ignoro, Morem antiquum, de quo in Canone fit mentio, Hincmaro quoque esse visum, qui ad ciuiliū Magistratuum similitudinem in Ecclesiâ receptus esset; nec tamen, vt omnino Ecclesiastici cum ciuilibus conuenirent, præfertim in Diœcesôn modis. At nosti eundem Hincmarum pronunciaſſe, Romano Pontifici sollicitudinem competere omnium Ecclesiarum: aperte quoque innuere, Gallicanas Ecclesias in speciali eius esse Diœcesi. quæ siue amplissima fuisset (vt re vera erat) siue angusta, obesse nihil poterat summæ eius procuratori totius Ecclesiasticæ Reip. Diuersa igitur erat Diœcesôn ratio, sed administratores Ecclesiastici in eum ciuilibus conuenire videbantur, vt quemadmodum in sæculari politia singulis Urbibus præpositi iis suberant, qui prouincias regebant: ipsi prouinciarum Rectores Diœcesôn præfectis, ita Episcopi Metropolitæ, Metropolitæ Patriarchis parerent, sed directi omnes ad vnum Principem, Romanum Pontificem. Id explicat egregiè D. Leo Epist. 84. *Et si ordo (inquit) generalis est omnibus Sacerdotibus, non tamen communis est dignitas omnibus: quia & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & quum omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præmineret. de qua forma Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione prouisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis prouincijs**

singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in maioribus Urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliolem, per quos ad unam Petri sedem universalis Ecclesiae cura conflueret, & nihil unquam à suo capite disideret. Huiusmodi igitur dispositio moribus Ecclesiae recepta, ab ipsis Apostolis fluxisse credenda est. nam (vt ait D. Augustinus lib. 4. de bapt. quod uniuersa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur. Huiusmodi moribus eandem vim inesse quae Conciliorum decretis, non obscure significat idem Augustinus epist. 119. Quid ergo est, quod tu blateras, more antiquo, non igitur lege, multo minus decreto, aut ordinatione diuina? annon, vel ipsi norunt iurisprudentiae candidati, tam seruandas esse consuetudines, quam leges? porro ille ipse antiquus mos, cuius mentio in Nicæno Canone, lex vocatur à Patribus Concilij Constantinopolitani in Epistola Synodica ad Damasum Papam, quae extat quoque apud Theodorum lib. 5. cap. 9. *Ἡ δὲ τῶν οἰκονομιῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς Παλαιαῖς τε, ὡς ἴτε, θεσμοὺς κέχρηται, καὶ τῶν ἀρχαίων ἐν Νικαίᾳ Πατέρων ὄρος.* De administrationibus, quae sunt cuiusque Ecclesiae propriae, cum vetus (vti nostis) lex est, tum sanctorum Patrum in Nicæno Concilio decisio. Non equidem sum nescius, videri nonnullis esse interdum τὸν θεσμὸν, quod apud Latinos institutum; verum si quis locos scriptorum trutinauerit, facile deprehendet, nescio quid augustius huic vocabulo inesse, quam τὰ νόμῳ, quam

namen vocem vsurpauit Theodoritus lib. 2. cap. 4. veterem consuetudinem designans, qua Episcopi per vniuersum orbem constituti, vbi quis appellasset, iudicabantur à Romano Pontifice Eius hæc verba sunt de Iulio Papa Eusebianos Romam vocante. ὁ δὲ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτομὸς νόμος, καὶ αὐτοὶ καταλαβεῖν τὴν Ρώμην ἐκέλευσε, καὶ τὸν ἁγίον Ἀθανάσιον εἰς τὴν δίκην ἐκάλεσε, ille *Ecclēsia legem* (seu consuetudinem) *sequutus*, & eos *iusit Romam venire*, & *diuinum Athanasium*, quò pro se in iudicio ipse responderet, *vocauit*. Promiscuus earum vocum vsus tam pro lege, quàm pro consuetudine perspicuè indicat, antiquas consuetudines, & rationi consonas eandem vim habere, quàm leges. Sed apertius Socrates lib. 2. cap. 3. ex Epistola Iulij Pontificis *Canonem* appellat veterem Ecclesiæ morem, quo generalia Concilia fieri prohibebantur absque consensu Romani Pontificis. τῆς ἐκκλησιαστικῆς, inquit, κανόνος κελδοῦτος, μὴ δὲν ὡσαύτως γινώσκω τῆς ἐπισκόπου Ρώμης κανονίζεσθαι τῆς ἐκκλησίας. *Statuente Ecclesiastico canone, nefas esse præter Episcopi Romani sententiam iura condi ab Ecclesijs*. Vide & Nicephorum lib. 9. ca. 5. tanti enim faciendæ erant huiusmodi consuetudines, quanti Canones ipsi, vt pote quæ iam inde ab Apostolorum instituto in Ecclesia inualuerant, quemadmodum fatetur Iuuenalis Hierosolymitanus Antistes de Episcoporum causis etiam maiorum sedium à Romano Pontifice cognosci solitis. Operæ est integrum locum exhibere ex parte 2. Act. 4. Concilij Ephesini, vt insigne mendum inde eximamus.

Ισβαράλιος

Ἰουβενάλιος ἑπίσκοπος Ἱεροσολύμων εἶπεν. ἐξελῶ μὲν Ἰωάννῃ τὸν
 διαβέσσαν ἑπίσκοπον Ἀντιοχείας ὀθυνέμαρον πλὴν ἀγίας, καὶ με-
 γάλῃ, καὶ οἰκουμένηκῃ σπουδῇ τῆς αὐτῆς, ὀθύνως εἰς ἀποστολίαν
 τῆς ἐπαρχιῶν αὐτῶν δραμεῖν, καὶ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον σπου-
 δούοντα ἡμῖν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ, καὶ τῇ ἀποστολικῇ τῇ Ἱεροσο-
 λύμων ἀγίας τῇ θεῷ ἐκκλησίᾳ, ὑπακούσαι καὶ πηῆσαι. πρὶν ἂν
 βασιλεὺς εἶδος αὐτὸν τῆς Ἀντιοχείων θρόνον ἐξ ἀποστολικῆς ἀπο-
 λουθείας, καὶ ὑπακούσας ἰθύνασαι, καὶ πρὶν αὐτῶν δικάζεσθαι.

Quod de Hierosolymitana Ecclesia hic dicitur, du-
 bium non est, pertinere ad Romanam. tantum enim
 abest ut Hierosolymorum Ecclesia quicquam iuris ha-
 beret in Antiochenam, ut potius sub Metropolitana
 Cæsariensi esset, ipse verò Cæsariensis Episcopus An-
 tiocheno pareret. Res cuique nota argumentis non
 eget. Sciolus ille, qui Cōncilij locum interpolauit, ex
 eo lapsus videtur, quòd legerat, conatum esse eundem
 Iuuenalem ius sibi prouinciæ Palestinæ vindicare in
 ipsa Ephesina Synodo. Meminit eius rei Leo Pontifex
 epist. 62. *In Ephesina (inquit) Synodo, quæ impium Nesto-
 rium cum illo dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad ob-
 tinendum Palestinæ prouinciæ principatum credidit se posse
 sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare.
 quod sancta memoria Cyrillus Alexandrinus Episcopus me-
 ritò perhorrescens scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas
 ausa sit, indicauit, & sollicita prece multum poposcit, ut nul-
 lus illicitis conatibus præbeatur assensus. Sed aliud porrò
 est iura turbare Cæsariensis prouinciæ in Antioche-
 na Diocesi positæ, aliud Patriarcham ipsum Antio-*

chenum subijcere, nam verba illa proferre, quemadmodum nunc leguntur, quid aliud fuerat Iuuenali, quàm se impudentissimè deridendum præbere in re ad eò nota? Itaque è verbis illis καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἱεροσολύμων, &c. expungenda est omnino vox illa ἱεροσολύμων, quæ fortasse, aut ex ora paginæ, aut ex interlineari spacio (ineptissimum dubio procul glossema) in conceptum irrepsit. Sed & membri (vt sic dicam) luxatio sananda est. Si quidem ea verba, ὧς εἰς ἀπολογία τῆς ἐπαρχικῶν αὐτῶν δραμῶν alieno loco posita videntur, retrahendâque post illa: τῆς μεγάλης Ρώμης. Vt sententia sine offendiculo currat, quæ Latinè reddita ea erit: *Juuenalis Hierosolymorum Episcopus dixit: oportebat quidem Joannem Reuerendissimum Antiochia Episcopum considerata sancta hac & magna, atque uniuersali Synodo, & confidente nobiscum Apostolica sede Magna Romæ, confestim acturere, vt de iis se purgaret, quæ ipsi obiiciuntur; nec non Apostolico sanctæ Dei Ecclesiæ obedientiam deferre, atque honorem, apud quem maximè mos est ex Apostolico ordine, & traditione, vt ipsa sedes Antiochena dirigatur, & apud eundem iudicetur.* Miror id non animaduersum à correctoribus postremæ editionis Romanæ, qui moneri tamen poterant ab antiquis versionibus Latinis. Porrò *Apostolicum* simpliciter nominari solitum Episcopum Romanum, notius est, quàm vt exemplis demonstrari sit necesse.

In extremo hoc capite vbi confecisse aliquid de Mediolano tibi videris, in Siciliam transfretas, quam

itidem negas sub Episcopatu Romano vnquam fuisse. Ne quidem (ais) longè post; quùm teste Balsamone supposita fuerit Patriarchæ Constantinopolitano. Id contigisse censes, ex quo prouocationes à Siciliæ Iudicibus delegatæ à Iustiniano fuère Quæstori in Vrbe Constantinopolitana. At nulli ne Patriarchæ subiectus fuit ante Iustinianum Syracusanus Episcopus Siciliæ Metropolitā? Quidni id aperis? an satis tibi est aërem voce verberare? docuit me certè Nicolai Pontificis Epistola ad Michaëlem Imp. & Metropolitam illum ad Romanum Patriarcham semper spectasse, & longè post Iustiniani tempora Constantinopolitanos Patriarchas iura inuasisse Ecclesiarum Sicularum. Locus in ea Epistola ille est. *Inter ista, & superius dicta, volumus, ut consecratio Syracusano Archiepiscopo, nostra à sede impendatur, ut traditio ab Apostolis instituta nullatenus vestris temporibus violetur.* Videnda est etiam extrema Epistola quarta Leonis primi, qua Siculis Episcopis præcipiebatur, vt terni quotannis ad Concilium Romam commeant.

CAPVT QVINTVM.

DIOECESEOS DIGNITAS QVI
consenda. In uniuersa Italia tres antiquitus Metropolita. Vox Diæceseos in Synodo Arelatensi. Romana Ecclesia potestas cælitus data. Romani Episcopi propria Diæcesis. D. Hieronymus cur dictus presbyter Romana Ecclesia. Hilary Arelatensis Metropolita audacia fracta à summo Pont. Magnus Episcoporum numerus sub Romano antistite. In Suburbicarijs regionibus nulli Metropolita. Rauenna Episcopus à Romano ordinatus. Concilia plura Occidentalia cur non dicantur Oecumenica. A Romano Pontifice legati Episcopi è sua Diæcesi. Ex ipso canone Nicano elici, Romanam Diæcesim maiorem fuisse Alexandrina. Ethnicorum mendacia. Sectariorum petulantia. Isaia locus de dignitate, & diuinitis Ecclesie.

SI qui sunt, Anonyme, qui te vel latentem norint, qui benè tibi cupiant, vellent iudem tuæ existimationi consulentes, hoc capite abstinuisses, nam vt in cæteris oscitationes obtrudere potes, in hoc videris consulto consilio ineptire. Iure optimo considerabant Bellarminus, alique, absurdum videri, si tam exigua Diæcesis Romano Episcopo tribu-

ra fuisset, ea nimirum, quam tu comprehensam putas Suburbicariis regionibus. Cur enim data esset amplior Alexandrino, qui secundum locum inter Patriarchas tenebat? cur Antiocheno, qui tertium? Incusandos ais tu mores antiquos, è quibus ea distributio manauit, incusandam Episcoporum Romanorum locordiam, qui iura sui Episcopatus prodidissent. Bilem profectò vnà cies & risum, qui censeas, tam extra se fuisse priscos illos Ecclesiæ Patres, vt quem primum inter Patriarchas statuebant, tam angustam eidem administrationem assignarent. Aut Romanos ipsos antistites, qui omnium Ecclesiarum iura mordicus tuebantur, sua segniter neglexisse. At commodùm te corrigis bina ratione innisus. Primùm ais, non alios fuisse terminos Urbanæ Præfecturæ, idcò Episcopalem Dioccesim egredi illos non potuisse. Quàm malè consuluit D. Petrus suis successoribus, quùm Roma Antiochiam mutauit, & satis exiguam Dioccesim præ Antiochena iis reliquit? Sed non ille forsitan in futura tempora cogitatione penetrauit: siquidem latius patebat ea tempestate (vt tu quidem censes) Præfecti Urbani Iurisdicctio. Nec præfagiit, oriturum aliquando Anonymum immensæ virum auctoritatis, qui imminuta postea Præfectura egressum Episcopo interdiceret extra eos limites. Præclare potius actum cum Roma, quod non & ipse Episcopatus ei sit ademptus, ex quo nomen euauit Præfecturæ Urbanæ. Ne mireris Anonyme, hoc pacto me loqui: quid enim quæras nisi lu-

sum tuis istis assertionibus? Iam dictum est à nobis, quanti sit facienda tua ista, quam vsque ad odiosum fastidium inculcas, sententia de Diœcesi Episcopi Romani Suburbicariis regionibus inclusa; verùm tu illam adeò deperis, non amas solùm, vt eâ vnâ te ipsum exosculeris.

Doces secundo loco, amplissimis Diœcesibus Ægypti, & Orientis, si non amplitudinem, at claritatem Romanæ Diœceseos posse opponi, quia sita esset in illustri Italiæ parte: *in qua (inquis) Roma ipsa totius orbis caput, arx, & vertex, & Imperij sedes, domicilium, materque*

Prima vrbes inter, diuûm domus, aurea Roma.

Gratulor Vrbi, quòd eius tandem sis miserus, ac non tam ex lateritia marmoream, quàm ex *casulis*, ad quas illam initio tui operis redegeras, auream prorsus efficias. Sed nunquid loci situs auctoritatem Diœcescon commendat? non situs, inquires, sed subiectorum dignitas. At quorum dignitatem intelligis? non ne Episcoporum? nonne Metropolitanarum? hi enim Patriarchis subiecti (*suffraganeos* tibi vocabulo appellare Ecclesia consuevit) quo plures sunt, & magnarum seu Ciuitatum, seu prouinciarum, eo amplio-rem, illustrioremque, efficiunt Diœcesim. At tu, si Deo placet, dum solas regiones Suburbicarias Romano Patriarchæ assignas per paucos Episcopos, nullum autem Metropolitanam ei tribuis, an hæc tibi nominanda Diœcesis videtur? Diœcesim intelligo, quæ Patriarcharum erat ex

pluribus prouinciis coagmentata. singulis prouinciis singuli Archiepiscopi, seu Metropolitæ more Ecclesiastico tribuuntur: nec cum ciuilibus diuisionibus conueniunt; nam interdum è pluribus ciuilibus vna Ecclesiastica prouincia efficiebatur. Multas habebat prouincias Italia, paucos Metropolitæ. Præter Romanum Pontificem, qui peculiarem quoque habebat prouinciam, cuius Episcopos suffraganeos videre est in Codice prouinciali, etsi ad minorem numerum reductos, quàm prius fuerant, tres inuenio tantùm Metropolitæ in vniuersa Italia Constantinianis temporibus, & per aliquot postea ætates, Mediolanensem, Aquileiensem, Rauennatem, quod & à Sigonio animaduersum scio. Spoletinus Episcopus, quem tu superiore diatriba Metropolitanum statuebas Piceni Suburbicarij, id honoris nunquàm sibi arrogauit: quòdque non à veteri Ecclesiæ consuetudine, non à Pontifice Maximo accepit, id abs te vltro oblatum reiecit, nolens Archipontificem te agnoscere, qualem te ipse facere videris. Porrò quòd Ireneus lib. 3. cap. 3. maximam vocat Ecclesiam Romanam, quòd Orientales Episcopi apud Sozomenum suas Ecclesias à Romanis vinci fatentur *μεγαλὴ ἢ πλεονεξία*. quòd patres primi Concilij Arelatensis anno Christi 316. Syluestro Papæ scribentes iis verbis vsi sunt: *qui maiores Dioceses tenes*, quid tu hic reponis? respexisse illos dicis ad Urbis auctoritatem, & dignitatem. Miror equidem, à viro non vulgaris ingenij isthæc effluxisse; vt quod tu non facis,

cogar ego rubore pro te suffundi. Atque in hisce immorari, quæ silentio digna sunt, & contemptu, quid aliud sit, nisi bonas horas perdere? Per Diœceses in Synodali Epistola Concilij Arelatensis nominatas non intelligi ais plurium prouinciarum administrationes. Id ferri non ægrè potest, nam si hac notione Diœcesis appellatio id temporis fuisset in vsu, non plurium fortasse numero patres Arelatenses, sed singulari enuntiaissent *maiolem Diœcesim*. Erat enim vnica, latissimè quamuis se diffundens specialis Romani Episcopi Diœcesis, quanquam vniuersa hæc Diœcesis plures etiam comprehendebat Diœceses, quæ nimirum sub Primatibus erant Romano Patriarchæ subiectis. Qua de causa Ioannes VIII. Bulgariam suam Diœcesim vocauit, hoc est vnã è Diœcesibus sibi subiectis. Sic enim loquitur in Epistola ad Photium Patriarcham Constantinopolitanum: *ita & nos Diœcesim nostram Bulgariam, &c. summa nobis celeritate restitui volumus. Et rursus: ab inuasionẽ Bulgariæ nostræ Diœcesis se omnino compescant.* Quibus locis quamuis Diœcesim Græci verterunt ἐπι^σχ^ιαν, illa tamen verba eiusdem epistolæ: *de cetero omnem ordinationem Ecclesiasticam ab Ecclesia Constantinopolitana præsulibus in eadem Diœcesi Bulgaria auctoritate Apostolica amputamus.* Sic Græcè reddita leguntur. τῆ λοιποῦ δὲ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν χειροτονίαν τῆ Κωνσταντινουπόλεως ἁρεδρῶν ἐν τῇ αὐτῇ διοίκησει τῆς Βουλγαρίας ἀποστολικῆ ἀποκόπεται ἀυθεντία. Magnitudinem igitur, & multitudinem prouinciarum, quæ Romanæ Ecclesiæ

Ecclesiæ specialiter suberant, intellexit Arelatensis Synodus, si locus mendo vacat. nam & Cicero, & Strabo Diœceson nomen ad designandas prouincias, earúmve administrationes, vsurpasse videntur. Plures ergò Romana Diœcesis, magnâsque Prouincias habebat: ex quibus si consueuisset ipse Pontifex legiones, & exercitus comparare ad gerenda bella, ad populos subgendos, non absurdum fortasse videretur, quod tu ridiculè scribis, oppressa Collegarum libertate ad Imperium, quod nunc obtinet, euectum esse. An exercitu instructus erat Agapetus Papa, quùm Anthimum Constantinopoli ab Episcopatu deposuit, & Menam suis manibus ordinauit minitantibus licet Augustis? qua de re Zonaras in vita Iustiniani, & Liberatus in Breuiario cap. 21. An legionum vi coëgit Ioannes Pontifex Epiphanium item Constantinopolitanum Episcopum in ipsa Byzantina Ecclesia humiliori sede contidere, quùm Thronum sibi ipse excelsiorem poni iussisset, vt sui loci dignitatem tueretur? quod refert Nicephorus lib. 17. cap. 9. Nihil digitus Dei sit hîc, ineptissimos prædicas, & mirè socordes per totum terrarum orbem Episcopos, qui nulla vi compulsî exui se libertate passi essent. Sed re vera fortissima semper fuit Romana Ecclesia, non vtique humanis viribus, sed cœlesti præsidio, vt quæ Christianæ rei à Deo exercituum præfecta fuerit. Itaque Irenæus vestras Apollolorum penè *ἀπολλοῦ* ipsius Romanæ Ecclesiæ non iam simplicem honoris *ἀρχιεπίσκοπος* (vt tu facis) sed

potentio*rem* principalitatem prædicat: quo de Irenæi loco legas velim, quæ peracutè Barclaius differit in eleganti sua parænesi lib. 1. cap. 10. Quam potens ea sit *principalitas*, profani non cognoscunt: cognoscunt ij, qui Deo acquiescere non detrectant. Ridebat impius Imper. Iulianus vel Euangelistarum imperitiam, qui scriberent, Matthæum duabus oculis illectum relictis omnibus Christo adhæsisse, vel hominum simplicitatem, qui tam facile vocantem Dominum sequerentur. ignorabat nimirum perditus homo diuinæ vim maiestatis, quemadmodum monuit D. Hieronymus. Simili modo laborant sectarij, qui aut ignorant, aut ignorare se fingunt vim, ac maiestatem sedis Apostolicæ, non splendorem veritatis hauriunt, non calorem sentiunt cælestis ignis cæci homines & frigidi. At Catholici Episcopi obsequij falces, ac reuerentiæ, volentes submitunt Romano Pontifici, cui gregem vniuersum à Christo creditum, minimè dubitant, seque vocatos *in partem sollicitudinis non in plenitudinem potestatis*. Cui vni datam facultatem probè sciunt, fratres roborandi, vt si longius ab ipso abeant, imbecillos se, ac languidos sentiant. Ad quem iam inde ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio, causæ delatæ omnium Dioceseon, appellationes interpositæ. Qui vbi res exegit, Episcopos, aliósque Antistites quâ honore, & ministerio priuauit, quâ priuatos suas in sedes restituit, neque id in Romana tantùm Diocesi, sed quacunque se diffundit Christiana Respublica. Cuius auctoritate

opus semper habuere generalia Concilia, ut valida forent. Hæc Romani Pontificis potentia est diuinitus tradita, quam qui refugiunt, non libertatem adipiscuntur, sed licentiæ fræna laxant. Et quanquam ius eidem Pontifici esset, suam vbiuis locorum exercendi auctoritatem, propriam tamen habebat Patriarchalem Diocesim, & propriam in Diocesi prouinciam, & propriam in prouincia urbem. Neque Diocesis illa vniuersus orbis erat, ut tu à nonnullis existimari fingis, sed limitibus quibusdam circumscripta, quæ tamen nihil officiebat, quominus omnium vbiq; Ecclesiarum sollicitudinem gereret. Meminit eius Diocesicos Hadrianus Primus Papa, quum ita scriberet ad Constantinum Imper. *Immo & consecrationes Archiepiscoporum (sicut olitana constat traditio) nostræ Diocesis existentes penitus canonicè sancta Romana Ecclesia restituantur.* Olitana (hoc est antiqua) consuetudo quæ hîc nominatur, utique respondet Nicæno Canoni quum ait, *καὶ τὰ ἐν τῇ Ρώμῃ ἑπισκοπικὰ τὰ τοιαῦτα ἔστω.* At quæ tandem erat isthæc Diocesis? ea nimirum, quæ Græci recentioris æui, Zonaras, Theodorus Balsamo, Nilus, alij, disertè fatentur comprehensum totum Occidentem. Tu duobus verbis id reiicis, satis esse existimans, quòd Bellarmino, & Baronio haudquaquam probetur. Verum nequicquam hoc te scuto protegis. Multo enim magis doctissimi illi Antistites sententiam tuam improbant de Suburbicariis regionibus Diocesim Romanam coarctantibus: atque ea

tenus Græcorum, quibus Schismatici erant, opinioni non acquiescunt, quatenus negari ab iis videbant, Romani Pontificis auctoritatem, iurisdictionemque Ecclesiasticam Occidentales egredi limites, hoc est specialem ipsius Dœcesim. An non illa sunt Bellarmini verba? *Etiamsi Nicænum Concilium disertis verbis dixisset, ad Romanum Pontificem proprie Occidentem pertinere, adhuc nihil omnino Nilus obtineret: nam id sine dubio esset intelligendum de Patriarchali Romani Pontificis diuione, præter quam idem ipse summam habet in omnem Ecclesiam potestatem.* An non paulò ante factus erat idem Bellarminus, Papam esse proprium Patriarcham Occidentis? Cæterùm in aperto est, quod Græci illi, ut potè rem notissimam fatentur, τὰ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος (inquit Nilus) τῆτο δέδδοται, δηλαδὴ τῆ ἐσπερίων κρατεῖν. *Episcopo datum hoc est, videlicet, ut Occidenti præsit.* Idem & Balsamo scribit. Zonaras verò pluribus id locis testatur, præsertim vbi sextum Canonem Nicænae Synodi is verbis explicat. βάλεται ὁ κανὼν τὰ παλαιὰ ἔστι κρατεῖν, ὁ καὶ κανὼν μεταγέγραπται, καὶ νόμοι πολιτικοὶ δεύονται τὸν Ἀλεξανδρείας οὖν ἐπίσκοπον οὐδεὶς τῆ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Περσῶν πόλι προέχει. καὶ τὸν Ἀνατολίας τῆ αὐτῆ ἰσοκλειδίμων ἐπὶ χειρῶν, Συρίας δηλαδὴ, καὶ κοίλης Συρίας, καὶ Κιλικίας ἐκατέρας, καὶ Μεσοποταμίας. καὶ τοὺς ἄλλοις ἐπίσκοποις τῆ ἰσὺ αὐτοῦ ἔξουσιάζειν χωρῶν καθὰ καὶ τὰ ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ προεδρόβουλι τῆ ἐσπερίων ἀρχὴν ἔχει ἐκείνησι. **Antiquas consuetudines seruari vult canon, quod & posteriores canones, legesque Ciuiles decreuerunt.**

Alexandrinum igitur Episcopum, inquit Bals. his præesse statuit, quæ in Ægypto sunt, & Libya, ac Pentapoli: Antiochenum subiectarum sibi prouinciarum, Syriæ videlicet, Cœlesyriæ, vtrique Ciliciæ, Mesopotamiæ, aliósq; Episcopos suarum quemque regionum potestatem habere, quemadmodum & Ecclesiæ Romanæ præses, Occidentis principatum veteri more obtinet. Inde ortum, vt Constantiano edicto, quod & videmus apud Balsamonem ad Photij Nomocanonem, traditam legamus Romano Pontifici, *urbem Romam, uniuersaque Italia, atque Occidentalium regionum prouincias.* Non disputo nunc, genuinum ne sit illud edictum, an confictum ab ociosis hominibus, vt Baronius, aliique suspicantur. Sed siue sit verum fœdèque interpolatum, vt complures credunt, siue supposititium; illud aio, hac totius traditi Occidentis nuncupatione, vbi exereret Pontifex ἑξουσία, καὶ δυνάμει φερεαὶ βασιλικῆς παρὰ τὸ σαγματός, rationem fuisse habitam Ecclesiasticæ eius Diœceseos, quæ per omnes illas regiones protendebatur. Quae de Diœcesi illud quoque scribit Zonaras ad Canonem quintum Concilij Sardicensis. *Ἐπειὶ οὕτως εἶπε τῆ Ρωμαίων ἐκκλησία αἱ δυτικαὶ πᾶσαι σχεδὸν ἐκκλησίααι, αἱ Μακεδονικαὶ δηλαδὴ, αἱ Θεσσαλικαὶ, αἱ Ἰλλυρικαὶ, αἱ τῆ Ἑλλάδος καὶ τῆ Πελοποννήσου, αἱ τῆς λεγομένης Ἠπείρου.* *Subijciebantur id temporis Romanæ Ecclesiæ ditioni omnes ferè Occidentales Ecclesiæ, Macedonia nimirum, Thessalia, Illyrici, Graeciæ, Peloponnesi, ἧς quæ Epirus dicitur.* Neque dissonant quæ notat ad Canonem 28. Concilij Chalcedonenfis:

αἱ γὰρ λοιπαὶ ἐξοικήσεις, ἢ τῆς Μακεδονίας δηλαδὴ, καὶ Θεσσαλίας, Ἐλλάδος τε καὶ Πελοποννήσου, καὶ τῆς λεγομένης Ἠπείρου, καὶ τῆς Ἰλλυριοῦ τῶν Ρωμαίων τῆς παλαιᾶς ἑπισκοπῆς τότε αἰετοῦ. *Aliae quidem Diocèses, nempe Macedonia, & Thessalia, Græciaque ac Peloponnesi, atque eius quæ Epirus dicitur, nec non Illyrici, Episcopo veteris Romæ eo tempore subiacebant.* Legati quoque Pontificij apud Guilielmum Bibliothecarium in vita Hadriani II. sic loquuntur; *Sedes Apostolica, iuxta quod Decretalibus Sanctissimorum Romanorum Præsulum doceri poteritis, utramque Epirum, nouam videlicet, veteremque, totamque Thessaliam atque Dardaniam, in qua & Dardania Ciuitas hodie demonstratur, cuius nunc patria ab his Bulgaris Bulgaria nuncupatur, antiquitus canonicè ordinauit, atque obtinuit.* Hosce locos attuli, vt videres, eas quoque regiones, quas Byzantinorum Præsulum ambitio sibi postea vindicauit, in speciali Diocesi Romani Patriarchæ fuisse. Ea propter anno Christi 414. coacta Synodus in Macedonia legationem misit Innocentio Papæ, quem Dioceseos caput non solùm rei Christianæ moderatorem agnoscebat, ad petendam rerum gestarum confirmationem. Eos verò Pontifex non nihil reprehendit, quædam etiam ex eorum actis rescidit, alia confirmauit, vt ex ipsius Epistola 22. constat. Thessalonicensem Episcopum, cuius liquet, Primatem à Romano Pontifice creari solitum, vt Metropolitibus eorum regionum præficeret, propterea quòd à suo Patriarcha longius distabant. Libet etiam huc locum afferre

ex Concilio quodam Romano, cuius pars extat in Codice manuscripto Bibliothecæ Vaticanæ, habito ut ibidem notatur, post consulatum Lampadij, & Orestis die VII. Iduum Decembrium in Consistorio B. Andreæ Apostoli. Concilij verba illa sunt. *Bonifacius Episcopus dixit, quæ lecta sunt transcribantur, & adiecit: si quid est aliud, suggeratur. Theodorus Ethiniensis Ciuitatis Episcopus Thessaliæ prouinciæ per interpretem dixit: ex lectione libellorum vestra cognouit beatitudo, quæ acta sunt contra sacros Canones, & ordinationem decessorum vestrorum. Nam constat, venerandos sedis vestræ Pontifices, quamuis in toto mundo sedes Apostolica Ecclesiarum sibi iure vindicet principatum, & solam Ecclesiasticis causis undique appellare necesse sit, specialiter tamen gubernationi suæ Illyrici Ecclesias vindicasse. Et nota sunt vobis omnium prædecessorum scripta Pontificum, verumtamen quarundam Epistolarum exemplaria profero, quarum fidem fieri ex vestro nunc scrinio postulo, &c. Quum à Pelagio secundo in Epistola ad Eliam Aquileiensem Episcopum appellatur D. Hieronymus nostræ Ecclesiæ presbyter, aliusum esse putandum est ad originem Hieronymi, qui Illyricus erat. Nam presbyteratus ordinem ab Antiocheno Episcopo susceperat. Nisi quis malit Romanum postea presbyterum effectum, quum Damaso ab Epistolis fuit; etenim inualuit apud multos inueterata opinio, Cardinalem illum fuisse Romanæ Ecclesiæ. Diuus quoque Augustinus lib. I. contra Iulianum Pelagianum ait, Hieronymum ex Occiden-*

tali ad Orientalem transiisse Ecclesiam, quum habitatum iuit in Palestinam. Sed de Illyricis regionibus in Romana Diœcesi constitutis nullo est pacto ambigendum. Siquidem & Vigilius Papa Constantinopolim proficiscens Episcopos secum duxit suæ ipsius Diœceseos Italos, Afros, Illyricos, qui nec ipsi quintæ Synodo Constantinopolitanæ interfuerunt, quum viderent Pontificem id recusasse, ne à veteri maiorum suorum consuetudine recederet. Sed nunquid & Africa Romanæ Diœcesi adscribenda est? nullus dubitat. Nam quamquam Carthaginiensis Episcopus plures sibi subiectos Metropolitas haberet, attamen Patriarchæ nomen nunquam gessit, & ab ipsa Diœcesi Romana non nihil pependisse apparet. Ea de causa Honorius Imperator in controuersia inter Bonifacium, & Eulalium, qui Romanæ sedis Pontifices in Schismate renunciati fuerant, non Gallicanos tantum, sed & Africanos Episcopos inuitauit. Sicut Constantinianis temporibus ad Concilium Arelatense accesserant: quod sanè Concilium ex pluribus Romanæ Diœceseos prouinciis fuit coactum. Sic D. Augustinus Afer Episcopus à Pont. Maximo Cæsaream Mauritanæ legatus est ad res quasdam eius Ecclesiæ componendas, quod enarrat Possidius in eius vita cap. 14. & meminit ipse Augustinus Epistola 157. & Retractat. cap. 51. Interfuisse etiam Afros quosdam Episcopos designationi Romani Pontificis colligitur ex D. Cypriani Epistola ad Antonianum, tametsi licet

licet suspicari, Episcopos omnes, quibus tempore interregni Pontificij Romæ esse contigisset, ius habuisse calculum ferendi vnà cum Romano Clero ad Papæ electionem. Etenim res omnium agebatur, dum totius Ecclesiæ præses constituendus erat. Inde ortum videtur vt postquàm id ius eligendi ad Senatum Cardinalium translatum est, consueuerint Pontifices, selectos ex vniuerso Orbe Christiano viros in Senatum collocare. Multa præterea eliciuntur ex Africanis Conciliis, quæ specialem Romani Episcopi *Ἐκείνου* indicant in illas Ecclesias: quemadmodum & ex Pontificum Epistolis. Ac videnda præ cæteris Epistola 85. S. Leonis Primi.

Quid verò egerint Antistites Romani in Gallicis, Hispanicisque prouinciis, tanquam in propria Diocesi, cumulatè docent Innocentij, Bonifacij, Cælestini, Leonis, Gregorij, aliorumque Pontificum tam antiquorum, quàm recentiorum Epistolæ. Ex ipsa etiam Nouella constitutione Valentiniani Imper. de Episc. ordinat. addiscere potes, idem in Galliâ fuisse olim perpetratum ab Hilario Arelatensi Episcopo (de quo & Leo in Epist.) quod prius in Thebaïde à Meletio Lycopolitano. Siquidem vsurpauerat sibi Episcoporum ordinationes Romano Pontifice inconsulto. Itaque tam hic conatus ab ipso Pontifice improbatus fuit, quàm ille quondam Meletij à Nicæno Concilio. *Et erat quidem (ait Imper.) ipsa sententia per Gallias etiam sine Imperiali sanctione valitura; quid enim tanti*

Pontificis auctoritas non valeret? At quia compluribus magis erat timori sæcularis potestas, quàm Ecclesiastica, decernere ipse quoque satiùs duxit: ne quid (inquit) tam Episcopis Gallicanis, quàm aliarum prouinciarum contra consuetudinem veterem (est ibi illud Nicæni Canonis τὴ δρχαία ἐστὶν κεκατεία) liceat sine viri venerabilis Papæ Urbis æterna auctoritate tentare. Pontifices tamen quod tam ampla esset Romana Diœcesis, multa permittebant in longinquis regionibus arbitrio Primatum. Secus vsu veniebat in Italia, vbi nullus constitutus erat Primas, sed ex illius omnibus prouincijs sæpissimè conuocabantur Episcopi ad Romanos Conuentus, qui propterea frequentissimi erant. Itaque Galla Placidia Augusta, vbi Romam venisset, Leonem Papam cum maximo Itatorum Episcoporum cœtu reperit; his enim verbis vtitur in Epistola ad Theodosium Imper. *ᾠεσο,χομένος τε πληθὺ ὀπισκόπων, ὧς πινὰς ἀπὸ αἰαριθμῆτων πολέων ἐκ τῆ Ἰαλίας σινηγαγῶν ὑπὸ τῆς δρχῆς τῆ ἰδῆς τόπου, καὶ τῆς ἀξίας, Episcoporum multitudine circumseptus, quos ex innumerabilibus Italia Ciuitatibus pro loci proprij principatu, ac dignitate collegit.* Non tu (opinor) Anonyme, innumeras vrbes Suburbicarijs regionibus adscribes, etenim perpaucas in iis fuisse fatebaris; & vides tamen collectos tot Episcopos ab ipso Romano Pontifice, tanquam ab ipsorum Exarcho, id enim valet ὑπὸ τῆς δρχῆς τῆ ἰδῆς τόπου. Sic statim post Nicænam Synodum coëgit Romæ D. Syluester Concilium ex 272. suæ Diœceseos Episcopis. Iulius.

itidem centum viginti Episcopos, quos inter connumeratos videmus Archiepiscopos Aquileiensem, Ra-uennatem, Mediolanensem, sed & Carthaginiensem. In Concilio sub Agathone, quod extat inter acta sextæ Synodi Constantinopolitanæ præter Episcopos omnium Italiæ prouinciarum interfuerunt legati nomine Episcopi Galliarum, & Britanniarum. Sed quemadmodum dubitari nequit, amplissimam fuisse specialem Romani Patriarchæ Diocesim, ita quibus olim potissimum finibus contineretur, haud adeò certum est hodie: præsertim ob vsurpationes variis temporibus emanatas ab insolenti potentiâ Bizantinorum Antistitum. Occidens quidem dicebatur esse sub peculiari eius ac Patriarchali (vt sic dicam) sollicitudine, quod & ex eo D. Hieronymi loco in epist. ad Marcum presbyterum elicere est: *Hæreticus vocor? si ab Arrianis, meritò: si ab Orthodoxis, qui huiusmodi arguunt fidem, Orthodoxi esse deserunt: aut si eis placet, hæreticum me cum Occidente, hæreticum me cum Ægypto, hoc est cum Damaso Petroque condemnent*; erant enim Episcopi eo tempore Damasus Romæ, Petrus Alexandria. Lique tamen; & Septentrionem à Romana Diocesi complexum fuisse, & plures etiam in Oriente regiones, quas qui magis Orientales erant, veluti Ægyptij, Syri, Phœnices, inter Occidentales numerare videbantur. Vides Alexandrini Patriarchæ Diocesim vnico Ægypti vocabulo à Hieronymo nuncupari, quamuis & aliæ prouinciæ eidem subessent ab Ægypto longe dis-

fitæ: ita *Occidens* appellabatur specialis Romani Pontificis Diœcesis, à potiori nimirum parte, licet extra ipsum quoque Occidentem longè latèque porrigeretur. Sanè si ad antiquiora tempora cogitationem intendimus, quùm tres illæ Patriarchales sedes, Romana, Alexandrina, Antiochena Ecclesias per orbem terrarum omnes inter se partitæ essent, perspicuum fit, in peculiari Romana Diœcesi regiones, & prouincias fuisse, quæ sub duabus iis non erant. Sed (vt diximus) neutiquam hodie facile est, certis eas limitibus designare.

Porrò quàm vana sit tua illa opinio de Ecclesijs Suburbicariarum regionum, ex ipsis etiam Episcoporum designationibus palàm fit. Si plures tribuendi sunt Metropolitæ in Suburbicariâ à te excogitatâ Diœcesi, quatuor, opinor, illi saltem concedes singulos regionibus singulis præpositos. Spoletinum dedisti Piceno Suburbicario: haud æquum est, suos vt Metropolitæ vtrique Latio inuideas, & Tusciæ Suburbicariæ, quas tu solùm prouincias Romanæ Diœcesi tribuebas, nec plures intra centesimum milliarium numerabas. Emergant itaque & tres isti ex tua figulina. Quam exinde reliquam facies Romanam Prouinciã? an dices, sex in ea fuisse Episcopos, qui urbem perpetuò incolunt, quique Cardinales vocantur? Fuerint enim verò, fuerit & alius quispiam in continentibus Urbis. At quùm te non fugiat, solitos eo tempore ordinari Episcopos à suis quémque Metropolitæ, quî fieri po-

tuit, vt à Romanis Archiepiscopis tot emanarent Episcoporum ordinationes non magno temporis spacio in tam exiguâ prouinciâ? Calculum pone in ipsa Nicæni Concilij tempora, reperies fanè, si Anastasium Bibliothecarium consulas, intercurrentibus tantummodò ducentis duodeviginti annis, hoc est ab anno Christi 304. ad 523. ordinatos à Romanis Pontificibus mille, eoque amplius Episcopos. Inde elicies quàm magna fuerit Romana Prouincia, quæ vtique prouincia pars Diœceseos erat. Non equidem ignoro, fas fuisse vniuersæ Ecclesiæ Coryphæo, & in alienis prouinciis Episcopos designare, sed non id eo tempore moris erat. Quod iure optimo immutatum est postea, vt eo melius consulatur Ecclesiæ vniati ad eò nobis à Christo Domino commendatæ; quùm referri hoc pacto Episcopi omnes videantur *ad Petri Cathedram* (vt verbis utar D. Cypriani) *atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est.* Ordinabant igitur Romani Patriarchæ & suæ prouinciæ Episcopos, & suæ Diœceseos Metropolitæ, aut eorum electiones approbantes ordinandos aliis mandabant, si locorum intervalla id exigent.

Ac quoniam nulli re vera erant Suburbicarij Metropolitæ, in longinquoires oras pedem inferamus. Tradit Hieronymus Rubeus ex antiquis monumentis Ecclesiæ Rauennatis, anno à Christo nato 433. Romanam contendisse Rauennates cum decreto electionis noui Episcopi in Ioannis locum nuper defuncti, ve-

rùm abnuisse Sixtum Pontificem electioni calculum addere, ac diuino monitu Petrum Chrysologum ordinasse. Subtraxêre se quodam tempore ab huiusmodi ordinatione Metropolitanæ Rauennates, sed rediere tandem sedente Leone secundo. Rem enarrat hisce verbis Anastasius Bibliothecarius: *Huius temporibus percurrente diuina iussione clementissimi Principis restituta est Ecclesia Rauennas sub ordinatione sedis Apostolica, ut defuncto Archiepiscopo, qui electus fuerit, iuxta antiquam consuetudinem in Ciuitatem Romanam veniat ordinandus.* Ac postea de Sergio Pontifice: *Hic ordinauit Damianum sanctæ Ecclesiæ Rauennatis, atque Clementem Frisonum. Hic ordinauit Berechtualdum Britannia Archiepiscopum.* Hi sunt ex Metropolitanæ Romanæ Diocæces, non quos tu Anonyme somniabas in regionibus Suburbicarijs constitutos. Quùm Diuus etiam Ambrosius scribebat ad Vercellenses epist. 82. *Ordinationem meam Occidentales Episcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probauêre,* quid intelligit hîc, nisi Romani Pontificis cum suâ Synodo assensum? Fiunt hoc quoque tempore Episcoporum designationes, probationesque eorum, qui electi sunt, adhibito Cardinalium Consilio, quos successisse diximus in locum Synodi conuocari solitæ ex Italicis, aliarumque Occidentalium Prouinciarum Episcopis. Ac sanè quùm Ambrosij electionem comprobasset Damasus, Simplicianum ad eum misit Romanum presbyterum egregiæ eruditionis, ac spectatæ probitatis, qui rudi Epi-

scopo in Mediolanensis Ecclesiæ regimine moderator adesset, ac magister. Quâ de re D. Augustinus lib. 8. confess. cap. 2. Præter Episcopos Romanæ Prouinciæ, & Metropolitanas Occidentalis Diœceseos, habebat quoque Romanæ sedis Episcopus nonnullos in eadem sua Diœcesi sibi referuatos, ab aliis verò Metropolitanis exemptos. Quemadmodum de Ticinensi legimus, qui nescio quo priuilegio (credo ex quo Longobardorum Reges Ticini sedes fixerunt) à Mediolanensi Episcopo, cui antiquitùs suberat, se subduxit. Turritanam quoque Ecclesiam in insula Sardinia eodem priuilegio munitam antiquitùs fuisse, tradit Anastasius Bibliothecarius in vita Ioannis V.

Illud quoque consideratione dignum videtur, quòd Concilia ex omnibus licet Prouinciis Occidentalibus congregata, Oecumenica non dicebantur, ob illam opinor causam, quòd ex vna tantummodo Diœcesi conflata essent. Cur enim Concilium primum Constantinopolitanum Oecumenici nomen gerit, Romanum non item eodem tempore à Damaso ob eandem causam celebratum, quùm tamen & multò esset numerosius, & ab ipso firmitas, atque auctoritas Constantinopolitano accesserit? Res profectò, qua de agebatur, ad vniuersam pertinebat Ecclesiam. Romam præterea conuocati fuerant ex vniuerso orbe Episcopi? ut deesset nihil, quominus generale Concilium dici posset. Verùm quia permisit Pontifex Orientalibus hoc est plurium Diœceseon Episcopis, uti Constantino-

polim conuenirent, generalis nomen adhæsit Constantinopolitano, non æquè Romano ex vnicâ tantum Diœcesi, nempe Occidentali, coactò, quæ Diœcesis & Constantinopolitano interfuisse dici potest, postquàm eius Corypheus Romanus Pontifex id confirmauit, tametsi consuetudo esset, *ut in Oriente Orientalium esset Concilium, intra Occidentem Occidentalium*, quemadmodum aiebat D. Ambrosius in Synodo Aquileiensi. Itaque Sardicense Concilium quamuis coactum in Illyrico, regione nimirum Romanæ Diœceseos, inter Oecumenica est connumeratum, ut liquet ex Socrate lib. 2. cap. 16. quandoquidem eò conuenere, & Orientales Episcopi.

Quòd Occidentis Synodus vnus Diœceseos censeretur, clarum etiam fit ex ea, quam Romæ coëgit Agatho Papa ex 125. Episcopis, ut legatos mitteret ad sextum Concilium Oecumenicum, siquidem præter Italos interfuerunt Episcopi Galli, Belgæ, Britanni, ac Synodica ipsa sic inscribitur: *Ἀγάθων ἐπίσκοπος δούλος τοῦ θεοῦ πάντας ταῖς σινοδοῖς ταῖς ἀηκουσασαίς τῆς σινοδοῦ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου. Agatho Episcopus seruus seruorum Dei cum uniuersis Synodis subiacentibus Concilio Apostolicae sedis. Apertèque in eadem profertur, esse plures ex iis Metropolitibus, & Episcopis ἐν μέσῳ τῶν ἑθνῶν τῶν τε Λογγοβαρδῶν, καὶ Σκλαβῶν, ἔτι μὲν ἀλλὰ καὶ Φερίκων, Γότθων, καὶ Βρεταννῶν, in medio gentium Longobardorum, & Sclauorum, nec non Francorum, Gothorum, & Britannorum. Sed infra clarissimè enuntiat, diffusos esse eisdem*

eisdem Episcopos καὶ τὰ ὑπερῶς καὶ δυτικὰ κλίματα,
per Septentrionales atque Occiduas regiones. Quæ quum
 & doctissimus Bignonius observasset, nescire se aiebat,
 an luculentius testimonium afferri posset ad indican-
 dam Patriarchalem Romani Pontificis Diocesim.

Legationes quinetiam sunt perpendendæ, quæ à Ro-
 manis Pontificibus ad Concilia, ad Imperatores, ad
 Reges dirigebantur. Etenim Episcopos suæ Diœce-
 ses ad eam rem deligebant. Vnde etiam clarum fiet,
 Suburbicariis regionibus neutiquam fuisse Diœcesim
 illam coarctatam. Vincentius Capuensis, & Marcellus
 æquè ex Campania Episcopus, legati sunt à Liberio ad
 Concilium Aquileiense: Æmilius Beneventanus ab
 Innocentio ad Arcadium Imperatorem: Faustinus Epi-
 scopus Potentinus in Picæno à Zosimo ad Carthagi-
 niense Concilium: Ennodius Ticinensis ab Hormisda
 ad Anastasium Augustum: Germanus Capuanus ab
 eodem ad Iustinum. E Sicilia Paschasinus Lilybej Epi-
 scopus à Leone ad Concilium Chalcedonense: Pere-
 grinus Messanensis ab Hormisda ad Anastasium Im-
 peratorem. E Sardinia Lucifer Calaritanus à Liberio
 ad Constantium Imperatorem. Ex Hispania Hosius
 Cordubensis à Sylvestro ad Concilium Nicænum,
 mox à Iulio ad Sardicense. Neque enim dubium, quin
 fuerit Hosius Pontificis legatus, quemadmodum aper-
 tè testatur Gelasius Cyzicenus, & non semel Hincma-
 rus Remensis Archiepiscopus. Ex Græcia quoque Iu-
 lianum Coënsen legatione functum pro Leone Papa,

Z

docent acta Concilij Chalcedonenſis : qui etiam Iulianus iuſſus eſt à Pontifice Conſtantinopoli conſidere, vt contineret in officio Archimandritas illos eorúmque Monachos.

Hæc poterat, Anonyme, aliáque indagare, quæ digritum quodammodo intendunt ad veritatis fontem, vnde liquidam haurire potes de Romana Diœceſi ſententiam, non turbidas illas, inanésque coniecturas Præfecturæ Vrbanae innixas. Et profectò ſi ſolum ipſum Nicænum Canonem, in quo totius controuerſiæ cardo vertitur, non lippis oculis inſpicere libuiſſet, prolixæ diſputationi parcendum tibi fuerat. Vis enim ipſa argumentationis, quæ inde elicitur, comonefacere te poterat, ampliorem fuiſſe Romano quàm Alexandrino Patriarchæ Diœceſim. Procedit enim argumentatio a maiori ad minus, perinde ac ſi dixiſſent Nicæni Patres, *quoniam videmus Romani Episcopi poteſtatem in vniuerſa ſua Diœceſi, quamvis ampliſſima ſit, ſaritam tectam eſſe; æquum videtur, vt & Alexandrino Episcopo cui minor Diœceſis ex veteri more contigit, idem ius ſeruetur.* Etenim qui ſe ſubducere à poteſtate Episcopi Alexandrini nitebantur, ordinatiónesque eo inuito facere, quæ reprimi poterant Romani Episcopi exemplo, ſi illius Diœceſis ea fuiſſet, quam tu fingis? annon dixiſſent illi, mirum non eſſe, ſi tantillam Diœceſim Romanus Episcopus ſolus adminiſtraret? ac propterea parum æquam videri veterem conſuetudinem, quæ tam latam Diœceſim Alexandri no-

concederet?

Quæ igitur quantaque fuerit Romani Patriarchæ Diœcesis, iam patefactum est. Atque ad hanc non solum respicere poterat Prætextatus, quum teste D. Hieronymo ludens dicebat, *Facite me Urbis Roma Episcopum, & ero protinus Christianus*, sed ad maximam illam auctoritatem, quam Romano Episcopo esse videbat ultra fines quoque Orbis Romani. Nam ad diuitias quod attinet, haud vereor quin Christiani moris ignarus fuerit Ethnicus homo, quemadmodum & Ammianus, qui luxum Damasi carpere videtur, quum tamen sanctissimi illius Pontificis abstinentia, & frugalitas perquam nota fuerit: ut in huiusmodi scriptoribus *mendaciorum loquacitatem* æquè, ut in Tacito Tertullianus, iure optimo notaret. Verùm huiusmodi Ethnicorum dieteriis nimium quantum fauent sectarij, quos sic irritat Ecclesiæ splendor, ut taurorum oculos purpura; quique impudenti non minùs fronte, quàm Iudæ fuerat, matronarum oblationes improbare non verentur, mallentque diuitias illas in ganeis ab se insumi, quàm ab Ecclesia impendi in pauperum alimoniis, in redimendis captiuis, in ornamentis templorum. Ideò Satyrici verliculum libenter vsurpant:

Dicite Pontifices, in sacris quid facit aurum?

ut vel Deo ipsi Opt. Max. auream gemmeamque suppellectilem improperent, quam in sacris ministeriis, & in sacerdotum indumentis adhiberi præceperat. De Ecclesiæ splendore & diuitiis egregium est Isaïæ

Z ij

vaticinium cap. 60. fore nimirum aiebat, vt post illatas ærumnas, & vilipendia ab ethnicis potestatibus, summam consequeretur dignitatem, in qua scilicet videre nunc est ipsum Ecclesiæ præsidem supra Reges atque Imperatores euectum: magnisque insuper poleret opibus ab ipsorum Principum liberalitate congestis. Dei verba apud Prophetam ex versione D. Hieronymi illa sunt: *Pro eo quòd fuisti derelicta, & odio habitata, & non erat qui per te transfret, ponam te in superbiam sæculorum gaudium in generationem & generationem: & suges lac genium, & mamilla regum lactaberis.* Superbiam sæculorum Chaldaicus interpres reddidit gloriam sæculi, septuaginta interpretes gaudium siue exultationem aternam. *Ἰήσω σε* (inquiunt) *ἀθανία μα αἰώνιον* scripserant fortasse *αἰώνων*, vt responderet *πᾶς* sæculorum, quod habet Hebraïca lectio. Sed nihil immutare est necesse, idem enim valere videtur *αἰώνιον*. Quòd futurum ait, vt alatur Ecclesia gentium lacte, & Regum vberibus, ad diuitias referendum est. Sic enim reddiderunt septuaginta: *καὶ πλεῶν βασιλείων φάρασα.*

CAPVT SEXTVM.

Ruffini verba iterum expensa, & emendata. Parænesis ad Anonymum. De Tridentino Concilio. de Miraculis. De progressu Romanæ Ecclesiæ. D. Cypriani loca explanata. Virgilij versiculum è Sibyllinis videri sumptum. Christus petra, Simon petra. Orientales Episcopi membra Romanæ Ecclesiæ, non Occidentales tantum.

IN pòrtu, iam te Anonyme, nauigare putabas, sed lacera fractaque tuæ opinionis veluti naui, extremam à te video tabulam contineri, quam necesse est victis demum brachiis remittas, vt ex ipso naufragio salutem quæras. Nouo sanè exemplo, sed Dei prouidentix accommodatissimo, qui ventosam hominum sapientiam confringere amat, vt sospitet pereuntes. Frustra inhæres adhuc Ruffini verbis, & cum Baronio luctaris, quòd scriptorem illum vacillantis fidei, ingenitæq; obscuritatis arguat. Ac demus tibi, non labascere in eo loco Ruffini fidè, dum Romanam Diocesim Suburbicarias Ecclesias appellauit; nam verba illa rectissimè Baronium fuisse interpretatum (quanquam iis non acquieuerit) suprà cuicimus: reliquorum sanè verborum contextus aut mendosus est, aut illum falsi-

tatis arguit. Dum enim scribit, Nicæno canone statutum esse, *Vt apud Alexandriam, & in Vrbe Româ vetusta consuetudo seruetur, ut vel ille Ægypti, vel hic Suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat*, quis non videat aberrare hominem ab ipso Canone, quo nihil de Romano Episcopo definitum est, sed ipsum tantum eiusque Diocesim in exemplum assumptam? At tu illum ἐμλωίζεις ais. Arabisset etiam (ut sic dicam) non persuadebis tamen, defendi cum ea lectione fidem illius posse. Finge ab Hispanorum Senatu hanc esse legem latam: *Placet, ut in Regum nostrorum inaugurationibus sacra unctio à Toletano Archiepiscopo adhibeatur, nam & Gallorum Regibus is mos est*. Finge itidem, scriptorem aliquem Ruffino similem, dum huiusmodi legem in suos historiarum libros referret, hisce verbis usum esse: *Hispanico Senatusconsulto cautum est, ut sacra unctio in Regum inauguratione adhibeatur, ut vel Hispanorum Reges à Toletano Archiepiscopo, vel Reges Gallorum ab Archiepiscopo Remensi inungantur*. Quis porro hellenismus scriptorem hunc tueretur, quominus conuicia in illum ingereres, iure optimo asserens, aut Senatusconsultum ab eo non perceptum, aut rudem illum esse loquendi? nisi clementiori sententia diceres, eius verba mendo laborare, quemadmodum de Ruffini verbis credere par est. Sic enim concepta fuisse suspicari licet: *Vt apud Alexandriam, velut in Vrbe Româ vetusta consuetudo seruetur; ut ille Ægypti, velut hic Suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat*. Vides enim

hoc pacto Romani Episcopi exemplum, quemadmodum & in ipso Canone Alexandrino & cæteris esse propositum; nec iam opus tibi est locos indagare, quibus ostendas particulam V E L pro E T positam: nam in sequioris ævi scriptoribus id frequens est ad eò, ut exempla congerere putidi sit laboris.

Quoniam verò in extremo tuo opere hæc proferre non dubitasti: *Nobis hæc stabit semper sententia, in his de politica Ecclesiastica controuersis, historiis, Conciliis, & Patrum antiquorum testimoniis adherere, nullique fidem temerè detrabere*: ubi perpenderit quæ bona fide in medium attulimus ex Conciliis, & Patribus antiquis, necnon ex historicis, si quid ingenui sanguinis tibi est, haud dubito, quin manus vltro sis daturus ipsi veritati. nec curæ tibi sit, quòd illam detectum tibi veniat tenuissimus homo, qualem me esse fateor, etenim haud Deo operosum est, vel *ex ore infantium & lactentium laudes perficere*. nec te latet superciliosam huius mundi sapientiam, quæ Deo inimica est, à rudibus piscatoribus superatam fuisse. Laudo, quòd Concilia, quòd veteres Patres confectis, & nobis idem est propositum. At illud porro cauendum, ne infelici curiositate mentem torqueas, aut ne sapere tibi ipsi tantum videaris. Monet nos magnus Apostolus Rom. 12. ne simus prudentes apud nosmetipsos. an tu prudentiorem te existimas, quam tot integerrimi Antistites, tot viri doctissimi fuere, qui in ipsis etiam Conciliis excussa veritate, hæreticos esse definiuerunt, qui ea sentiunt,

quæ tu sentire videris de Romano Pontifice? Crede mihi Anonyme, qui sanitatem mentis auer, imbibenda illi, est Christiana simplicitas. Hoc præcipuum est pharmacum, quo animi deterguntur deliciis sectariorum infatuati. Tu Concilia, patrèsque antiquos à te stare autumas (velim vt ne fingas) nos id pleno ore negamus, & nobis meliori iure asserimus. Iam rationum momenta, ipsàsque de iis disputationes omittamus. Fingamus potiùs interiisse iam diu Concilia, interiisse veterum Patrum volumina. Quæro ex te, quæ tua esset de Ecclesia Dei sententia? apud quam nationem, apud quam sectam constituenda tibi illa foret? num Christum ipsum sua sponsa viduare? ita sanè conari videris, dum contendis Romanos Pontifices à recto declinasse itinere, quia primatum sibi vindicant supra omnes Ecclesias; vides autem Episcopos pænè omnes cum illo consentire. Nam qui pauci à nobis abhorrent, suæ propè quisque sectæ sunt addicti. Itaque si veteribus Conciliis sis destitutus, patrùmque testimoniis, confer te per singulas sectas, inspice non solùm viuendi rationes, legèsque Ecclesiasticas, sed ipsos progressus, & qui è cælo defluunt fauores. Tridentinum Concilium, quod è vestris quidam, aut legitimum ridiculè negant, aut vniuersale, si non id sit, at concedes saltem, comprehensionem esse legum Ecclesiæ Romanæ. Quid tu de hisce legibus sentis? quum non vulgari te ingenio numen donauerit, quidni sperem, si librum istum seriò euolueris, illud de te euen-

curum

turum, quod sectario cuidam, non diu est, contigisse accepi. Totus is erat in sua secta confouenda, atque amplificanda, eodem nimirum errore deceptus, quo Saulus, quum Christi discipulos infectaretur. Damnabat is Romanæ Ecclesiæ ritus, & doctrinam, damnabat in primis Tridentinum Concilium, quod tamen nunquam perlegerat. deuenit ei quodam die in manus id volumen: curiositate illectus legere cœpit: iis, quæ legebat, mentem serio adhibere. Quid te moror? ex ea lectione exiit immoderatos spiritus, lucem hausit, sanitatem recepit, Romanam Ecclesiam veram & Catholicam fassus est. Ex Saulo factus Paulus, quæ oppugnabat, strenuè propugnat, spirantque eius scripta non pietatem minùs quàm sanam doctrinam.

Præter leges nostras, an non animaduertis, quæ miracula à sanctis Hominibus Dei ope quotidie patrantur, apud Catholicos tantùm esse? Ridebis forsitan. Quid tum? an non & Iudæi id faciunt, quum illis Christi miracula prædicamus? nihil sustinet detrimenti veritas ab insipientium risu. Nec sanè miraculorum dona à sua vnquam Ecclesiâ Christus Dominus subtraxit. Mirabar tamen interdum, cur hisce temporibus adeò essent frequentia, quum scirem dari ea in signum non fidelibus, sed infidelibus. noui tandem, quid id sit. Deique veneror prouidentiam, & benignitatem. Nullas non ille vias aperit, quibus nos ab erroribus auocet, dirigat ad veritatem. comperit, multos esse hac tempestate, qui sanæ doctrinæ de sui Vicarij

potestate non acquiescunt, lubetque experiri, num prodigijs perdomita cedat eorum peruicacia. eodem enim veluti imbre cælitus demisso Christianæ quoque prædicationis ab Apostolis, aliisque Christi discipulis, per orbem terrarum diffusæ seminium creuit. Quandoquidem quis cernens, audiensue, isthæc proficisci ab iis qui stant à Romano Pontifice, non continuò fateatur, à Deo illos diligi? nec fieri posse, vt de Religione prauè sentiant, qui Deo cari sunt? πῶς γὰρ αὐτῶν εἰδωλῶς βλασφημῶν εἰς θεὸν διωκόμενις ἑπιτελεῖν, dictum est in sextâ Synodo Constantinopolitana.

Præterea quos vides progressus fecisse Romanam Ecclesiam à potentissimis licet hostibus pertinaciter exagitata, eos ne debet legionibus, an religioni? Appositè cecinit D. Prosper:

*Sedes Roma Petri, qua pastoralis honoris
Facta caput mundo, quantum non possidet armis,
Religione tenet.----*

Fuit hoc Dei Opt. Max. consilium, vt Vrbs, quæ in sui Vicarij iura concessura erat, caput Orbis diceretur, quamquam pars Orbis maxima Romanum dominatum nesciret. Nam quæ nunc adè remota est regio, quò non Romanæ sedis Pontificiæ auctoritas peruadat? sunt Reges, sunt Principes à Christianis legibus alieni: sunt alij, qui suaue iugum Ecclesiæ excusserunt, vt licentiæ litarent; at in Regnis eorum, & ditionibus, quot homines degunt, qui Romano Pontifici parent? qui vitam prius effundere sunt parati,

quàm sint in Pontificia præcepta contumaces? Ipsi Augusti Regésque Catholici, qui sunt, qui fuerunt, nihil de maiestate suâ detractum credunt, quum maiestati Pontificiæ se subiiciunt. Gallorum Reges animo tecum ipse reputa, Pipinos, Carolos, ipsos Ludouicos; quàm egregiè sibi consulere, quantam indipisci gloriam arbitrati sunt, quum Romanos Pontifices pietate ac veneratione eximia prosequerentur? Annon heri, aut nudius tertius Iaponij legati, gentésque nostris obuersæ pedibus, tot demensis terrarum marisque spatiis, tot exhaustis laboribus Romam appulerunt, ut in Pontificis obsequium pronæ ruerent, suorumque Regum in illum obseruantiam coram testarentur? Quis Episcoporum hæc sibi aliquando expectauit, quos tu Anonyme Romano pares facere tentas? Immò quò eorum conatus ceciderunt, qui Patriarchali olim dignitate conspicui primo ipsi ac summo Antistiti aduersari sunt ausi? circumspice animo, & si quis tibi humanitatis sensus est, non absque lacrymis percipies, qui sint rerum exitus consequuti. Atque utinam vanum fuisset Leonis Papæ vaticinium, quum Marciano Augusto scribens de Anatolio Constantinopolitano Episcopo, iis verbis usus est: *propria perdit, qui indebita concupiscit.*

Iam verò, & ipsa temporum spacia perpende, quibus suâ in maiestate stat Romana sedes. Illam sanè deprehendes diuturnitate conualuisse, quippe solida in Petra fundatam, atque ab ipso suo exortu Primatum

semper suum tuitam esse, suam (vt aiebat D. Irenæus,) *potentio- rem principalitatem.* Nimirum ea est, ad quam teste Cypriano perfidia habere non potest accessum. Quum tu Theodosij constitutionem laudares, in qua illa verba legimus: *Cunctos populos, quos clementia nostra regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam Diuum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, Religio usque nunc ab ipso insinuata declarat, auream esse sanctionem dixisti, & tamen sanctissimum Pontificem Damalum, qui tum viuebat, aliquoties perstringis, quemadmodum & antecessores, quos aiebas sæculari typho ius sibi ac potestatem in alios Episcopos usurpasse. non equidem sum nescius, loqui Theodosium de fide quæ ad Christi diuinitatem patri æqualem respiciebat, verùm scio, illibatam illam Religionem, quæ à Petro ad Theodosij vsque æuum, & exinde ad nostra tempora promanauit, eandem quoque esse in asserendo primatu, qui Petro ipsi datus à Christo fuit, non qui à dignitate Urbis Romanæ effluxerat. An non D. Petrus, antequam Romam videret, principem se cæterorum Apostolorum, Ecclesiæque præfectum norat? Ridiculè non minùs faciunt quàm indoctè, qui D. Cypriani locum ex Epistola 71. secus quàm par est, interpretantur. verba Cypriani ea sunt: *Nam nec Petrus, quem PRIMVM Dominus elegit, & super quem edificauit Ecclesiam suam, quum secum Paulus de circumcissione postmodum disceptaret, vindicauit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit,**

ut diceret se primatum tenere, & obtemperari à nouellis & posteris sibi potius oportere. Hoc enim voluit Cyprianus, non incognitam fuisse Petro sui vim Primatus, sed eâ vti, demissionis gratiâ, noluisse, quum Pauli consilium ratione niti videret, esseque expansis vlnis excipiendum. Vide eâ de re eruditissimum Pamelium. Sic hodièque Romani Pontifices nihil ardui aggrediuntur, quin priùs Consiliariorum suorum sententiam exquirant, hoc est, R. E. Cardinalium, intelligentes reperiri se interdum posse reprehensioni obnoxios, quemadmodum, quum de Circumcisione ageretur, repertus est Petrus, D. Paulo teste, Galat. 2.

Igitur Romana Ecclesia eadem est, quæ in sui exordio fuit, seu fidei integritatem spectes, seu Primatus honorem, nec auctoritas eius ac potestas vllis circumscribi potest terminis aut regionum, aut temporum, siquidem Christi vices gerit, in cuius manum omnia Pater tradidit, quique nobiscum se permanurum pollicitus est vsque ad consummationem sæculi. Eleganter scribebat Nicolaus Pontifex in Epistola ad Michaëlem Imperatorem: *Priuilegia istius sedis vel Ecclesie perpetua sunt, diuinitus radicata, atque plantata sunt: infringi possunt, transferri non possunt: trahi possunt, euelli non possunt. Quæ ante Imperium vestrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hætenus illibata, manebuntque post nos: & quousque Christianum nomen predicatum fuerit: illa subsistere non cessabunt immutata.* Verius itaque dixerit, non de Senatu popu-

lóque Romano Virgilianus Iuppiter , sed de Romanis Pontificibus verus ac supremus mundi opifex ;

His ego nec metas rerum , nec tempora pono.

nam si quid hariolari licet (cur enim coniectandi scientiam tibi solus vindices ?) facile existimem , de Pontificiâ potestate fuisse isthæc prolata , eâque Maronem è Sibyllinis oraculis in suum poëma transtulisse. Quàm fuerit is Poëta Sibyllinorum carminum studiosus , ecloga ipsa quarta luculenter docet. Suspicionem verò meam adiuuat Claudianus de Bello Gildon. vbi Romæ votum ad Virgilianum versiculum respicientis iis verbis inter cætera conceptum legitur :

*Si mea mansuris meruerunt mœnia nasci
Iuppiter auspiciis : si stant immota Sibylla
Carmina, &c.*

Sed poëtas valere iubens , ac speciosas huiusmodi coniecturas , te Anonyme obtestor , vt non Conciliis tantùm , & patribus antiquis , quos ambigi non potest nobiscum esse , si bona fide ad veritatis trutinam perpendantur , & æquis vtamur iudicibus , sed iis etiam argumentis , quæ consideranda in medium protulimus , mentem seriò adhibeas , euoluásque præcipuè aureum libellum de Notis Ecclesiæ Cardinalis Bellarmini doctrinâ non minùs ac pietate , quàm honorum infulis illustrissimi. Nam , ni obtusum omnino cor geris , tot esse linguas isthæc agnosces , quibus supremus rerum conditor è cælo nos alloquitur , quibus

liquidò indicat, Romanum Episcopum à se esse electum, apud quem Religionis, atque Ecclesiæ Principatum statueret. Ridebisque nobiscum, aut miseraberis potius infelicem desertorem, qui cæcæ ambitioni incubans nescio quæ sibi somnia finxit, ut se parem faceret Episcoporum Episcopo, speravitque fortasse, si alias regiones quæreret, in iis imaginum blandimentis fructurum sese Endymionis somno. Censuit quinetiam, melius secum actum iri, si charactere Episcopali verè insignitus inter Episcopos degeret, qui nomine tenus sunt Episcopi, qui (ut aiebat D. Cyprianus) *se prepositos sine ullâ ordinationis lege constituunt, qui nemine Episcopatum dante Episcopi sibi nomen assumunt.* Sed infletur quantumuis ille, atque intumescat, disrumpetur potius ut Æsopæia rana, quàm ut maiorem dignitatem vel apud perfunctorios Episcopos adipisci queat. Sunt qui suspicentur, eius te hominis satellitem esse, tuumque libellum veluti antambulonem præmissum fuisse eius operis, quod ille nuper edidit. Verumenimvero meliori ego te genio, atque ingenio natum conjicio, spemque esse, ut tu facilius sanioribus consiliis animum sis compositurus. Existimare illum audio, (neque enim librum videre adhuc licuit) Episcopis singulis datum esse, ut vniuersam Ecclesiam in solidum regant: videturque sententiâ abuti D. Cypriani aientis in libro de vnitatis: *Episcopatus unus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur:* non animaduertens, dicere Cyprianum, suam cuique Episcopo partem esse

tributam, quum *singulis pastoribus* (vt scribit etiam epist. 55.) *portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus.* At voces illæ in *solidum vnanimem Episcoporum consensionem* denotant, dum tamen suum quisque gradum tueatur, ac nemini fas sit, Ecclesiam seiunctim habere ab vniuersali Ecclesia: Vniuersali verò Ecclesiæ suum tanquam fontem esse, suam radicem, videlicet Romanam sedem, apertissime indicat ille idem Cyprianus epist. 45. quippe illam vocat *Ecclesiæ Catholice radicem, & matricem.* Necesse igitur est, quælibet Ecclesia ad hanc reuocetur. atque illud est quod aiebat Irenæus lib. 3. contra hæres. (non enim piget integerimi & vetustissimi Patris aureum dictum *plures* repetere) *Ad hanc Ecclesiam* (de Romana loquitur) *propter potentio rem principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt ubique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conseruata est ea, quæ ab Apostolis est, traditio.* Id tribus exemplis conatur Cyprianus ob oculos ponere, sic enim loquitur libro de Vnitate: *Episcopatus vnus est cuius à singulis pars tenentur. Ecclesia quoque vna est, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum: & quum de fonte vno riuus plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copie largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Nullæ radij solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit:*

capit : ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit : à fonte præcide riuum, præcisus arefcet, &c. E tribus hisce exemplis mirè congruit secundo loco positum. Vt enim contuemur in arbore caudicem ipsum (robur vocat Cyprianus, velut etiam Arnobius de Pinu loquens matris Deûm) quæ potior est arboris pars, & prouenientes è summo caudice ramos quosdam maiores, ex iis minores alios, ex minoribus surculos, qui omnes vnâ efficiunt arborem, in eoque consentiunt, vt velut in solidum frondes, florésque ac poma producant : ita *Episcopatus vnus* (vt idem Cyprianus aiebat epist. 52.) *Episcoporum multorum concordie numerositate diffusus* potiozem sui partem, velut arboris stipitem, Romanam sedem agnoscit. Huic proximi sunt Patriarchæ, tanquam grandiores quidam rami : iis minores sequuntur Archiepiscopi seu Metropolitæ : ex ipsis verò veluti ramusculi pendent Episcopi, laborântque hi omnes in solidum vt Christi gregem suâ vmbra foueant, suis pomis alant. Et quemadmodum in arbore non surculi dedignantur ramis inniti, non rami ipsi prægrandibus ramis, non hi stipiti ; ita quò suus in Ecclesia ordo seruetur, necesse est vt qui tantummodo Episcopi sunt, superiores agnoscant Metropolitanas, Metropolitanæ subsint Patriarchis, Patriarchæ tanquam ad omnium matricem referantur *ad Petri cathedram* (verba sunt Cypriani epist. 55.) *atque ad Ecclesiam principalem, vnde unitas Sacerdotalis exorta est.* Sicuti verò efficere in arbore non

potes, vt truncus ipse siue caudex inter ramos, aut furculos computetur, ita non potest Romanus Episcopus, à quo reguntur ceteri, in ordinem redigi, quod tu censebas Anonyme. Quòd verò arboris stipites radici inhæret, quæ radix quamquam sub terra latens totius arboris caput dici potest; id quoque in Ecclesia agnoscere est, quæ caput suum, ac fundamentum non obiectum oculis habet Christum Dominum. Ac sanè quum arborem inspicimus, ex iis partibus, quæ visu vsurpantur, appositè dicimus, caudicem ipsum fundamentum esse totius arboris: pari quoque modo in visibili Ecclesia visibile caput censerì Romanum Pontificem, non absurdè prædicamus. Neque non propterea verè & propriè caput, & fundamentum Ecclesiæ Christum ipsum fatemur esse. Sed bonitatem eius agnoscimus, quòd non dedignatus sit honorificæ huius appellationis participem illum facere, cui vices suas commisit. Quemadmodum & Petræ nomen ipsi Apostolorum principi indidit. Quæ de re elegantia sunt ad eò magni Basilij verba in homilia de Patientia, vt temperare mihi non possim, quin ea huc transferam: Πέτρος εἰπὼν, καὶ ὁμιλοῦντες, εἰπὼν ὅτι υἱὸς εἶ τῷ Θεοῦ τῷ ὑψίστου, καὶ ἀκούσαις ὅτι Πέτρα εἶ, ἐνεκωμιᾶσθαι. εἰ γὰρ καὶ Πέτρα, ἔχ' ὡς Χειρὸς Πέτρα. ὡς Πέτρος Πέτρα. Χειρὸς γὰρ ὄντως Πέτρα ἀσάλευτος. Πέτρος δὲ ἀπὸ τῆς Πέτρας. χεῖρεται γὰρ Ἰησοῦς πρὸς ἑαυτὴν ἀξιωματὰ, οὐκ ἀποκενούμενος, ἀλλ' ἔχων ἃ δίδωσι. ὡς ἔστιν. ὑμεῖς ἐστὲ δὲ ὡς τῷ κέσμα. ἱερὰς ἔστιν, πρὸς ἱερέας, ὡς βατὸν ἔστιν ἰδοὺ ἀπαγγέλλω.

ὁμαῖς ὡς περὶ ἑαυτῶν ἐν μέσῳ λύκων. Πέτρα ὅτι Πέτρας ποιῆ, καὶ πᾶσι ἰσχυρῶς ἔρηξται τοῖς δούλοις. *Dixerat iam Petrus, & beatus pronuntiatus fuerat, dixerat utique, Tu es Filius Dei excelsi, & vicissim laudatus audierat: Tu es Petra. licet enim Petra esset, non erat Petra quemadmodum Christus. ut Petrus, Petra erat. Siquidem Christus Petra est immobilis, Petrus verò propter Petrum. largitur namque Iesus suas dignitates, nec iis tamen spoliatur, sed eadem, quæ dat, adhuc retinet. Lux est: Vos, inquit, estis lux mundi. Sacerdos est, & facit Sacerdotes. Ovis est: Ecce, ait, mitto vos sicut oves in medio luporum. Petra est, ac Petram facit. quæ sua sunt, largitur servis suis. Si Apostolorum antesignanus vetus quoque nomen retinisset, nihil erat quominus vocari apud Latinos potuisset, Simon Petra, quemadmodum appellabantur apud Romanos Iulius Aquila, Æmilius Bucca, Iunius Hasta, Cornelius Merula, Sempronius Musca, Fabius Quicula, Aruntius Stella, Trebatius Derba, & id genus complures. verùm priore nomine antiquato maluerunt Latini auribus consulere, quod Græcis non perinde fuit necesse, apud quos ὁ Πέτρος idem est quod ἡ Πέτρα. Igitur Romana sedes à Petro instituta, in qua & ad obitum usque sedit, & successorem reliquit, Petra est in Ecclesiæ ædificio, sed propagata quodammodo ab ipsa principali Petra, qui Christus est, & veluti (ut diximus) caudex in arbore radici cohærens. Sed quemadmodum ramusculi, qui prope radicem progerminant, atque in oblongo caudicis corpore non magis*

dicuntur ipsius caudicis membra, quàm prægrandes rami, aliique in summo cohærentes, ita Romanus Pontifex, quem Occidentalium Coryphæum nominat D. Basilius epist. 10. non magis sua membra censet Occidentales Episcopos, eos nimirum, qui in speciali sua Diœcesi sunt, quàm Orientales ipsos. Ea propter hoc se nomine appellare videmus ipsosmet Episcopos Orientales in Synodali Epistola primi Concilij Constantinopolitani ad Damasum Pontificem data. Sic enim loquuntur: Ἐπιτοὶ τῶν ἀδελφικῶν ἐκεί ἡμαῖς ἀγάπῳ ἐπιδικηκόμῳ, σῶσον ἐπὶ τῆς Ρώμης θεῶν βυλῆσθ σὺκροβουῶτες, καὶ ἡμαῖς ὡς οἰκῆα μέλη πρὸςκαλέσασθε, Ἀφ' ἧ τῆ θεοφιλεστάτου βασιλέως γραμμάτων, &c. *Iam verò quoniam vos, quò fraternam vestram erga nos charitatem declararetis, Concilium Deo volente Romæ cogentes, nos quoque veluti membra propria per Deo amantissimi Imperatoris litteras accersuistis.* Et Innocentius primus epist. 26. Ecclesiam Hierosolymitanam sui gregis membrum appellat. Ut enim attrahit caudex ab radice alimentum, quod in ramos, cæterasque arboris partes transfundit, ita Romana, hoc est Petri, sedes haurit à Christo potestatem, quam cæteris Episcopis communicat: hac enim ratione vnitas in Ecclesia conualefcit. B. Optatus lib. 7. contra Parm. *Bono unitatis Beatus Petrus & præferri omnibus meruit, & claves Calorum communicandas cæteris solus accepit.* Non ergo ultra limites suos tendit Romanus Pontifex, quum in quibusuis Diœcesibus potestatem suam exercet, vbi opus

est, idque bono Ecclesiæ conducere perspicit. Nec quod tu Anonyme obiicere es ausus, obiecit quisquam Cælestino Pontifici, quum scribebat ad Episcopos Galliæ: *sit concessis sibi contentus unusquisque limitibus*, non Hilario, quum procurandum monebat, *ne quisquam frater in alterius prorupturus iniuriam transcendat terminos venerandis patribus constitutos*. Non Leoni, quum aiebat in Epistola ad Anatolium: *manentibus terminis, quos constituerunt patres, nemo in ius tendat alienum*. Quum idem Leo Pulcheriæ Augustæ hisce verbis usus est: *Constantinopolitana verò præsuli Ecclesiæ (quia amplius quàm assequutus est concupiscit) quid illi satisfaciet, si tanta Urbis magnificentia, & claritudo non sufficit? expectauit ne Augusta, ut tu aliquando exoriteris, qui Pontifici obtruderes Lucani hemistichium, Quid satis est, si Roma parum? quod proximo capite fecisti? Iam verò huiusce petulantia tandem te pudeat, nec tamen si sub persona lateas, fast tibi esse credas, conuicia veluti ex plauastro iacere in sanctissimos Christi Martyres, aliósque quos cælesti Curia adscriptos veneratur Ecclesia. horum enim sollicitudo, dum Romanam sedem tenerent, per vniuersum Christianum orbem protendebatur, non ut ambitioni obsequerentur, quæ à sanctissimis Pontificibus longè aberat, sed quia norant vniuersam sibi dispensationem creditam esse, atque ad reatum suum tendere, si non vbique terrarum se vigiles præstitissent. Hæc ut verissima sunt, sic maximè velim, Anonyme, diuina ut præcunte gratia animum*

tibi penetrent, qui sanis consiliis acquiescas: etenim

--- ἀνεστῆται τοὶ φρένες ἑαδλῶν.

ac ne differas supercilium deponere; ad Romanam, hoc est ad Catholicam redire Ecclesiam, quæ te expansis vlnis moratur. Quid diutius salutem tuam negligis, pro qua ego vel sanguinem lubens paciscar: verè loquor, ex animo loquor; ne tu me suspiceris malevolentia suffusum aduersus tuas disceptationes scripsisse. quæ enim possim, quum nulla te ratione cognitum habeam? docet me Christiana Charitas, vt omnium, quacumque ex gente sint, salutem exoptem, ac (si quæ licet) procurem: velim tamen scias (si tu non falso Gallum te profiteris) plures esse nobilissimos viros, & doctissimos cum Parisiis, tum aliis in vrbibus Gallicis non vulgaris benevolentia vinculo mihi adstrictos. vt hoc etiam nomine vehementer cupiam, ap-pulsum te videre ex errorum pelago in veritatis ac salutis portum. Vbi Deo faciente id egeris, me meaque hæc scripta, fat scio, amabis: nec oderis si quas in iis deprehendisti punctiunculas: vt medicorum ferramenta nemo odit, quæ in morbi curatione expertus est. Vtar verò tecum pro corollario D. Hieronymi verbis, quibus Rufinum tuum alloquutus olim est: Sit inter nos vna fides, & illicò pax sequetur.

F I N I S

SUMMA PRIVILEGII
Regis Christianissimi.

LUDOVICI XIII. Franciæ & Navarra Regis
Christianissimi autoritate concessum est SE-
BASTIANO CRAMOISY Bibliopolæ Parisiensi
Iurato, typis mandare, & venalem habere librum qui
inscribitur, *HIERONYMI ALEXANDRI Junioris*
J. C. Refutatio coniectura Anonymi scriptoris de Suburbi-
cariis regionibus, &c. Aliisque cuiuscumque conditionis
interdictum est intra decennium, ut patet in diplo-
mate Regio dato Turoni 25. Iunij, 1619.

Subsignato,

DV IARDIN.

E R R A T A.

- P** Ag. 1. lin. 12. *appellatus : quodam tempore , tolle comma.*
 p. 3. lin. vlt. *sic , lege hic.*
 pag. 4. lin. 3. *& addidisse placet , lege , & ab ijs si placet.*
 lin. 8. *Magistratibus dicturum : postea , lege , Magistratibus : →*
dicturum postea.
 pag. 16. lin. 8. *admittantur , lege , admittuntur.*
 pag. 19. lin. 22. *Constantianis , lege , Constantinianis.*
 pag. 28. lin. 1. *errati , lege , erratis.*
 pag. 43. *Inscriptionis Turcij characteres eiusdem omnes ma-*
gnitudinis esse debuerant.
 pag. 58. lin. 14. *impietatis , lege , impietatis.*
 pag. 66. lin. 22. *carius , lege , carus.*
 pag. 87. lin. 10. *Aquilensi , lege , Aquileiensi.*
 pag. 98. lin. 17. *ωσπερον , lege , ωσπερον.*
 pag. 101. lin. vlt. *Μελέπο , lege , Μελέπος.*
 pag. 122. lin. 24. *quorundam , lege , quarundam.*
 pag. 129. lin. 1. *cessione , lege , sessione.*
 pag. 133. lin. 10. *doeefi , lege , diacefi.*
 pag. 134. lin. 24. *νόμω lege , νόμω.*
 pag. 144. lin. 14. *Romanâ claré , lege , Romanâ. Clarè.*
 pag. 154. lin. 7. *conceptum , lege , contextum.*
 pag. 164. lin. 18. *is , lege , his.*
 pag. 165. lin. 1. *inquit Balsam.) dele.*
 pag. 171. lin. 7. *episcopi , lege , episcoporum.*
 pag. 187. lin. 20. *que , lege , quos.*
 pag. 191. lin. 3. *miseraberis , lege , misereberis.*

Orthographiæ verò & distinctionis errata , quamquàm paucula , tæ-
 dium fuisset annotare ; eaque , vt & superiora , ipse Lector emendabit.

